SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 25 OCAK 1997 • SAYI: 102 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)
• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras

Sol ya birlikte yükselecek, ya birlikte dibe vuracak

Siyasal mücadelede siyasal kitleselleşme önemlidir. Önemli laflar edebilirsiniz ama kitleselleşemiyorsanız ciddiye alınmanız mümkün değildir. ÖDP reel bir emekçi partisi olarak siyasete hızla ağırlığını koymaya başlamıştır. Yaratacağımız sol dalga bizim dışımızdaki solu da son derece olumlu etkileyecektir.

ÖDP'nin 1. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle Rıdvan Akar'ın söyleşisi Orta sayfada

Özgürlük iyi de, ya eşitlik?!

Demokrasi sizi aşar

TÜSİAD kurulduğunda Vehbi Koç Feyyaz Berker'e şöyle demişti: "Desene artık fikir üreten bir fabrika kuruyoruz." İşte bu "fikir fabrikası" geçen hafta piyasaya son ürününü sundu: Demokrasi paketi.. "Biz değilsek kim, şimdi değilse ne zaman?" diyor TÜSİAD. Evet, doğru, demokrasi şimdi değilse ne zaman? Ama "Biz"in karşılığında büyük burjuvazi değil de sol ve emekçiler durmak zorunda değil mi?

Anayasa Mahkemesi'nden Refahyol'a vize

Anayasa Mahkemesi'nin Türk Telekom'un satışını öngören yasanın iptali istemiyle açılan davayı reddetmesi özelleştirme cephesine büyük moral oldu

Hakan Mahmutoğlu yazdı

12 ve 13. sayfalarda

Kore'de ilk raund işçilerin

Güney Kore'de dört haftadır süren grevler işçilere tartışılmaz kazanımlar getirdi. Grevlerin Seul hükümetine maliyetinin üç milyar doları aşacağı tahmin ediliyor

16. sayfada

Politik hayata sokakta müdahale

Skunk Anansie Britanya'nın son yıllarda yetiştirdiği en iyi grup. Onları "Rage Against the Machine"e benzetenler var

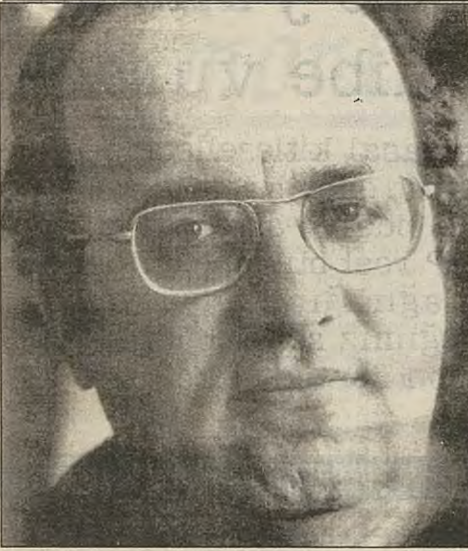
Orhan Kahyaoğlu yazdı

18. sayfada

Düşünen Gençleri Mafederim

Manisalı gençler "evlere DGM'lik" yargılandılar. Bilal Yüksek'in haberi 7. sayfada

Uğur Mumcu ve timsah gözyaşları

"Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin üzerinden tam dört yıl geçti." Birkaç gündür Mumcu'yla ilgili bütün haberler ve yazılar bu cümleyle başlıyor. Hemen hemen tüm meslektaşları Mumcu suikastinin aydınlatılamadığından, faillerin yakalanamamasından yakınıyor..

Özellikle bu ölüm yıldönümünde Susurluk nedeniyle Uğur Mumcu'yu anma biçimlerine bir yenisi ekleniyor: "O, zamanında hepsini yazmıştı", "Bu günleri o günlerden görmüştü" Uğur Mumcu'nun yazılarından diziler, uzun programlar yapılıyor. Çoğu gazete yöneticisi ve yazarı olan Mumcu dostları bütün bunları bir başka meslektaşları, medyanın suikaste kurban giden diğer ünlü ismi Abdi İpekçi'nin öldürülmesine adı karışan Oral Çelik'in tahliye edilmesiyle aynı günlerde yapıyorlar.

Mumcu'nun yazılarında da sık sık söz ettiği "ülkücü-mafya" adı verilen eski faşist şefinin serbest bırakılmasına yasak savma biçiminde yer veren gazeteler ve televizyonlar Mumcu için gözyaşı döküyorlar.

Ölümünden sonra kendilerini araştırmacı-gazeteci ilan eden pekçoklarından farklı bir tarzı vardı Mumcu'nun. Çeşitli çevrelerden gelen bilgileri ya da belgeleri kendi olanaklarıyla araştırır, verilen bilgi ve belgeyle yetinmezdi. Medya plazaların üst katlarında oturup "minik kuşlardan" abuk subuk bilgiler almakla yetinmez, aldığı bilgi onu dünyanın hangi ülkesine götürüyorsa soluğu orda alırdı. Çalışma arkadaşlarının pek çoğu bilirdi onun bu özelliğini.

Suikastle ilgili soruşturmayı yürüten savcıların, "Bu işi devlet yapmıştır, siyasi iktidarlar isterse çözülür" sözlerine başta CHP'liler olmak üzere pek çok siyasinin de "Mumcu suikasti devletin işidir" demesine karşın bugüne kadar en ufak bir adım atılmamasında soruşturmayı savsaklayan, delilleri yok eden Ankara DGM savcılığı, bütün bu olaylar karşısında sessiz kalan siyasi iktidarlar, TBMM'de oturup, "Mumcu'nun dostuyuz, çok üzülüyoruz." diye sızlanan milletvekilleri ve bütün bu olup bitenleri sadece seyreden Mumcu'yu yalnızca ölüm yıldönümlerinde hatırlayan meslektaşları da sorumlu.

Aslında Mumcu'nun yazıları çok şey biliyor. Hem de üç beş sene öncesinden değil, 26 yıl öncesinden olup bitenleri anlatıyor. 29 Aralık 1970 tarihli Devrim gazetesinde aynen şöyle yazıyor Uğur Mumcu: **"insanlara can güvenliği sağlayamamış bir düzene, hukuk devleti denilemez. Devrimcilerin faili meçhul cinayetlere kurban gittiği bir düzene demokrasi denilemez. Yolsuzlukların devlet yetkililerini sardığı bir düzene anayasa düzeni denilemez. Bu katiller demokrasisidir. Bu hırsızlar düzenidir."**

HAFIZA

Feza Kürkçüoğlu

Gece yarısı... Trabzon açıklarında.. Suphiler öldürüldü..

28 Kânunisani'yi unutma

- Beni iyi dinle Ahmet, -sesini kıstı-
- Mustafa Suphi'leri öldürdüler.
- Kim bu Mustafa Suphi'ler?
- Türk Bolşevikleri.
- Nerede, nasıl öldürüldüler? Niçin öldürüldüler?
- Bolşevik oldukları için.

Çamlık bir tepeye gelmişiz. Yusuf:

- Rusya'dan çağırmış adamları Mustafa Kemal, dedi. Suphi esir kalmış Rusya'da, sonra Bolşevikler'e katılmıştı. Aralarında İstanbul'dan gelenler de varmış. Bakü'de bir kongre mi ne yapılmış da, onun için gitmişler oraya.
- Sonra?
- Davetiyeyi alınca Mustafa Kemal'den, gelmişler sınıra. Kâzım Karabekir Paşa karşılamış.

Çamların altında oturduk. Hava da bir güzel. Karadeniz'den bir de yel esiyor, püfür püfür.

- Erzurum'da hacılara, hocalara, ite, köpeğe, "Muhafazayı Mukaddesat Cemiyeti" diye galiba bir cemiyet kurdurmuşlar. Daha şehrin kapısında yuhalamış, taşa tutmuşlar Suphi'lerin yaylılarını. "Camilerimize eşek bağlayacaklar!", "Karılarımızın başını açacaklar!", "Bize şapka giydireceklermiş!" diye bağırırlarmış. Karabekir de, silahlarını alıp Trabzon'a sevketmiş Suphi'leri.

Karadeniz sağa, sola, ileriye bomboş uzanıp gidiyor alabildiğine. Ne bir vapur dumanı, ne bir yelken.

- Burada hepsini, Değirmendere'de, geceleyin bir motora bindirmişler. Ocak ayının 28'inde oluyor bu iş. Burada bir Yahya Kâhya var, kayıkçılar kahyası, it mi, it. Topal Osman'ın adamı. Suphi'lerin motoru az açıldıktan sonra, Yahya Kâhya adamlarını başka bir motora yüklüyor. Bunlar Sürmene açıklarında rampa ediyor öteki motora. Suphi'ler 15 kişiydi diyorlar. Suphi karısını da getirmiş. Karı Rus. Boğuşma iki saat kadar sürmüş, diyorlar. Bir aralık Suphi bir tüfek geçiriyor eline. Tam ateş edecek, Trabzon'un itlerinden Faik adında bir hergele, arkadan, ensesinden, tabancayla vuruyor Suphi'yi. Ötekileri de bıçaklayıp, boğup, ayaklarına taş, demir bağlayıp denize atıyorlar. Ruş kadınını Trabzon'a getirmişler. Güzel kadınmış. Yahya'nın evinde hapis. Burada, bu iş üstüne, bir şeyler olacak diye korkuyorlar hala Ankara'da.
- Trabzon'da bizden kimse var mı?
- Bilmem. Ayın-Pe (Askeri Polis) tetikte.

Karadeniz hep öyle bomboş, apaydınlık yayılıp gidiyor...

•••

Okuduğunuz bu satırlar Nazım Hikmet'in "Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim" adlı romanından alındı. O geceyi en iyi onun kaleminden aktarabilirdik size. Hangi geceden mi söz ediyoruz? Günümüzden 76 yıl önce işlenen bir cinayet / cinnet gecesinden söz ediyoruz, Mustafa Suphi ve on dört arkadaşının Karadeniz'in azgın sularında katledildiği geceden.

10 Eylül 1920'de Bakü'de 74 delege ile toplanan Birinci ve Umumi Türk Komünistleri Kongresi'nde, Parti'nin tüzüğü ve programı karar altına alınır. Mustafa Suphi Türkiye Komünist Partisi Başkanlığı'na, Ethem Nejat ise Genel Sekreterliğe seçilirler.

O gece öldürülen 15 kişiden sadece altısının isimleri bilinmekte; Mustafa Suphi, Ethem Nejat, "Arap" İsmail Hakkı, Kâzım Ali, Topçu Hakkı ve Şefik beyler. Mustafa Suphi ve yoldaşları, Parti'nin kararı doğrultusunda Mustafa Kemal'le ilişkiye geçerek milli kurtuluş hareketini destelemek amacı ile Anadolu'ya geçerler. Mustafa Suphi'ler 28 Aralık 1920'de Kars'a gelir. Kâzım Karabekir Paşa onların Ankara'ya ulaşaması için yol boyunca -Sovyet Rusya ile yeni kurulan ilişkileri bozmayacak şekilde- nümayişler düzenlemesini ister.

Olaydan bir buçuk yıl sonra bir faili "meçhul" cinayet daha işlenir. Bu kez öldürülen Yahya Kâhyadır. Olayı araştıran Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey, cinayetin Topal Osman Ağa'nın (Muhafız Birliği Komutanı) adamları tarafından işlendiğini ileri sürer. 1923 ilkbaharında da ise Ali Şükrü Bey Topal Osman tarafından öldürülür. Topal Osman da askerler tarafından çatışmada "ölü ele geçirilir" ve T.B.M.M.'nin kararı ile Meclis kapısına asılır. Bütün belgeler yok edilmiş, olayın aktörleri ise birer birer öldürülmüş, anılarda, yazılan birkaç satırdan, birkaç sifreli telgraftan başka bir şey kalmamıştır geriye. Cinayetleri kimler işletmiş ve işlemiş bilinemez!

Tüm bunlar size fazlası ile tanıdık gelmedi mi? 76 yıl öncesinden bir çete hikayesi ve yine balık baştan kokuyor... Yakın tarihimizin tozlu raflarında duran bu dosyada bizi rahatsız eden başka noktalar da var elbet. Kurtuluş savaşı sırasında meydana gelen bu olaya Sovyet Rusya'nın tavrı da fazlaca "politik" sayılabilir. Tarihçi Mete Tunçay'ın yorumu ile; "Sosyalist anavatan'ın dış politika çıkarlarıyla bir kardeş parti'nin varlık sorunu çatışmış ve komünistler bir tercih yapmak zorunda kalmışlardı." Sovyet Rusya, Mustafalar'dan Kemal olanını tercih etmiştir...

O geceyi, Nazım'ın satırlarıyla anlatmaya başladık Nazım'la noktalayalım. "...Yoksa gelenin ölüm olduğunu anladılar mı? Halkımın yetiştirdiği en akıllı adamlardandılar. Yalnız akıllı değil, en yiğit, en Türk. Topraklarımızı, bu topraklarda yaşayan yarı aç, yarı tok ve sıtmadan kırılan ve trahomdan kör olan ve çaputlar içinde dolaşan ve ufacık öküzleriyle taşlı tarlaları süren ve cephelerde dövüşen halkımı kim sevdi onlar kadar? İnsandaki güzele, iyiye, umuda kim inandı bizde onlar kadar?.."

Mustafa Suphi

28 Kânunisani
...
-1921
Kânunisani 28
- Karadeniz
- Burjuvazi
- Biz
- On beş kasap
çengelinde sallanan
On beş kesik baş
- On beş arkadaş
- Yoldaş
Bunların sen
İsimlerini aklında
tutma
fakat
28 Kânunisani'yi
unutma!
(...)

NAZIM HİKMET,
Moskova 1923

ÖDP 1 yaşına yangınla girdi

ÖDP tam 1 yaşına girerken İstanbul İl Örgütü'nün binasını kullanılmaz duruma getiren bir yangınla karşılaştı. 20 Ocak Pazartesi gecesi meydana gelen yangın gerek siyasal ortam, gerekse de partinin kuruluşunun tam da birinci yıldönümüne rastlaması dolayısıyla akıllara "sabotaj" ihtimalini getirdi. Ancak daha sonra yapılan incelemeler sonucunda bu ihtimalin zayıf olduğu ortaya çıktı. Yaklaşık 500 partilinin katıldığı bir basın toplantısıyla olayı kamuoyuna duyuran İstanbul İl Başkanı Mehmet Atay il binasının onarımı için bir mali kampanya başlatıldığını açıkladı. İsteyenler Türkiye İş Bankası Beyoğlu Şubesi 14225953 No'lu hesaba para yatırabilecekler.

Ayrıca ÖDP İstanbul örgütünün birinci yıldönümü dolayısıyla 7 Şubat Cuma gecesi Abdi İpekçi Spor Salonu'nda bir gece düzenleyeceği bildirildi.

SÜREKLİ AYDINLIK İÇİN 1 DAKİKA KARANLIK

"aydınlık için yurttaş girişimi", suç örgütlerini kuranların ve onlara görev verenlerin yargı önüne çıkarılması, kirli iş ve ilişkilerin devlet sırrı şemsiyesi altında gizlenmemesi, devletin kendi yurttaşları aleyhine çalışacak servisler kurmaması.. talepleri için 1 Şubat'tan itibaren saat 21.00'de sessiz çoğunluğu ışıklarını "1 DAKİKA" karartmaya çağırıyor.

Girişim, 25 Ocak Cumartesi saat:11.00'de Maçka İTÜ Sosyal Tesisleri'nde bir araya geliyor..

Polis öğrencilere muhbirlik teklif ediyor

İstanbul Emniyet Müdürlüğü, üniversite öğrencilerini "muhbir" olmaya çağırıyor. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi "teröre hayır" başlıklı bir broşür hazırlayarak üniversitelerde dağıttı. Broşürde öğrencilerden politikayla ilgilenen arkadaşlarını polise ihbar etmesi isteniyor.

Terörle Mücadele Şube Müdürü Atilla Çınar muhbirliğin vatandaşlık görevi olduğunu savunuyor. Çınar soruyor, "Vatandaşımızın, belinde silah çevreye ateş açan bir kişiyi polise bildirmesi fena bir şey mi?" Konuyla ilgili görüşlerini aldığımız öğrenciler, belinde silah olan ve öğrencilere ateş açan kişilerin bizzat polisler tarafından kollandığını hatırlarak, polisin asıl amacının demokrat öğrenciler tarafından yürütülen sosyal faaliyetlerin önüne geçmek olduğunu belirtiyorlar.

Polisin kampanyasının ilgi çekici yönlerinden biri ise, broşür ve afişlemenin "illegal" olarak yapılıyor olması. Broşür dağıtabilmek için üniversite yönetiminden izin almak gerekiyor. Broşür için üniversite yönetimlerinden herhangi bir izin alınmamış.

Üniversitelerde kimin ne yaptığının ortada olduğunu vurgulayan öğrenciler, polisin kendini muhbirler arayacağına bir an önce üniversiteden elini çekmesinin daha yerinde olacağını belirtiyorlar.

Liselilerden çeteye protesto

Liseli öğrencilerin oluşturduğu "Gençliğin Özgürlük Meclisi" eğitimde yaşanan olumsuzları protesto etmek için Sarıyer'de "Çetelere ödül, liselilere işkence, adalet nerede?", "Özgürlükçü ve Demokratik Eğitim" pankartlarıyla bir basın açıklaması düzenledi. Manisa'da işkence gören arkadaşlarına da sahip çıkan öğrenciler, liselerin kışla olmaktan çıkarılmasını istediler.

(Fotoğraf: Demokrasi)

Bolu'da ülkücülerin oruç terörü

Geçtiğimiz hafta Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde okuyan bir grup öğrenci, "oruç tutmadıkları" gerekçesiyle saldırıya uğradı. Ülkü Ocakları üyesi yaklaşık 30-35 kişilik bir grup üniversite kantinini basarak çay ve sigara içen öğrencilere saldırdı. Etrafa tehditler savuran ülkücüler, hiçbir engellemeyle karşılaşmadan okulu terk ettiler.

Kantin saldırısının ardından, ülkücüler ertesi gece de öğrenci yurdunu bastılar ve demokrat bir öğrenciyi dışarı çıkararak dövdüler. Saldırganların elebaşlarının Hızır İslamoğlu, Tuncay Yılmaz, Galip Ayyıldız, Saim Sarıkaya, Mustafa Yardak, Murat Sarı ve Rüstem Coşkun adlı ülkücüler olduğu saptandı. Üniversite'de Özel Güvenlik Birimi bulunmasına rağmen ülkücülerin okula rahatça silah ve bıçak sokabilmesi öğrencilere göre saldırganların korunduğunu akla getiriyor.

AZALIRKEN

İki soru

Yelda

● İshak Alaton can-ı gönülden imzasını verdi diye mi, 'Barış İçin Bir Milyon İmza' kampanyasından Eşber Yağmurdereli, işadamı Üzeyir Garih'e gitti? Bütün Yahudiler ya da Yahudi olan bütün işadamları aynı ideolojiyi mi paylaşır sanıyor?

Barış için birinden imza almaya giderken yanında hep basını da götürüyor mü? Ya da, imza vermeyen, şartlı veren herkes teşhir ediliyor mu bu kampanyada?

Gerçi şerh düşse de imzalamış sonunda Garih, ama Garih'in koşullu imza veriyor oluşunun neden haber değeri olmuştur? Haberi yapan Demokrasi gazetemizin (23.11.1996) diliyle söyleyecek olursak, "Musevi asıllı işadamı" olduğu için mi?

● İsrail devlet yetkililerinin barış çağrılarını duyururken 'barış'ın tırnak içine alınmasını anlayabilirim de -dünyadaki bütün resmîlerin barışını tırnak içine alabileceğimden-, "Yahudilerin dualarının dozajı artıyor" lafını anlamıyorum. Netanyahu'nun Yom Kipur günü vesilesiyle barış çağrısı yaptığını böyle haber eden 25.9.1996 tarihli Demokrasi gazetemizin bu söylemini sadece anlamamakla da kalmıyor, ayrımcı bir önyargı hissediyorum. "Bahsedilen günde, yemek ve içmek de dahil olmak üzere her şey yasak! Sadece ve sadece dua etmek var!"

Neden bu cümlelerde ünlem işareti var?!.

Bizde, Müslümanlıkta değil sadece bir gün, bir ay boyunca oruç varken, bunda eleştirecek bir şey görmezken, yazmazken "onlar"ınki neden olumsuzlanarak bildiriliyor acaba?..

Yom Kipur, Yahudi takviminin en önemli, en kutsal günü ve ne milli ne de tarihsel bir olayı simgeler. Yani demem o ki, rahatsız olacak bir şey yok. Bu bir vicdan muhasebesi günü, biz Türkiye'deki çoğunluğun yabancı olduğu. İnsanların kişisel zaaflarını gözden geçirdikleri, nedamet getirdikleri, duydukları pişmanlıkla barışma isteklerini dile getirdikleri gün Yom Kipur. Geçmiş hatalardan dolayı özür dilendiği, dargınların barıştığı bu günde insanlar kendilerini yenilemek için Tanrıya yakarır. Eh, af dilemek ve af edilmek öyle kolay, öyle çarçabuk olamayacağı varsayılınca ya da biz Türkiye çoğunluğunun yaptığı gibi, 'karşı taraf da en az bizim kadar suçlu' deyip geçilmeyince, bu günde (25 saat) hiçbir iş yapılmaz; çalışılmaz, ticari anlaşma yapılmaz, cinsel ilişkiye girilmez; oruç tutulur, dua edilir. Hemen her dinde oruç (ve kurban) geleneği vardır, putperestlikte de. Yani yabancısı olduğumuz bir şey değil; Demokrasi'nin şaşkınlığına şaşırmamak elde değil. Ama özür dilemek yabancısı olduğumuz bir davranış. Bizimkilere, Yom Kipur'u ve o gündeki barış çağrılarını aşağılatan şey ne ola ki? Biz hiçbir koşulda barışmak istemiyor muyuz yoksa?.. Barış istediğimiz kesin. Ama işlediğimiz suçlar için özür dilemeye niyetimiz var mı, bak bu çok kuşkulu...

Her taşın altında siyonizm mi?

Hep gazetemiz diyorum ya, 23.11.1996 tarihli Demokrasi benim gazetem değil kesinlikle.

Umutların patronların demokrasi isteğine bağlandığı, insanlarda neredeyse, şöyle doğru düzgün sömürülsek bari, özlemi yaratan çete haberlerinde, her gün yeni bir devlet adamının da suç örgütleri içinde olduğu bildirilir, çetelerin başı gözlerden uzak tutulurken, Demokrasi gazetesi çetenin ucunu buldu! Bizim İHD'de de bir zamanlar etkin olan Av. Suat Parlar'ın, çetelerin, İsrail gizli servisi MOSSAD'a uzandığı iddialarında mesnet görmüş olmalı ki Demokrasi, baş sayfadan, "Çete, MOSSAD bağlantılı" başlıklı büyük, fotoğraflı haber yaptı bunu.

Savaşın olduğu yerde pis işlerin olduğunu biliyorduk zaten değil mi? Gizli, resmî pis işlerden bahsediyorsak, bunlara her devletin istihbarat teşkilatının, her sermayenin bulaşabilmesi mümkün, değil mi? Eğer bunların arasından "siyonist sermaye"yi seçiyorsanız, bunda antisemitizm aranır. Bu durumda, mesnetsiz iddialarıyla Demokrasi gazetesinde bir yıldız gibi parlayan "araştırmacı yazar" Parlar'ın Reha Muhtar'dan, gazetenin ise, "Mason bombası"nı patlatan islamcı basından farkı kalmıyor.

Türkler bir pislik yapmışsa -veya Türklerle Kürtler, yani Türkiye'deki Müslüman çoğunluk-, aslında onlara bunu yaptıran, islamcıların "gâvurlar", resmîlerin "dış güçler" dediği, emperyalistler midir?

İşbirlikçi her zaman bulunur. Asıl suçluları, kaynağı bulmak lazım, değil mi? Mesela 1915'te Türkler ve Kürtler birlikte suç işlerken, bunda Alman parmağı da varsa, suçlu Almanlardır, biz sadece alet olan masum halklardık -eh o arada gâvurların mal mülkleri de hasbelkader bize kalmışmı diyeceğiz?

Sömürü sistemi, milliyetçilik, ırkçılık, savaş değil de, siyonizm mi kötülüklerin başıdır! Azınlık haklarıyla ilgili yazı dizilerine yer veren, bu konuda Türkiye solu içinde bence çok ayrı bir yere sahip olan Demokrasi gazetesi muhalif bir gazetedir, bizim gazetemizdir. Ama tutarlılık beklemek de hakkımız, değil mi?

"Türkiye'deki Musevi işadamlarının da Alaattin Çakıcı ve adamları tarafından korunduğu" iddiasında bir haber değeri buluyorsanız, bu iddiayı araştırmadan kamuoyumuzun bilgisine sunuyorsanız, sadece İsrail ve hatta İsraillilerle değil, Türkiye'deki Yahudilerle de bir sorununuz olduğu düşünülebilir. Mesela yazarı Mustafa Özcan'ın "kirli işlerin her boyutunda" İsraillileri bulduğu, Ermeniler'i de ihmal etmeyip, zamanında onlarla ilişkiye geçmiş olan Kürtlerin hainliğini hatırlattığı (12.12.1996 ve 23.12.1996) Yeni Şafak böylesini yapar. Ama biz?!.

Irkçılık içimizde. Antisemit bir dünyada Yahudi olmayanlar olarak her an hortlayabilir içimizdeki Yahudi düşmanlığı da, biz farkında olmadan... Sermaye sermayedir, kötüyse, hepsi kötüdür. "Musevi asıllı" olanı seçip suçlamak antisemitizmdir. Bunu yapan "araştırmacı yazar"ın bu iddialarına, hele de başsayfadan yer vermek, o gün Demokrasi'yi bizim gazetemiz yapmamaktır.

80 günde devr-i Gladyo

3 Kasım'da açılan Pandora'nın Kutusu'ndan Çatlı çıkmasaydı ne olurdu? Başlangıçta direndiler. Mehmet Ağar kaza akşamı gazetecilere "Mercedes'te Çatlı olamaz" dedi; sonraki günlerde ise "Kocadağ, Çatlı'yı teslim etmeye götürüyordur" diyerek kargaları bile güldürdü.

Kimliğinin ortaya çıkışıyla devletin çatısında depreme yol açan Abdullah Çatlı kimdi? Devlet içindeki birimlerin aralarının şeker renk olduğu, 3 Kasım gecesi televizyon kanalları ve gazeteleri arayan "birileri", "Kazada ölen Mehmet Özbay kimlikli kişi, 78'deki Bahçelievler Katliamı'ndan beri aranan Abdullah Çatlı'dır" ifşaatında bulundukları zaman su yüzüne çıkmıştı. MİT Kontrterör Daire Başkanı Mehmet Eymür, Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu'na, "Devlet Çatlı'yı 83'ten sonra kullandı" diye ifade verene kadar, Çatlı profili kamuoyunun zihnine yerleşmişti bile... Tabii Eymür eksik bilgi vermişti. Bir gün sonra eski MİT'çi emekli yarbay, Özel Tim kurucusu Korkut Eken "80 öncesi de kullanıldığını" belirterek Çatlı'nın devlet adamlığının daha da eski tarihlere dayandığını açık etti.

Puzzle'ın eksik parçaları resmi ağızlardan dökülüyordu. Arada katkıda bulunan gayriresmi ağızlar da yok değildi. Adliye Koridorları programı yapımcısı Mahmut Övür, Y. Yüzyıl'a açıkladığına göre, Çatlı ile Nokta dergisinde çalışırken, 91 ve 93 yıllarında iki kez görüşmüştü. Övür'ün söyledikleri devlet adamı Çatlı'nın son dönem icraatları üzerindeki hafif sis perdesini de kaldırır nitelikteydi: Çatlı 91'de mutsuzdu ve onca hizmet ettiği devlet tarafından terkedildiği hissini yansıtıyordu. Aradan geçen iki yıl Çatlı'nın motivasyonunda "olumlu" değişikliklere neden olmuştu. Çatlı Övür'e, 93'teki görüşmelerinde "devlet için herkes bir şeyler yapmalı" diyordu. Belli ki arada yeniden "işbaşı" yapmıştı.

Devlet adamı Çatlı'nın, cinayetler, uyuşturucu kaçakçılığı, provokasyonlar bulamacı iş yaşamındaki icraatları 80 öncesi, 80 sonrası ve son dönem olarak incelenebilirdi. İlk döneminde iki işverene çalışmıştı: MHP ve devlet. Sonraki iki dönemde ise, devlet Çatlı'nın tek işvereniydi. Milletvekili lojmanlarında, meclis koridorlarında, polisevlerinde, parti kongrelerinde sık sık göründüğü son dönemin şu ana kadar kesinleşen tek icraatı Topal cinayetiydi.

Eşi, Çatlı'nın, Korkut Eken, İbrahim Şahin gibi Özel Harekatçılar'a "ağabey" dediğini Meclis Araştırma Komisyonu'nda ifade etti. Hemen ardından, Özel Timler'in çocuklarının sünnetinde Çatlı ile Şahin'in kol kola fotoğrafları yayınlandı. Daha çekmecelerde çok fotoğraf bekliyor. Örneğin Mesut Yılmaz ile Çatlı'nın birlikte çekilmiş fotoğrafı gibi...

İşveren devlet, Çatlı'ya Eken, Şahin gibi aracılarla sadece kumarhaneler kralı Topal'ı öldürme emri mi verdi? Ağar'ın deyişiyle '1000 operasyon'dan kaçında Çatlı yer almıştı?

Fragman gösteriyor... Pek yakında 'bu sinema'da...

16 Mart katliamında çete izi

Hacer YILDIRIM

16 Mart katliamı davasının seyri ve bu katliamın faillerinin saptanması "devlet çetesinin" örgütlenmesinin ne kadar gerilere gittiğini ve ne gibi "kahramanlıklar"a imza attığını da belirgin bir hale getirecek.

16 Mart Katliamı'nın ardından tam 18 yıl geçti. 16 Mart 1978 tarihinde İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü önünde öğrencilerin üzerine bomba atılması sonucu 7 kişi ölmüştü. Aradan yıllar geçti, bu katliam sınırlı sayıda insanın hafızasından silinmedi, ama toplum bu katliamı unuttu. Toplum yeni katliamlarla sarsılmaya devam etti. Şimdi iki nedenle 16 Mart katliamı yeniden önem kazandı. Bu nedenlerden biri, Susurluk kazasının yol açtığı "çeteler resmi geçidinin" baş aktörlerinden, ülkücü hareketin efsane ismi, Tansu Çiller'in kahramanı, eski İçişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın has adamı, Özel Harekat Daire Başkanvekili İbrahim Şahin'in göbek arkadaşı Abdullah Çatlı'nın bu katliamın faillerinden biri olması. Diğeri bu davanın bir avuç avukatın inatçı mücadelesi sonucunda yeniden görülüyor olması.

16 Mart katliamı davasının seyri ve bu katliamın faillerinin saptanması "devlet çetesinin" örgütlenmesinin ne kadar gerilere gittiğini ve ne gibi "kahramanlıklar"a imza attığını da belirgin bir hale getirecek.

Geçen hafta İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan 16 Mart katliamı davasında duruşmaya sanıklar katılmadı. Olay günü Langa Emniyet Müdürlüğü'nde polis memuru olarak görev yapan ve üniversite kapısında görevli olan Yahya Gergin duruşmada tanık olarak dinlendi. Polis memuru Yahya Gergin, o gün bir eylem olacağı yolunda ihbar olmasına karşın üniversitede gerekli önlemler alınmadığını söyledi. Gergin "Okul çıkışında sağ görüşlü 25 kadar öğrenci slogan atıyordu. Biz onları dağıtmaya çalıştık. Bu sırada bomba atıldı. Daha sonra silah sesleri gelmeye başladı. Silah sesleri kesilince 3-4 kişinin koştuğunu gördük. Ben, iki arkadaşımla onların peşinden koşmaya başladım. Ancak onların izini kaybettik. Olay sırasında arkamızdan bir kişi 'Koşmayın' diye bağırdı. Bağıran kişinin komiser Reşat Altay olduğunu arkadaşlarımdan öğrendim. Orada tombalacı olarak çalışan bir kişi, bombayı atanı gördüğünü arkadaşlarımıza anlatmış, ancak onu da bulamadık. Ben eşkâle uyan bir kişiyi gördüğümü komiser Osman Çapalı'ya söyledim, ama o beni tersledi. Halen olayın etkisi altındayım, kendimi bile sorumlu görüyorum. Olay günü bomba atılacağına dair bir ihbarı duymadım, ancak amirlerimin bundan haberi olduğunu öğrendim" dedi. Gergin, böyle bir ihbara karşın kapıda sadece 9 polis memuru olduğunu, okulda her zaman görevli olan 40 polisin ise neden okulun içinde tutulduğunu anlamadığını söyledi.

Avukat Cem Aptekin ise olayın birkaç kişinin gerçekleştirdiği bir iş olmadığını, emniyet birimleriyle birlikte bir işbirliğinin söz konusu olduğunu belirtti. Reşat Altay'ın birliğinin o gün takviye için okula gönderildiğini, okulun içinden dışarıya yapılan ihbara rağmen bu takviyenin çıkarılmadığını belirtti. Alptekin, Altay'ın bu davada taraf olması gerektiğini söyledi.

Reşat Altay neden dinlenmiyor?

Avukat Cem Alptekin 16 Mart Katliamı tanıklarından, dönemin İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in 16 Mart'la ilgili ayrıntılı bilgileri ve özel belgeleri olduğunu belirterek Lokman Kondakçı isimli şahısla yaptığı görüşmenin dinleme bandının çözümünü de mahkemeye sundu. Bu dinleme bandının kapsamı da dikkate alınarak Hasan Fehmi Güneş'in, Bülent Ecevit'in tanık olarak dinlenmesini talep etti. Yine Mehmet Eymür'ün ve eski Milli İstihbaratçılardan Korkut Eken'in konudan bilgileri olduğu belirterek şöyle dedi:

"Ayrıca İstanbul 5 Nolu DGM'de görülen, İzmit Çetesi olarak bilinen davada yargılanan Mehmet (Hadi) Özcan'ın beyanlarının bir kısmını elde ettik. Abdullah Çatlı ile ilgili olan bölümler bu davayı aydınlatacak mahiyettedir. Devlet içinde Abdullah Çatlı'ya görev verildiği belirtilmektedir Bu olayla ilgili, görevini ihmal eden İzmit Kocaeli'nde görevli Terörle Mücadele Şubesi memurları hakkında suç duyurusunda bulunulmasını talep ediyoruz."

Alptekin, başta Reşat Altay olmak üzere, o dönemdeki emniyet görevlilerinin tespiti ile, haklarında ek iddianameyle dava açılması talebini yineledi.

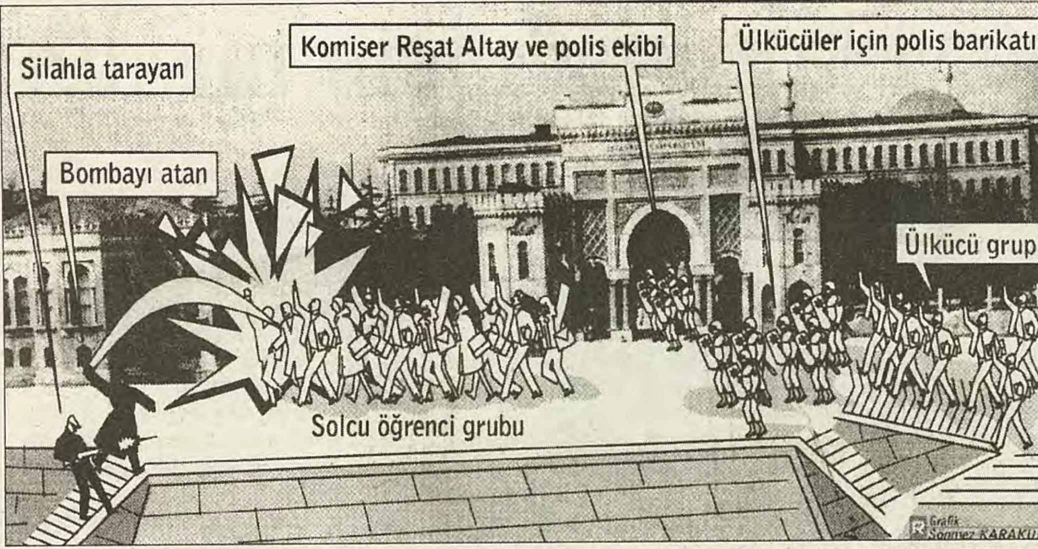
Yine bir gazetede Gladyo'yu Kenan Evren'in kurduğu belirtildiği için Evren'in de tanık olarak dinlenmesi istendi. Mahkeme heyeti, olay tarihinde görevli olan polis memurları Adnan ile

Sıddık Polat kim? Tanıklar nerede?

Katliamdan 15 gün önce İstanbul Valiliği'ne "çok önemlidir" yazılı bir zarf geliyor. Zarfın içinden çıkan ihbar mektubunda, "16 Mart katliamını yapanlar, Ülkü Ocakları İstanbul Şube Başkanı Mehmet Gül'ün emrinde, her gece bir ailenin ocağını söndüren vurucu güç olarak kullandığı üç gençtir. Bunlara kendilerini eğitim enstitüsüne kaydettirme vaadinde bulunuyordu. İsimleri ise Sıddık Polat, Ekrem Güvercin ve Erganili Ahmet'tir.." Bu mektubu yazan Hülya Aksoy o dönemde adresini bildirmesine rağmen, valilikçe soruşturma için görevlendirilen Siyasi Şube'nin araştırmaları sonuç vermemişti. Şimdi avukatlar Hülya Aksoy'un tanık olarak dinlenmesini istiyorlar, fakat Aksoy adresinde bulunmuyor. 13 Mart 1988 tarihinde yayımlanan Nokta dergisindeki habere göre, Sıddık Polat'ı tanıyan Muharrem Karakuş o dönemde verdiği ifadede şöyle diyordu:

"Sıddık benim hemşehrimdir, kendisini iyi tanırım. Olay anından sonra elinde tabancayla kaçıyordu." Karakuş, daha sonra çeşitli tehditlere maruz kaldığı için ifadesini değiştirdiğini belirtiyor.

Şimdi tanık olarak dinlenmesi istenen Karakuş yine adresinde bulunamıyor. O dönemde İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nce görülen dava 1982 yılında sonuçlanıyor ve tüm sanıklar "delil yetersizliğinden" beraat ediyorlar.

Zeki, başkomiser Osman Çapalı, Beyazıt Karakol Amiri Erol, Behzat Peker ve Vural Başcanlı'nın tanık olarak dinlenmesine; Özgün Koç'la ilgili ne gibi bir işlem yapıldığının emniyete sorulmasına karar ve Reşat Altay dahil olmak üzere, sorumlu görülenler hakkında suç duyurusunda bulunulmasına, sanık Sıddık Polat'ın mahkemeye getirilmesine karar verdi. Heyet, avukatların Kenan Evren, Mehmet Eymür, Sönmez Köksal ve Hadi Özcan'ın tanık olarak dinlenmesi isteğini ise reddetti.

18 yıl gizlenen belge

16 Mart katliamından 9 gün önce 7 Mart 1978 tarihinde İstanbul 1. Şube Müdürlüğü'ne İstanbul Üniversitesi'nde solcu öğrencilere yönelik bir katliam yapılacağı ihbarı geliyor. Dönemin, İstanbul Emniyet Müdür Muavini Şükrü Balkır'ın Toplum Zabıtası Müdürlüğü'ne gönderdiği uyarı ve önlem yazısında "Sol görüşlü öğrencilerin fakülteye gelmeye devam etmeleri halinde, 8 - 10 gün içinde bu grup üzerine dinamit atılacağı öğrenilmiştir. Ülkücü grubun liderinin Özgün Koç isimli öğrenci olduğu, toplantılarını Beyazıt Meydanı'ndaki Platin Kıraathanesi'nde düzenledikleri tespit edilmiştir. İstanbul Üniversitesi Merkez Binası'ndaki görevlilerin buna göre tedbir almaları önemle rica olunur." Bu belge 18 yıldır gizlenmiş, daha sonra İstanbul Cumhuriyet Savcılığı belgeyi bir kez daha istemiş ve 2 Aralık 1996 günü İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürü Atilla Çınar tarafından belge savcılığa gönderilmişti. Avukat Cem Alptekin ise ortaya çıkan belgenin "polis-ülkücü ilişkisini net olarak belgelediğini ve bu belgeyle o zamanki üniversite polis komiseri, şimdi İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Reşat Altay'ın TCK'nın 149. maddesinden yargılanabileceğini söylüyor.

Susurluk kördüğümü çözülecek mi?

Bitlis dosyası yeniden açılıyor

Yakın tarihin en önemli faili meçhul cinayetlerinden biri, Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in öldürülmesi oldu. 4 yıl sonra yeniden açılmaya hazırlanan Bitlis dosyası, Cumhuriyet tarihinin belki de en önemli skandalı olan Susurluk kördüğümünün çözülmesi için önemli bir adım olacak. Açıklığa kavuşmayı bekleyen iddia şu: "Eşref Bitlis Susurluk kazasıyla açığa çıkan plana uygulanmaya karar verildiği an itiraz ettiği için öldürüldü."

Bitlis'in "düşen" uçağının ikinci pilotu Yüzbaşı Tuğrul Sezginler'in ablası Saime Sezginler, üç yıl önce kapatılan dosyanın yeniden açılması için, yeni delillerin de yer aldığı bir dilekçeyle Milli Savunma Bakanlığı'na başvurdu.

Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in uçağı 17 Şubat 1993 günü "düşmüş", kazada Bitlis'in yanısıra iki de pilot hayatını kaybetmişti. Bitlis'in ölümü zamanın Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş tarafından -hemen ertesi gün- kaza olarak açıklanmıştı. Genelkurmay'a göre Bitlis'in uçağı "muhtemelen" buzlanma sonucu düşmüştü.

Oysa Saime Sezginler ve avukatı Nusret Senem'e göre olayın suikast olduğunu gösteren pek çok delil var. İçinde Kara Kuvvetleri Kara Havacılık Okulu Erkan Başkanı Erdal Ören'in de bulunduğu üç kişilik bir heyet, uçağın motorlarında buzlanma emaresine rastlanmadığını ve uçağın hayati parçalarının kaybolduğunu söylüyor.

Ayrıca İTÜ Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden oluşan bilirkişi heyetinin hazırladığı rapor, uçağın sabotaj sonucu düşürüldüğünü kanıtlıyor.

Eşref Bitlis suikasti, Susurluk kazası ertesinde ortaya çıkan karanlık ilişkilerin açıklığı kavuşması açısından hayati bir önem taşıyor. Bitlis'in MGK toplantısında, PKK'ye karşı sürdürülen mücadelenin "örgütün lojistik desteklerinin de imhasını" içeren bir boyuta tırmandırılmasına, yani PKK'ye karşı "hukuk dışı" yöntemler kullanılmasına itiraz ettiği biliniyor.

Bu tartışmaların ardından Bitlis'in "ölümü" kuşkuyla karşılanmıştı. Örneğin RP lideri Necmettin Erbakan 27 Aralık 1993'de "Bitlis suikastinin Çekiç Güç tarafından tertiplendiğini" belirtmişti. Geçtiğimiz hafta Adalet Bakanı Şevket Kazan da sabotaj ihtimaline dikkat çekti.

Eski Genelkurmay Başkanı şimdi DYP Kilis Milletvekili Doğan Güreş ise Bitlis'in ikinci adamı olduğunu söyleyerek, "uçağın düştüğü gün Bitlis'ten defalarca benimle İzmir'e gelmesini istedim" diyor. Ve sabotaj iddialarını reddetmeye devam ediyor.

Avukat Nusret Senem'e göre ise, "ortaya çıkan gerçekler, olayın devlet içindeki CIA ile bağlantılı çeteler kullanılarak yapıldığını gösteriyor". Senem'e göre Doğan Güreş ve Genelkurmay sabotajı örtbas etmeye çalışıyor. En önemli faili meçhul cinayetlerden birinin, Bitlis davasının yeniden açılması ve aydınlığa kavuşması belki de herkesin sağından solundan kurcaladığı Susurluk kördüğümünü çözmek yolunda atılmış önemli bir adım olacak.

...ve Çelik dışarıda

Sermet ÖZDOĞAN

Atatürk Havalimanı'nda uçağın merdivenlerinden, çevresindeki polislerle birlikte inerken, suratında mülayimlikle yılışıklık arası, rahat bir ifade vardı. Abdullah Çatlı'dan, memlekete döndüğünde hukuki pürüzlerinin kaldırılacağına dair güvence aldığını öğrendiğimizde bu yüz ifadesinin sırrına vardık. Türk adaleti, Türk Gladyosunun muteber elemanı "şerefli" Çatlı'nın yüzünü kara çıkarmadı. Abdi İpekçi, öğretmen Nevzat Yıldırım ve Papa suikastlerinin kilit ismi Oral Çelik elindeki kanı 'adalet'in ibriğinden akan suyla yıkadı; artık aramızda.

Çelik tahliye edildikten sonra "adalet geç de olsa yerini buldu. Türkiye'nin gözü aydın" dedi. Bu memlekette 'adalet'in 'yeri'ni bulduğu ilk olayla karşı karşıya değiliz kuşkusuz. Ama buradaki olaylar ve isimler sıradan değil.

Oral Çelik, Malatya'nın önde gelen ülkücülerinden. Adı ilk kez 1 Şubat 1979'da Abdi İpekçi'nin öldürülmesiyle duyuldu. Yakalanan sanıklar M. Ali Ağca ve Yavuz Çaylan, Mehmet Şener'in adını vermelerine karşın Çelik'inkini vermediler. Oysa görgü tanıklarının İpekçi cinayetinde tarif ettikleri üçüncü kişi Oral Çelik'ti. Uğur Mumcu, Ağca–Mehmet Şener–Çelik ekibinin beyninin Oral Çelik olduğunu, Papa suikastine de isminin karıştığını kitaplarında yazdı. Ağca'nın Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçırılışını organize eden oydu. Ağca, "gelecek duruşmada İpekçi'nin gerçek katilini açıklayacağım" deyince kaçış organize edildi. Ağca'yı kaçırmaktan yakalanan er Bünyamin Azer Yılmaz'ın ve diğer sanıkların ifadesinde de Çelik ismi geçiyordu. Tarih Aralık '79 başıydı. Ancak Çelik hakkında tutuklama kararı ancak iki buçuk yıl sonra çıkartıldı. 25 Mart '82'ye kadar neden beklendiği ise Türk Gladyosu'nun kanlı raflarında bir sır olarak kaldı.

Gladyo'nun raflarında Çelik'le ilgili başka sır var mıdır, bilemiyoruz; ama bir şeyi iyi biliyoruz; yanda fotoğrafına yer verdiğimiz devrimci öğretmen Nevzat Yıldırım'ın katil zanlısı Oral Çelik'tir. "Yer"ini bulan "adalet"in, "yok" saydığı delillere bakalım... 7 Haziran 1979'da Malatya'da devrimci öğretmen Nevzat Yıldırım öldürülür. TÖB–DER yöneticisi öğretmen çarşının göbeğinde 7 kurşunla can vermiştir. Emniyet Müdürü "Tilki" Selim anında faili saptar: Oral Çelik. Ama bir türlü yakalanamaz. Siyasi Şube polisleri Yıldırım'ın yakınlarına, "Bir şey yapamıyoruz, galiba bu adam MİT'ten" derler. Oral Çelik daha sonra defalarca Malatya'ya gider. Polisler "yüz yüze geldiklerini, ama yakalamaktan korktuklarını" anlatırlar.

Oral Çelik 14 Kasım 86'da Fransa'da uyuşturucu suçundan yakalanır. Üzerinde Bedri Ateş adına çıkartılmış pasaport vardır. Gerçek Bedri Ateş ise Viyana'da gözetim altındadır. O da öğretmen Nevzat Yıldırım'ın katil zanlısı olarak Malatya Ağır Ceza Mahkemesi'nce aranmaktadır. Gerçek Ateş'in ortaya çıkması sonrası Paris yakınlarındaki Poissy Cezaevi'nde yatan kişinin Oral Çelik olduğu kesinlik kazanır. Papa suikastini soruşturan iki savcı, Çelik'i, estetik ameliyatla burnunu ve yanaklarını değiştirmiş olmasına karşın teşhis ederler. Ama Türk adaleti teşhis edemez...

Oral Çelik'in katil zanlısı olarak yargılandığı devrimci öğretmen Nevzat Yıldırım

Çelik tahliye olur olmaz soluğu MHP'lilerin yanında aldı. "Adalet" ve Oral Çelik "yer"lerini buldular. Öğretmen Nevzat Yıldırım'a gelince, o yerini çoktan almıştı.

Adli Tıp'ta olanlar çeteyi korumak için miydi?

Ayla Önder

Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanı olur olmaz el attığı kurumların başında Adli Tıp geliyordu. Bu kurum tüm delillerin değerlendirilmesi açısından çok önemli bir işleve sahip. Ağar operasyonu Susurluk günlerine hazırlık mıydı?

Klasik bir laf, ama bugünler için çok kullanışlı: Gün geçmiyor ki... Evet gün geçmiyor ki, Susurluk'la ilgili yeni bir gelişme, yeni bir delil ortaya çıkmasın. Kamuoyunda genel kabul görmüş haliyle Susurluk Çetesi ya da Devlet Çetesi'ne ilişkin yeni deliller, yeni iddialar aradan üç ayı aşkın bir zaman geçtiği halde basının manşetlerinden düşmüyor.

Susurluk "kahramanlarının" Meclis Araştırma Komisyonu'na verdikleri ifadeler aradan bir gün geçmeden ortaya dökülen yeni delil ve belgelerle yalanlanıyor. Delil ve belgeler önem kazanıyor. "Devlet çetesi mensuplarının" yargılanmasının en önemli ayaklarından birini de delillerin toplanması ve toplanan bu delillerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi oluşturuyor. Delil deyince de akla hemen Adli Tıp Kurumu geliyor.

Susurluk öncesi ciddi tartışmalara konu olan Adli Tıp Kurumu'nun önemi Susurluk sonrası çok daha artmış durumda. Daha doğru bir deyişle Susurluk sonrasından bakıldığında Adli Tıp Kurumu'nda Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanlığı döneminde gerçekleştirilen görevden almalar, atamalar bir başka anlam kazanmaya başlıyor.

Adli Tıp Kurumu ne yapar?

Adli Tıp Kurumu yargıyla birebir ilişkisi olan bir kurum. Adli Tıp Kurumu bir anlamda yargının bilirkişisisi durumunda. Bu anlamda Adli Tıp Kurumu yargıyı etkilemek açısından çok önemli. İşkence olayları dahil binlerce dosya bu kurumdan çıkıyor. Örneğin işkence yaptığı iddiası ile yargılanan polislerin kurbanları olduğu iddia edilen kişilerin raporları Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanıyor. Adli Tıp'ın görevleri sadece bunlarla sınırlı değil. Bir çek, bir belge mahkeme konusu haline geldiğinde kuruma gidiyor. Mahkeme konusu olan silahlar balistik için, suç işleyen herhangi bir kişi ceza ehliyetine sahip olup olmadığı için, işkenceden öldüğü iddia edilen herhangi bir kişi otopsi için Adli Tıp değerlendirmesinden geçmek zorunda. Örnekler artırılabilir. Bütün bunlar Yargı için Adli Tıp'ın önemine işaret ediyor.

Şimdiden bakıldığında Mehmet Ağar'ın geçmişte Adli Tıp'da gerçekleştirdiği kadrolaşma ciddi bir anlam kazanıyor. Eski Adalet Bakanı Mehmet Ağar belli ki hazırlıklarını bugünler için yapmıştı.

Mehmet Ağar ne yaptı?

Mehmet Ağar Adalet Bakanı olduğu dönemde Adli Tıp'ta yaklaşık 15 kişi görevden alınmış ve yerine "uygun" isimler getirilmişti. Adli Tıp'ın en önemli bölümlerinden biri olan Fizik Daire Başkanlığı'na hakkında çeşitli şaibeler bulunan İsmail Hakkı Uysal getirilmişti. İmza, yazı, çek, balistik alanlarında incelemeler yapan bu bölümün önemi Mehmet Ağar'ın aranan katliam zanlılarına verdiği belgelere attığı imzalarda belirgin bir şekilde ortaya çıktı. Ağar Adli Tıp Kurumu'da gerçekleştirdiği atamalar sırasında oldukça zorlanmıştı. Ağar kadrolaşmayı oldukça hızlı gerçekleştirmek istiyordu, ama Adlı Tıp'daki beş önemli kuruldaki değişiklikler ancak üçlü kakarname ile mümkün olabiliyor.

Ağar kendi yetkisi kapsamındaki atamalara ağırlık vererek işkence raporlarının onaylandığı birimden işe başladı. Bu bölümün üyelerinden Prof. Şebnem Korurfincancı Ağar'ın ilk kurbanlarından oldu ve görevinden alındı. Yerine Bilge Kırangil getirildi. Ağar, Adli Kurum Başkan yardımcısı Cüneyt Atasoy'u da görevden alarak yerine Dr. Keramettin Kut'u atadı. Daha sonra İdari İşler Müdürü Nihat Akgün'ün yerine Kerem Çalışkan getirildi. Yine İhtisas Kurulu'ndaki raportör, Hüseyin Afşin görevden alındı. Ayrıca 1. İhtisas Kurulu'nda görevli Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekan Yardımcısı Ahmet Nejat Özbal da görevinden alınanlar arasındaydı. Tüm bu atamalar Ağar göreve gelir gelmez gerçekleştirildi. "Polisin başı, polis devletinin başı olma yolundaki ilerleyişinde" arkasını da sağlama alarak ilerliyordu. Ağar dönemindeki kadrolaşmaya ilişkin görüşüne başvurduğumuz bir Adli Tıp uzmanı olayı şöyle değerlendiriyor: "Ağar bu kirli işlerin belgelerinin Adli Tıp'tan geçtiğini biliyordu. Örneğin Fizik Daire Başkanlığı'na kendi adamını bilinçli olarak atadı. Ama bu arada Susurluk patlak verdi ve hesaplar altüst oldu"

Adli Tıp Kurumu'da Ağar'la başlayan kaynaşma, tedirginlik Yeni Adalet Bakanı Şevket Kazan döneminde de giderilmiş değil. Özelliği itibariyle siyasi bir kadrolaşmadan muhaf olması gereken kurum tam tersi bir derdin uygulamla alanına dönmüş durumda. Şevket Kazan göreve gelir gelmez değişikliğe en üsten başladı ve Kurum Başkanı Özdemir Kolusayın görevden alınarak yerine Serhat Gürpınar getirildi. Üstelik bu değişikliğin hukuka uygunsusluğu da cabası. Çünkü Gürpınar, Karadeniz Teknik Üniversitesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başakanı'yken istifa ederek bu göreve başladı. Oysa 657 nolu yasaya göre istifa eden bir devlet memuru istifasının üzerinden 6 ay geçmeden yeni bir göreve başlayamıyor. Gürpınar ise istifa etiğinin ertesi günü Kurum'daki görevine başladı.

Adli Tıp Kurumu'nun sorunları sadece siyasi kadrolaşmayla sınırlı değil. Bunun yanı sıra konuştuğumuz birçok Adli Tıp uzmanı Kurum'daki teknolojik yetersizliklerden şikayetçi. Adli Tıp'ın ihtiyacı olan teknolojik yeniliklerin gerçekleştirilmemesi yargının bilirkişisisi durumundaki bu kurumu gittikçe işlevsiz bir hale getiriyor. Örneğin bazı teknik tahlillerde polis raboratuarlarının teknik altyapısı Kurum'u geride bırakabiliyor. Kurum'un bazı teknik olanaksızlıkları yüzünden bir çok olay yetirince çabuk ve net bir şekilde aydınlatılamıyor. Ama zaten galiba iktidarlar da bunu kendilerine pek dert etmiyor. Ayrıca zaten var olan durum özenle korunmaya çalışılıyor.

Susurluk uluslararası boyut kazanıyor...

Avrupa'ya giren uyuşturucunun yüzde 80'i Türkiye'den geçiyor. Bu miktarda uyuşturucunun devletin önemli katmanlarının desteği olmadan taşınabilmesi mümkün mü? Bu sorunun mantıki cevabı Susurluk'u bir anda uluslararası platforma taşıyor.

Rolf Schwalbe.. Frankfurt Eyalet Mahkemesi'nde yargıç.. Ekim 1996'dan beri üç Türk eroin kaçakçısının yargılandığı davaya bakıyor.. 22 Ocak günü Schwalbe, Türk Dışişlerini ayağa kaldıran bir açıklama yaptı: "Almanya'ya çalışan uyuşturucu kaçakçıları Türk hükümetince korunuyor" diyordu yargıç, "Bu işin başında Şenoğlu ve Baybaşin aileleri bulunuyor. Bunlar Türk hükümetiyle mükemmel ilişkiler içindeler. Bir kadın bakanla da kişisel ilişkileri var." Gazeteciler bu bakanın kim olduğunu sordular.. Yanıt hemen geldi: "Çiller!"

Haber, Alman televizyonlarında ilk sıralarda yayınlandı. Spikerin arkasındaki fonda üzerine şırınga yerleştirilmiş bir Türk bayrağı vardı. Haber Türkiye'de "infial"le karşılandı. Türk hükümeti diplomatik düzeyde taarruza kalkışmaya karar verdi. Ama "taarruz" Almanya'da umulan etkiyi uyandırmadı. Türk hükümeti Bonn'dan yazılı açıklama beklerken, Alman yetkililer, hükümetlerinin bağımsız yargıya müdahale etmesinin söz konusu olamayacağını belirttiler.

Daha ilginci, Alman yargıcın ertesi günkü açıklamaları ilk günkü beyanın bir dil sürçmesi olmadığını ortaya çıkardı. Schwalbe, bu sonuca eldeki kanıtlarla varıldığını belirtiyordu.

Frankfurt Eyalet Mahkemesi de Schwalbe'ye destek verdi. Mahkeme roportörü Dox Neveling yaptığı açıklamada, soruşturmaların doğruluğundan emin olunduğunu kaydederken, açıklamanın kriminal daire soruşturmalarına dayandığını ve soruşturma sonuçlarının doğrulandığını açıklıyordu.

"Sağın en çok okunan yazarı" Rauf Tamer'e göre Schwalbe "iyi yetişmiş bir Alman değildi" çünkü Tamer'in üç şıkta özetlediği gerçeği "her iyi Alman bilirdi", "Türk Hükümetleri hiçbir uyuşturucu ticaretini korumazdı, Türk siyasetçileri uyuşturucu şebekeleriyle işbirliği asla yapmazdı ve buradan transit geçen uyuşturucuya Türk polisi izin vermezdi. Çünkü Türk polisi Türk gençliğinden evvel Avrupa gençliğinin güvencesiydi."

Susurluk ertesi ortaya çıkan kirli ilişkiler hatırlanınca bütün bu hamaset ve yaratılmaya çalışılan "milli infial havası"nın yapaylığı hemen ortaya çıkıyor. Basit bir mantık yürütme Schwalbe'nin iddialarının çok da mesnetsiz olmadığını gösteriyor. Avrupa'da dolaşan uyuşturucunun yüzde 80'inin Türkiye üzerinden geçtiği biliniyor. Bu denli büyük miktarda uyuşturucunun devletin önemli katmanlarından destek almadan geçebilmesi mümkün mü? Türk yetkilileri her ne kadar işi "PKK öcüsüne" yıkmaya çalışsalar da Avrupa'da ve Amerika'da yayınlanan uyuşturucu ile mücadele raporlarının hepsinde uyuşturucu kaçakçılarıyla devlet görevlileri ilişkisine dikkat çekiliyor.

Tam bunların tartışıldığı gün, Emek gazetesinde "işte rüşvetin belgesi" başlıklı bir haber yayınlandı. Emek, Hüseyin Baybaşin'in Askeri Yargıtay Başkanı Tümgeneral İlhan Şenel'e 5 katlı bir villa rüşvet vererek müebbet hapis cezasını nasıl beraate çevirttiğini belgesiyle kanıtladı. Bunun üzerine fazla bir yorum yapmaya sanırız gerek yok..

Tansu Çiller'in uyuşturucu kaçakçılarıyla ilişkisine gelince, uyuşturucu kaçakçılığından hapis yatmış Abdullah Çatlı'yı şerefli olarak selamlayan Çiller'den kuşkulananların haksızsızlık yaptığını düşünenler ya biraz "safdil" ya da maksatlı olsa gerek. Radikal gazetesi yazarı İsmet Berkan 23 Ocak tarihli yazısında Amerikalı uzmanların Çiller'in adının böylesi olaylar çerçevesinde kolaylıkla kullanılmasından duyduğu şaşkınlığı dile getiriyordu.

Görünen o ki Tansu Çiller için deniz bitmek üzere, gün geçtikçe kaçacağı delik sayısı da azalıyor. Sınır boylarında "Kapıları tuttuk Çiller kaçamaz" nöbetleri tutan ÖDP'lilerin, galiba bugünlerde nöbeti sıklaştırmaları gerekiyor.

Hasan Basri Karabay

Manisalı gençler 'evlere DGM'lik' yargılandılar

DGM: Düşünen Gençleri Mafederim

Bilal YÜKSEK

Gözaltına alınan gencin "işyerinde" neler yakalanmamıştı ki? Afişler, bildiriler, pankartlar, "bilumum sol gruplara ait dergiler", üye listeleri...

Tamam işte örgüt yakalanmıştı. Bundan ala "örgütsel kanıt" olur muydu?

Genç tutuklandı, cezaevine gönderildi.

Mahkemeye çıktığında dosyası hayli kabarıktı.

Çünkü "işyerinde" bulunanlar bile yeterliydi.

Avukatları İzmir DGM'ye itiraz ettiler.

Çünkü Manisa Emniyeti'nden gelip DGM kayıtlarında da Manisalı gencin "işyeri" diye anılan yer Birleşik Sosyalis Parti Manisa İl Örgütü'ydü ve yakalanan genç de partide ücretli sekreter olarak çalışıyordu.

"İşyeri" diye anılan yerin parti binası olduğuna ilişkin tesbitini istiyorlardı avukatlar. Mahkeme heyeti reddetti.

• • •

Sanıklardan M.G. yakalandığında daha 15 yaşına gelmemişti.

Türkiye'nin imzaladığı Çocuk Hakları Bildirgesi'ne, Türkiye'nin iç hukukta yaptığı düzenleme sonucu ortaya çıkan Çocuk Mahkemeleri'ne göre M.G.'nin bir gün bile Manisa Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında kalmaması gerekiyordu.

M.G. 10 gün gözaltında kaldı. Üstüne üstlük bir de işkence gördü.

Ayrıca DGM'de de yargılanmaması gerekiyordu M.G.'nin. Gideceği yer doğruca Çocuk Mahkemesi olmalıydı.

Ancak, bu konuda DGM'nin yapılanması, öyle evrensel hukuktaki çocuğu falan dinlemiyordu. Hem de iki ayrı 'silahlı çete' kurmaktan iki ayrı mahkemede yargılamaya başladı M.G.'yi İzmir DGM.

Bir de M.G.'nin yaşı 15'ten küçüktü. Bu nedenle de tutuklanması konusunda gösterilmesi zorunlu özen bir yana, cezaevine bile konmaması gerekiyordu.

Ama M.G.'nin suçu DGM'likti. Bu yüzden çocuk ıslah evi yerine Buca Cezaevi'ndeki Dev Sol koğuşuna gönderildi M.G.

Avukatlarının bütün itirazları İzmir DGM tarafından reddedildi.

• • •

Manisalı gençlerin 14'ü duvar yazısı yazmak, 2'si pankart asmak, 1'i el ilanı dağıtmak, 1'i de molotof kokteyli atmak gibi toplam 18 eylemi vardı.

Bunlar içinde en "vahim" eylem molotof kokteyl atmaktı. Çünkü her ne kadar "silahlı çete" kurmaktan yargılanıyorlarsa da ortada tırnak makası dahil hiçbir "silah" yoktu. Tek "ateşli alet" molotof kokteyliydi.

Ama molotof kokteylin atıldığı iddia edilen dükkanla ilgili küçük bir sorun vardı. Berber dükkanının ocaktan çıkan ateşten yandığı yolunda Manisa itfaiyesinin bir raporu vardı. Dükkan sahibi de bu rapora dayanılarak mahkum edilmişti; dikkatsizlik nedeniyle.

Bu molotof kokteylini gençler acaba ne zaman atmışlardı.?

Avukatlar bunun belirlenmesi için gerekli belgelerin getirilmesini ve tesbit yapılmasını istediler.

İzmir DGM bu isteği de reddetti.

• • •

Liseli gençlerin bir suçu da 14 yazılama yapmaktı. Bunlardan 12'si pastel boyayla, 2'si de kremit parçası ve doğadaki yeşil yapraklarla yazılmıştı.

Avukatları yazıldığı iddia edilen ve büyük bölümü trafik levhalarında olan pastel boya kullanılmış 12 yazının karekterlerinin saptanmasını istediler. Böylece gençlerden hangisini nereye yazdığı ortaya çıkacaktı. Eğer bu gençler yazmamışsa, o da ortaya çıkacaktı elbet.

Ancak İzmir DGM bu isteği de reddetti.

Polise göre, kremit parçasıyla sloganlar tren vagonlarına yazılmıştı. Daha doğrusu gençler böyle itiraf(!) etmişlerdi poliste suçlarını. Ancak o gün nöbetçi olan Gar Müdürü ne daha önce, ne daha sonra ne de nöbeti sırasında böyle bir yazı görmüştü.

DGM'nin bu kararı DGM'leri bir kez daha gündeme getirdi. Karardan sonra bazı avukatlar "12 Eylül'ün sıkıyönetim mahkemeleri bile böyle değildi" diye isyan ettiler.

Avukatlar, Gar Müdürü'nün tanık olarak dinlenmesini istedi.

İzmir DGM bu isteği de reddetti.

Doğal ürünlerle yazılan bir slogan daha vardı. "Yaşasın halkların kardeşliği" diye yerdeki çim ve ağaç yaprakları kullanılarak yazılmıştı bu slogan. Daha doğrusu gençler öyle itiraf(!) etmişlerdi. Ancak çocuklar gözaltındayken yapılan tesbitte bu yazı bulunamamış ve tesbit tutunağına "Belki yağmurdan silinmiştir" notu düşülmüştü.

Tatbikat yaptırılırken de gençlerden birine polis "Yaz bakalım yaprakla çimenle oluyor mu?" demişti. Ama polisin bir şartı vardı; "Yaşasın halkların kardeşliği" değil de "Yaşasın 23 Nisan" yazacaktı. Manisalı genç, polisin bu isteğini yerine getirdi. Polis bir baktı; bal gibi oluyordu işte. Yazdı gençlerin fezlekesine bu suçu da.

Avukatlar tesbit istediler bu konuda. İzmir DGM yine reddetti.

Bazı yazılar çok yüksekteydi. Gençlerin boyları nedeniyle bunları yazması olanaksızdı. Avukatlar DGM'den bunun için de tesbit istediler.

İzmir DGM bunu da reddetti.

• • •

Elbette hepsinden önemlisi de görgü tanıklarının anlatımlarıyla, gençlerin iddialarıyla, doktor raporlarıyla ortada koskocaman bir işkence savı vardı. Manisa Cumhuriyet Savcılığı da bu iddiayı yerinde görmüş ve 10 polis hakkında toplam 800 yıl ceza istemiyle dava açmıştı.

10 gencin toplam cezası 80 yılı bile bulmazken beşi tutukluydu.

Haklarında 800 yıla kadar hapis cezası istenen polisler ise ellerini kollarını sallayarak dolaşıyordu.

Ortada hiçbir kanıt yoktu gençlerin DHKP-C üyesi olduklarına ilişkin. Tek kanıt polis ifadeleriydi. Bu ifadelerin de işkence altında alındığına ilişkin kesin belirtiler vardı.

Gençler silahlı çete kurmaktan mahkum oluyorlardı ama, ortada tek bir silah yoktu.

Manisalı gençlerin avukatları İzmir DGM'den istedikleri, Manisa Ağır Ceza'da süren işkence davasının sonuçlanmasını beklemesi ve kararını bundan sonra vermesi.

İzmir DGM bu isteği de reddetti ve gençlere verdi cezayı.

• • •

Bu davada DGM'lerin yapılanmasındaki çarpıklıkların pek çok yanı birden çıktı ortaya. Örneğin polislerden biri işkence yapmaktan 24 yıla mahkum olsa, 8 yıl yatıp çıkacak. Adam öldürse bile sonuç değişmiyor. 24 yılın karşılığı infazdan yararlanarak sekiz yıl. Çünkü normal mahkemelerde verilen cezanın üçte biri yatılıyor.

Ancak DGM'de mahkum olunca durum farklı. Slogan yazmaktan, pankart asmaktan 12 yıl 6 aya mahkum olanlar cezaları kesinleşirse bunun karşılığında tam 9 yıl 45 gün hapis yatacaklar. Çünkü suçları DGM'lik ve bu cezanın infaz indirimi dörtte bir.

Manisalı gençlerin avukatı Sema Pekdaş ortadaki çarpıklığı mahkemenin 15 yaşındaki sanığı M.G. ile örnekliyor:

- Şimdi M.G. adam öldürse ve bu suçtan yargılanacak olsa DGM'ye değil, Çocuk Mahkemesi'ne gidecek. Cezaevine değil, Islahevine gidecek. Belki de tutuklanmayacak bile. Bu suçtan 24 yıl hapis alsa toplam 8 yıl yatacak. Cezası süresince açık görüşten yararlanacak. Daha sonra da üretim yapan ya da yarı açık olan cezaevlerinde yatacak. Ama adam öldürmekten değil de duvarlara yazı yazmaktan yargılandığı için önce DGM'lik oluyor. Bu yüzden ıslahevine değil, cezaevine gidiyor. 24 yıla mahkum olursa, adam öldürmekteki gibi 8 yıl değil de 18 yıl yatacak. Sürekli özel tip cezaevlerinde kalacak. Mahkumiyeti boyunca açık görüşten hiç yararlanmayacak.

Yani bu Manisalı gençlerin davası aslında DGM'lerin yapısal ve kendiliğinden "evlere şenlik" durumunu da pekçok açıdan gözler önüne serdi.

• • •

Gençlerin mahkumiyet kararı yargıtay yolunda. Ancak DGM'nin bu kararı DGM'leri bir kez daha gündeme getirdi. Karardan sonra bazı avukatlar "12 Eylül'ün sıkıyönetim mahkemeleri bile böyle değildi" diye isyan ettiler.

DGM'nin kaldırılıp kaldırılmayacağı tartışıla dursun, bugünkü yapısı ile yargılamayı sürdürdükçe daha adil, daha bağımsız, daha açık olduğunu belirtmek için yargılanan küçük çocuklar ve liseli öğrencilerle her duruşma öncesi "Türküm, doğruyum" u DGM'ce okumalı:

"Devletim, Güvenliğim, Mahkemeyim,

Yasam küçüklerimi yargılamak, büyüklerimi hoşgörmektir.

Varlığım emniyet teşkilatına armağan olsun..."

Özgürlük iyi de, ya eşitlik ..?

Demokrasi sizi aşar...

Susurluk'un ardından derinleşen rejim krizi bir meşruiyet arayışını da beraberinde getirdi. Görülen o ki, büyük burjuvazi sistemin fazlasıyla yıpranmış, aşınmış olmasından endişeli... 'Demokrasi Paketi' büyük patronların burjuva egemenlik sistemine yeniden bir toplumsal meşruiyet kazandırmak için köklü ve kapsamlı önerilerini ifade ediyor.

Seyfi ÖNGİDER

DYP'li Özer Çiller'den "sosyal-demokrat" İshak Alaton'a, "solcu" Osman Kavala'dan islamcı Sabri Ülker ve Sabah gazetesinin "liberal" yayın yönetmeni Zafer Mutlu'ya kadar çok farklı siyasal eğilimlerden işadamlarını bünyesinde toplayan Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) sol eğilimli hukuk profesörü Bülent Tanör'e hazırlattığı "Türkiye'de demokratikleşme perspektifleri" raporuyla yine gündeme geldi. "Demokratik Standartların Yükseltilmesi Paketi" hiç kuşkusuz hem mevcut siyasal ortam, hem de TÜSİAD'dan beklenmeyecek ölçüde kapsamlı demokratik talepler ve öneriler içermesi dolayısıyla fazlasıyla dikkatleri çekti ve tepkilere neden oldu.

TÜSİAD, 12 Mart 1971'deki "muhtıra darbesi"nden 20 gün sonra kurulmuş bir dernek. Yani bir baskı döneminin başında doğmuş. İlginç bir "rastlantı" yine bir sonraki darbe döneminde, 12 Eylül'den sonra, 1981 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile "kamu yararına çalışan dernek" statüsü kazanmış. Yakın tarihin en karanlık dönemlerinden birinde doğan, diğerinde de "kamu yararı statüsü" kazanan TÜSİAD 17 büyük işadamı tarafından kurulmuş ve bugün sadece 391 üyesi bulunuyor. TÜSİAD kurulduğunda Vehbi Koç Feyyaz Berker'e "... desene artık fikir üreten bir fabrika kuruyoruz..." demişti. İşte bu "fikir fabrikası" piyasaya yeni bir ürün sunmuştu: Demokrasi paketi...

Neden sol eğilimli bir profesör?

Her şeyden önce raporu hazırlayan Bülent Tanör'ün bu alandaki fikirleri ve yaklaşımı biliniyordu. Acaba 391 büyük sermayedar sonuçta Tanör'ün kendi fikirlerini ifade edeceği böylesi bir belgeyi neden hazırlatmışlardı. "Benim düşüncelerimi ve yaklaşımımı tamamen bilerek bu raporu hazırlamamı istediler" diyor Tanör, şöyle devam ediyor; "Ama önemli olan şu ki, bir başkasını değil, beni seçtiler." Tanör, raporunun esas olarak Kürt sorunu ve laiklikle ilgili değerlendirmeleri ve önermeleri üzerinden tartışmaları kışkırtacağını öngörmüş. Bunların yanı sıra ordunun siyasal sistem içindeki yerine ilişkin önerilerinin de anlamının farkında elbette. "Türkiye dışında hiçbir NATO ülkesinde Savunma Bakanı Genelkurmay Başkanı'nın altında değildir" diyen Tanör, bu durumun özellikle müttefikleriyle ilişkisinde Türkiye için "sürekli bir başağrısı" oluşturduğuna inanıyor. Büyük burjuvaziyle ordu arasında Kürt sorunu konusunda bir hayli farklı yaklaşımlar olduğuna işaret eden Tanör "Bu farklılık çatışmayı derinleştirse de bu sorun üzerine tartışmaya ihtiyaç bulunmaktadır" görüşünde...

Bülent Tanör'ün hazırladığı 184 sayfalık rapora "Demokrasi için katkıya çağrı" başlığıyla bir önsöz yazan TÜSİAD Yönetim Kurulu şöyle diyor:

"Türkiye kendisinden daha geri konumdaki ülkelerle işbirliğini artırarak değil, kendisinden ilerideki ülkelerle işbirliği yaparak kalkınmasını hızlandırabilir; ekonomisine 21. yüzyılın gerektirdiği rekabet gücünü kazandırabilir. Bulunduğumuz yere göre değil, varmak istediğimiz hedefe göre hareketlerimizi düzenlemeliyiz. Kendimize gelişmiş batı demokrasilerini örnek almalıyız. Daha geniş demokrasinin Türkiye'de toplumsal uzlaşmanın, siyasal ve ekonomik istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacağını görmeliyiz. Umutsuzluğa kapılmak ya da yüzeysel çözümlere bel bağlamak yerine köklü çözümlere yönelirsek, devlete ve demokrasiye olan güven artacaktır. Ayrıca Türkiye'nin dış dünyadaki imajına çok olumlu bir katkı sağlanacaktır."

Meşruiyet arayışı ve Avrupa'dan kopmamak

Görüldüğü gibi "gelişmiş batı demokrasileri"ni örnek almak gereğine işaret eden TÜSİAD rapora sahip çıkarken aynı zamanda rapordan beklentilerini ve siyasal gerekçesini de ortaya koyuyor; burjuva egemenlik sistemine meşruiyet arayışı ve Avrupa'dan kopmamak.

Yapısal nedenlerin yanı sıra Susurluk'taki "malum kaza"nın ardından meydana gelen gelişmeler bir rejim krizi ortaya çıkarmış durumda. Yönetenler eskisi gibi yönetemiyorlar ve rejim açısından bir meşruiyet sorunu oluştuğundan söz edilebilir. Dolayısıyla büyük burjuvazi her şeyden önce bu "meşruiyet krizi"ne çözüm arayışı olarak bu rapordaki önerileri ortaya atıyor. Böylece "toplumsal uzlaşmanın, siyasal ve ekonomik istikrarın sağlanmasına katkı"nın yanı sıra "devlete ve demokrasiye olan güven artacaktır" denilirken, sonuçta burjuva egemenlik sisteminin yeniden yapılandırılması ve sağlamlaştırılması amaçlanıyor.

Öte yandan TÜSİAD için Avrupa ile ilişkiler, Avrupa'dan kopmamak hem iktisadi ilişkiler açısından, hem de siyasal ve ideolojik bağlantılar ve Türkiye'nin "Batı dünyası" içindeki yerini sağlamlaştırmak ve sürekli kılmak açısından yaşamsal öneme sahip görünüyor. Avrupa'dan kopmanın Türkiye'yi bir "taşra devleti" olmaya mahkum edeceğini, oysa Türkiye'nin hedefinin bir "dünya devleti" olması gerektiğini söylüyor TÜSİAD. Bu hedefin de Türk kapitalizminin gelişme düzeyi ve yönelimleri açısından ele alınması gerekiyor. Türk kapitalizminin uluslararası rekabet koşullarına uyum sağlayan kesimlerinin içinde barındıran ve "dış pazar" ihtiyacı içinde bulunan TÜSİAD'ın bir "taşra devleti"nin sınırlı iç pazarıyla yetinmesi mümkün değil. Dolayısıyla Türkiye'yi bir "taşra devleti" olmaya mahkum eden ve kriz içine sürüklenen bugünkü siyasal rejimin yerine daha liberal ve demokratik bir rejimin önerilmesi anlaşılır bir tutum olarak gözüküyor.

Ayran içenler viski içenlere karşı

Bu noktada raporun ilk karşısına aldığı, bugünkü hükümet ve onu oluşturan RP ve DYP oluyor. RP'nin Avrupa ile ilişkilere yaklaşımı biliniyor. RP'nin büyük sermayeden çok Anadolu'nun küçük ve orta sermayesine yaslanan yapısıyla TÜSİAD'a ve söylediklerine sempatiyle bakması mümkün değil. Ama "Türkiye'yi Avrupa Birliği üyesi yapmayı en büyük ideali" ilan eden Çiller'in DYP'si Sanayi Bakanı Yalım Erez'in ağzından en şiddetli tepki gösterenlerin başında gelmesiyle dikkat çekiyordu. Gerçi Erez'in "kendi içlerinde

---

TÜSİAD tarihinden bir yaprak:

Gazete ilanlarıyla savaş.

Geçmişte TÜSİAD'ın siyasal alana en önemli doğrudan müdahalesi 1979 Mayıs'ında dönemin Ecevit hükümetine karşı olmuştu. 1978 başında "kumar borcu olmayan" 11 milletvekiline bakanlıklar dağıtarak iktidara gelen CHP'ye karşı bayrak açan TÜSİAD günlerce tam sayfa gazete ilanlarıyla Ecevit hükümetini hırpalamıştı. Ekim 1978'de ABD'ye giden bir TÜSİAD heyeti ABD yönetimi, IMF ve Dünya Bankası nezdinde görüşmeler yapmış ve bu heyetin ülkeye dönüşünden sonra TÜSİAD hükümete karşı muhalefetini sertleştirmişti. TÜSİAD'a göre hükümetin aldığı önlemler uluslararası sermaye kuruluşlarının Türkiye'ye yaklaşımlarını olumsuz etkiliyor ve güvensizliğe yol açıyordu. Dünya kapitalist sistemi içinde yer alabilmek için köklü ve yapısal reformlara ihtiyaç vardı. İlki 15 Mayıs'ta çıkan ve "Gerçekçi çıkış yolu", "Ulus bekliyor", "Yokluğu paylaşmak mı, bolluğu sağlamak mı?", "Refahın ve hürriyetlerin düşmanı enflasyon" başlıklarıyla "muhtıra niteliğinde" peş peşe verilen bu ilanlara karşı dönemin başbakanı Ecevit de "sol"culuğunu hatırlayarak sert yanıtlar vermişti. "Bu devlet işadamlarının muhtırası ile hükümet kurmaz, hükümet düşürmez" diyen Ecevit şöyle devam ediyordu; "Bu ülkede halkın dediği olur, halkı sömürenlerin değil. TÖB-DER, POL-DER siyaset yaparsa suç, sanayici kuruluşlar yaparsa suç değil, olmaz böyle şey!". Hemen o günlerde değilse bile yıl sonunda Ecevit hükümeti düştü ve yerini Demirel'in başkanlığındaki AP azınlık hükümetine bıraktı...

Çetin UYGUR *DİSK YK Üyesi*

'Samimiyetlerinden kuşkulanmakta haklıyız'

Türkiye'de demokrasi bugüne kadar sadece işçi sınıfının, aydınların, sosyalist ve demokratların talebi olmuştur. Ancak bu talepler hiçbir zaman iktidarlar ve sermayedarlar tarafından kabul edilmemiştir. Demokratik hakların geliştirilmesi bir yana, var olan hakların kullanımında bile sorunlar çıkmış, birçok hak ya hiç kullanılmamış ya da eksik kullandırılmıştır. Bugün de bu talepler uğruna bedel ödeyenler bu kesimden gelmektedir... TÜSİAD'ın raporunun bu denli dikkat çekmesinin nedeni de onların bugüne kadar karşısında durdukları ya da desteklemedikleri bu talepleri dile getirmiş olmasıdır. Kimi eksiklikleri içerse de, demokrat kesimin taleplerinin gerisinde de olsa, rapor sahibinin TÜSİAD olmasından dolayı ilgi çekicidir... TÜSİAD'ı böyle bir rapor yayımlamaya iten sebepler Türkiye'nin içinde bulunduğu ortamdan kaynaklanmaktadır; rant ekonomisi, kayıtdışı ekonomi, kara para... Ekonomik ve toplumsal hayatımızdaki pek çok olumsuzluğu üreten savaş... Dolayısıyla bütün bunlar bugün demokratik mücadelenin önem kazanmasına yol açmaktadır. TÜSİAD'ın bu raporunda ne kadar samimi olduğundan şüphelenmek için tarihe bakmamız yeterlidir. Tarihsel gerçekler ve bugün Garanti Bankası, TOYOTA-SA, Trakya, Denizli gibi örgütlenme girişimlerimizde karşılaştığımız güncel gerçekler bu taleplerin samimiyeti konusunda ikna olmamızı engellemektedir... Yine de, bu rapor, birçok açıdan bugüne kadar bizler tarafından dile getirilen ve uğrunda mücadele edilen taleplerin ne kadar önemli ve doğru olduğunu bir kez daha ispatlaması açısından önemlidir.

Halis Komili "Temiz eller" savcısı Di Pietro ile

Zübeyir AYDAR *Sürgündeki DEP milletvekili*

'İş ve ticaret gerçekleri daha iyi kavratıyor'

Şöven kesimlerin aksine iş ve ticari yaşamın içinde olan burjuvalar birtakım gerçekleri daha iyi görme olanağına sahiptirler. Bu raporla birlikte büyük burjuvazinin sistemin nereye gelip dayandığını kavramış olduğu anlaşılıyor. Bu taleplerin dile getirilmesi tabii ki önemli ve başta Kürt sorunu olmak üzere bazı sorunların çözümünü kolaylaştırabilir. Ama daha da önemlisi söylenenlerden çok söyleyenlerdir. Yani TÜSİAD'ın şahsında önemli bir kesim konuşmaktadır. Ve bundan sonrasında bazı şeylerin daha değişik olması beklenmelidir. Bu taleplerin bizim açımızdan sınırlılığı ve yetersizliği söz konusu olmakla birlikte açacağı yol önemlidir...

Saruhan OLUÇ
ÖDP Genel Başkan Yardımcısı

'Parası olmayana demokrasi yok'

"Demokratikleşme Perspektifleri" raporu çalışma yaşamını ve ekonomide demokrasiyi dışlamıştır. Bu bağlantı kurulamadığı sürece demokratik hakların da geliştirilmesi ve gerçekten kullanılması mümkün olmayacaktır. Parası olmayanın demokratik hakkını kullanamadığı bir ülkede yaşıyoruz... Yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik ve açlık konularını demokratikleşmenin bir parçası haline getirmek zaruridir. Emekçilere lazım olan işyerlerindeki demokratikleşmedir... Paketin önemli bir yanı Türkiye'de emekten ve demokrasiden yana olanların onlarca yıldır ne kadar haklı ve meşru bir zeminde durduklarını gösteriyor olmasıdır... Ama daha önemli olan bunu görmüş olanların dillendirdikleri taleplerin takipçisi olmaya devam edip etmeyecekleridir...

TÜSİAD için Avrupa ile ilişkiler yaşamsal önem taşıyor. Avrupa'dan kopmanın Türkiye'yi bir "taşra devleti" olmaya mahkum edeceğini, oysa Türkiye'nin hedefinin bir "dünya devleti" olması gerektiğini söylüyor TÜSİAD. Ve özellikle Refahyol hükümetini oluşturan RP ile DYP'nin nasırına basmış oluyor...

demokrasiyi uygulamayanların Türkiye'ye demokrasi dersi vermelerini" eleştirmesi haksız değildi, ama şu sözleriyle de DYP açısından bir tercihi ortaya koyuyordu; "Türkiye'nin sorunlarını bağdaş kurarak ayran içmesini bilenlerle çözeceğiz, Boğaz'daki yalılarında viski içenlerle, kayak yapmak için İsviçre'ye gidenlerle değil..." 70'li, hatta 60'lı yılların kaba solculuğunu çağrıştıran bu sözler bir bakıma DYP'nin aczini de ifade ediyordu. Kayak yapmak için İsviçre dağları yerine Uludağ veya Kartalkaya'yı tercih edenler ve viski yerine rakı içenlerin bu ülkenin sorunlarına neden ve nasıl çözüm bulabileceklerini anlamak ise mümkün değildi tabii...

Bekleneceği üzere rapora en sert tepki MHP'den geldi. Sabancı'nın "Doğu Raporu"na "Herkes kendi işiyle uğraşsın, çizmeyi aşmasın" diyen Türkeş, TÜSİAD'a da haddini bildirdi; "Bu fikirler PKK'nın ileri sürdüğü fikirlerdir" dedi çıktı, işin içinden...

CHP ve ANAP ise raporu destekleyenler arasında yerini aldı. ANAP milletvekili ve TBMM Başkanı Mustafa Kalemli rapordaki önerileri yasa tasarısı haline getirme sözü vererek Halis Komili'yi uğurluyordu. 1979'da hükümette iken gazete ilanlarıyla kendisine savaş açan TÜSİAD'ın bugünkü önerileri hakkında DSP lideri Ecevit'in suskun kalması ise ilginç ve dikkat çekici idi.

'Kahraman' ordu ve 'ucuz kahraman' TÜSİAD

MGK'nin kaldırılması ve Genelkurmay'ın Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanması önerileri rapora ordunun sert tepki göstermesine yol açtı. Gerçekten de ordunun siyasal sistem içindeki ağırlıklı rolünü, "vesayeti"ni kırmaya yönelik önerilerin cihet-i askeriyenin tepkisine yol açması kaçınılmazdı. Genelkurmay TÜSİAD'ı "bilgisizlik"le ve "ucuz kahramanlık"la suçlarken, daha da ileri giderek "bu kadarını hapisteki DEP milletvekilleri bile söylemedi" diyor ve MGK'nin ülke için bir tür "sigorta" ve "sübap" oluşturduğunu ileri sürüyordu. Hele de SÖZ'ün geçen haftaki kapağında yer alan "Başbakanlık Kriz Merkezi" MGK Genel Sekreterliği aracılığıyla ordunun iktidar aygıtı içindeki yerini ve rolünü iyice güçlendirirken TÜSİAD'ın hem MGK'ye, hem de doğrudan doğruya bu "merkez"e karşı çıkması "fazla ileri gitmek" anlamına geliyordu. Aslında TÜSİAD'ın böyle bir rapor yayımlarken en azından ordu içinde bazı çevrelerin desteğini veya hiç olmazsa hoşgörüsünü umduğunu veya öngördüğünü düşünmek yanlış olmaz. Yoksa büyük burjuvazinin ordu ile bir çatışma içine girmeyi istemesi pek de akla uygun değildi. Ordu veya Genelkurmay adına yapılan açıklamalarda rapora "veryansın" edilse de aslında Susurluk sonrası gelişmelerdeki tutumlar dikkate alındığında bu tepkilerin biraz abartılı olduğu söylenebilir. Ordunun iktidar aygıtı içindeki yerini korumak istemesi doğaldır, ama Türkiye'nin bir "dünya devleti" olma hedefine askeri çevrelerden ciddi itirazlar gelmesi beklenemez ve raporun da esas hedefinin Türkiye'yi böylesi bir konuma taşımak olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Eşitlik olmadan özgürlük olur mu?

Raporu hemen ve tereddütsüz onaylayanların başında Türk-İş geldi. Ancak DİSK, KESK gibi diğer sendikal örgütlenmelerin hafızası Türk-İş kadar zayıf olmadığı gibi eşitlik taleplerine yer vermeden ve gerçekten örgütlü bir toplum yaratacak yönelimlere sahip olmadan özgürlüklerin ne ölçüde gerçekleşebileceği bu örgütlerin sözcüleri tarafından haklı olarak sorgulanıyordu. KESK yöneticisi Cengiz Uzuner kamu çalışanlarının demokrasi mücadelesinde şimdiye kadar TÜSİAD'ı görmediklerini ve zaten bunu da beklemediklerini belirtirken, DİSK yöneticisi Çetin Uygur da şu günlerde Trakya'daki, Denizli'deki örgütlenme çalışmalarına engellemelerin TÜSİAD'ın bilgisi dışında cereyan etmediğine işaret ediyordu. Dolayısıyla Türk-İş dışındaki sendikal örgütler TÜSİAD'a tereddütle yaklaşmak gereğini duyuyorlardı. Söylenen şeylerin yanı sıra söyleyenlerin sicili ve sınıfsal konumları önemliydi ve yeterince güven verici değildi. DİSK'in eski Araştırma Müdürü Mustafa Sönmez raporun "endüstriyel ilişkileri gözardı ettiğini ve böylece büyük bir sapma gösterdiğini" düşünürken haklıydı elbette. Raporun "çalışma alanındaki baskıcı yasalar konusunda da hiçbir şey söylemediğine" dikkat çeken Sönmez "emekçiler kendi çıkarları için mücadele etmedikçe sermaye onlar için bir şey yapmayacaktır" diyerek bir yerde emek açısından TÜSİAD'ın önerilerini değerlendirmiş oluyordu.

'Söylenenlerden daha çok söyleyenler önemli'

TÜSİAD'ın gerek Kürt sorunu konusundaki önerileri, gerekse genelde ifade ettiği demokratikleşme talepleri Kürtler açısından olumlu bulunuyordu. HADEP yöneticisi Sedat Yurttaş'ın yanı sıra sürgündeki DEP milletvekili Zübeyir Aydar TÜSİAD'ın önerilerinin Kürt sorununa çözümü kolaylaştıracağı kanısında idiler. Onlar açısından da "söylenen şeylerden daha çok, söyleyenler" önemli idi. Büyük burjuvazi açık bir tavır almıştı ve bu, önümüzdeki süreç açısından yeni gelişmelere yol açabilirdi. Kürt aydını Ahmet Zeki Okçuoğlu TÜSİAD'ın "uluslararası sermayenin ve iş dünyasının bir parçası" olduğuna dikkat çekiyor ve önerileri konusunda "Batı'nın tam desteği"ni alacaklarını düşünüyordu. Kürt sorunu konusunda kamuoyunun sessizliğe büründüğü bir sırada TÜSİAD'ın böyle konuşması Okçuoğlu açısından son derece önemliydi.

'Solun haklı ve meşru olduğu görüldü'

TÜSİAD'ın önerilerinin birçoğu aslında Türkiye'de sol hareketin uzun yıllardır savunduğu talepleridi. Sol açısından da TÜSİAD şaşırtıcı ölçüde demokratik bir çıkış yapmıştı ve sonuçta ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç'a göre "solun ne kadar haklı ve meşru bir zeminde durduğunu" ortaya koymuştu. Sol için de söylenenlerden çok söyleyenler, büyük sermayenin bu tutumu önem taşıyordu. Öneriler yetersizdi kuşkusuz, ama mevcut sistemin tıkandığının farkında olan büyük burjuvazi egemenlik sistemine yeniden bir toplumsal meşruiyet arayışına kendine göre bir yanıt vermeye çalışıyordu. Siyasal ve hukuksal alandaki eşitlikler ekonomik alanda var olan uçurumlar giderilmeden ne kadar anlam ifade edebilirdi? Dolayısıyla sol açısından TÜSİAD'ın önerileri karşı çıkılacak şeyler olmaktan çok, ancak yetersizliği çerçevesinde eleştirilebilir ve bu önerilere kaynaklık eden nedenler ve anlayışlar açısından sorgulanabilirdi. Bu raporun solun ve emek güçlerinin mücadelesini güçlendirdiği söylenebilirdi, ama burjuvazi burjuvazi olmaya, işçiler de işçi olmaya ve herkes kendi sınıfsal çıkarları ve hedefleri doğrultusunda mücadele etmeye devam ediyordu ve böyle devam etmek zorundaydı. Hele hele Ahmet Altan veya Gülay Göktürk gibi "uçmaya", "burjuvazinin devrimci barutunu tüketmemiş" olduğuna ilişkin keşiflerde bulunmaya gerek yoktu.

Yahudiler'in kutsal kitabı Talmut...

TÜSİAD Yönetim Kurulu raporu sunuşunu Yahudiler'in kutsal kitabı Talmut'ta geçen sözlerle bitiriyor, "Biz değilsek kim, şimdi değilse ne zaman?" İşin ilginç yanı şu ki TÜSİAD'ın bu önerilerinin siyasal alanda sahiplenilmesi ancak sol tarafından yapılabilir. Parlamentodaki hiçbir parti ne MGK'nın kaldırılmasına destek olabilir, ne Kürt partilerinin kuruluşuna ve hatta ne seçim barajının yine de bir hayli yüksek olan yüzde 5 düzeyine çekilmesine... Bu paradoks nasıl aşılabilir? Büyük burjuvazinin bu önerilerinin siyasal olarak ancak sol tarafından sahiplenilebilecek ve daha ileri taşınabilecek olması gerçeği belki de şunu söyleme hakkını doğurur; Talmut'tan bu özdeyişi aktaranın TÜSİAD olması dolayısıyla ilk bölüm yanlış, ikinci bölüm ise doğru gözüküyor; evet, doğru, şimdi değilse ne zaman? Ama 'biz'in karşılığında büyük burjuvazi değil de sol ve emekçiler durmak zorunda değil mi?

Sol ya birlikte yükselecek ya b

Söyleşi: Rıdvan Akar

"Bugün sol kendini büyük ölçüde ÖDP'ye göre tarif etmeye başlamıştır. Siyasal kitleselleşme önemlidir. Önemli laflar edebilirsiniz, ama kitleselleşemiyorsanız ciddiye alınmanız mümkün değildir. Cezaevi eylemlerinde olsun, daha sonraki süreçte olsun ÖDP reel bir emekçi partisi olarak hızla ağırlığını koymaya başlamıştır. Yaratacağımız sol dalga, bizim dışımızdaki solu da son derece olumlu etkileyecektir."

ÖDP kendi dışındaki sola nasıl bakıyor? Sol kendi içinde hala ciddi farklılıklar taşıyor. Maskeli yürüyüşleri, silahlı eylemleri fetiş hale getirenlerle ÖDP arasında ciddi farklılıklar var. Partiniz kendi dışındaki sola nasıl bakıyor anlatır mısınız?

❑ ÖDP kendi dışındaki sola rekabetçi bir tarzda bakmıyor. Temel politikalarda uyum sağlandığı takdirde birlikte davranılmasından da yana. Bizim belirlediğimiz üç temel politikadan bir tanesi, Türkiye'deki barışın temin edilmesi için yürütülen barış mücadelesi. İşte barış için bir milyon imza kampanyasına bir dizi teşekkülle beraber omuz veriliyor. İkincisi; siyasi yasakların kalkması, demokrasinin savunulması, 12 Eylül rejiminin sorgulanması, bu konuda bir dizi alanda ortak iş yapılabilir. Üçüncüsü ise, yeni liberalizmin, Yeni Dünya Düzeni'nin saldırıları karşısında, emeğin özsavunması dediğimiz, yani özelleştirmeye karşı tutum alınması gibi üç eksenin birbiriyle bağlantılandırılması. Geleneksel siyaset tarzına sıcak bakmamamıza rağmen, yani monolitik, fraksiyonel, parti geleneklerine, yani şahıs partilerine sıcak bakmamamıza rağmen, somut siyasette pek âlâ yan yana ortak iş yapabileceğimizi düşünüyorum. Nitekim bu süreç içerisinde özellikle 1 Mayıs sonrası ÖDP, yaptığı siyaset tarzıyla kendi ağırlığını koymuştur. Bugün sol kendini büyük ölçüde ÖDP'ye göre tarif etmeye başlamıştır. Siyasal kitleselleşme önemlidir. Çok önemli laflar edebilirsiniz, ama Lenin'in dediği gibi, kitleselleşemiyorsanız zaten ciddiye alınmanız mümkün değil. Nitekim cezaevi eylemlerinde olsun, daha sonraki süreçte olsun, ÖDP reel bir emekçi partisi olarak hızla ağırlığını koymaya başlamıştır. Yaratacağımız sol dalga, bizim dışımızdaki solu da son derece olumlu etkileyecektir. Sosyal demokrasi de dahil olmak üzere, sol hareketin bir bölümü yükselirken, diğeri düşme göstermez, ya birlikte bu yükseleme gerçekleşecektir, ya birlikte dibe vurma söz konusu olacaktır. Dolayısıyla çok rekabetçi bir ilişkiye girmeden aynı ailenin içerisinde olduğumuzu düşünerek, farklılıkları teorik, politik ve ideolojik hegemonyamız ekseninde en aza indireceğimizi düşünüyorum. Bizim sözümüzü çoğaltmamız gerekiyor. Marks'ın ondokuzuncu yüzyıldan bu yana bize miras bıraktığı elli bin sözcük varsa, sözümüzü çoğaltarak bu karşı hegemonyayı gerçekleştirebiliriz. Yoksa işte o iki–üç ezber bilgi ile bu karşı hegemonya dediğimiz şeyi gerçekleştirmenin mümkün olmadığını büyük ölçüde fark ettik.

ÖDP Türkiye solunun önemlice bir kesimi tarafından, farklı farklı açılardan da olsa ciddi eleştirilerle karşı karşıya. Bunların başında ÖDP'nin bir reformist parti olduğu, hatta daha da ileri, Yeni Dünya Düzeni'nin bir partisi olduğu geliyor. Özellikle bu yargılar, silahlı eylemi temel aldığını söyleyen gruplar tarafından daha vurgulu bir şekilde yapılıyor. Geçmişte iç çatışmaların ve suçlamaların solun geleneksel bir tarzı haline geldiğini hatırlarsak, önümüzdeki süreçte de ÖDP merkezli bir gerilim ve çatışmanın yaşanma olasılığından söz edilebilir mi?

❑ Zannetmiyorum yaşanacağını. Biz farklı mücadele biçimleri önünde engel değiliz. Kimsenin mücadele biçimlerini sorguluyor/yargılıyor falan değiliz. Biz kendi tarzımızın doğru ve uygun olduğunu düşünüyoruz, reformizmle de ilgimizi göremiyorum. Biz Türkiye'deki nisbi refomların dahi kapitalizmi aşma perspektifleri olmaksızın gerçekleşemeyeceğini düşünüyoruz. Hele Yeni Dünya Düzeni savunuculuğu gibi iddialara karşı cevap vermemiz bile gereksiz. Çünkü bu bir teorik–politik iddia bile olamaz, bu siyasi ahlaksızlıktır. ÖDP'nin programına, tüzüğüne ve icraatına bakıp böyle bir iddiada bulunmak etik bir problemdir. Bazen söylenen sözleri söyleyenlerle baş başa bırakmak kadar iyi bir ceza olamaz. Dolayısıyla böylesine polemiği artırıcı bir tutumun zaten solun teorik repertuarını zenginleştirmediğini de biliyoruz. Gerilimler yaratılma ekseninde hiçbir politik özne bugüne kadar bir avantaj elde edebilmiş değildir. Büyük ölçüde ortak platformlarda ortak işler yaparak birbirimizi daha iyi anlayabileceğimizi ve pratikte de birbirimizi sınayabileceğimizi düşünüyorum. Şimdi özelleştirmeye karşı kampanyalar açarken, bu konuda da forumlar yaparken, bizim özelleştirmeyi savunduğumuz dahi iddia edilebildi. Böyle bir cüret içerisinde bulunulabildi. Bu tür tartışmalara girmenin çok anlamlı olmadığını düşünüyorum.

Yine de devrimin kimyacıları olarak, devrimin simyacılarına sempatiyle baktığımızı söyleyebilirim.

Cumhuriyet gazetesinde bu minvalde bir yaklaşım vardı. ÖDP'nin iktisat polikalarının belirlenmesinde mimar olan iki isme gönderme yapılarak böyle bir tartışma oldu.

❑ Ama, bizim gerek Parti Meclisi kararlarında, gerekse de program ve tüzüğümüzde o kadar net olarak ifade edilmiş ki... Partinin bütünü içerisinde başından beri en temel kampanyalardan bir tanesi özelleştirmeye karşı bir kampanya iken, bu tür tartışmaların zaten fuzuli olduğunu düşünüyorum. İşte, bilmem ne ilçesinde birisi şöyle görüş beyan etmiş, vesaire üzerinden, partinin temel belgelerini ve pratiğini görmezlikten gelen tutumlar, iyi niyetli tutumlar olarak değerlendirilemez.

Rekabetçi değilsiniz. Saldırıları onları kendileriyle baş başa bırakarak cezalandırma yöntemini öneriyorsunuz. Bakıyorum sizin dışınızdaki sol büyük ölçüde ÖDP'ye, özellikle teorik olarak çok fazla yüklenmeye çalışıyor. Kendisini ÖDP'ye bakarak tanımlama olgusu bir yana, çok sert eleştiriler yöneltiliyor. ÖDP bu konuda yeterince reflekslere sahip değil görünümü ve izlenimi veriyor. Böyle bir gerçeklik var mı? Böyle bir atalet var mı partinin üzerinde? Neden parti başkalarıyla ideolojik ve politik polemik yapmakta yeterince uyanık davranmıyor. Bu o hattın henüz oluşmamasından mı kaynaklanıyor?

❑ Hayır. Bütün bu yazılan çizilenlerin ne ölçüde ciddiye alınabilirliğiyle ilintili bir şey. Türkiye'deki solun teorik repertuarını zenginleştirecek bir tartışma olsa bu tartışma izlenir ve bir yerden dahil olunur. Böyle bir tartışma ile karşı karşıya değiliz ve dolayısıyla böyle bir dalaşın verimli olmadığını düşünüyoruz. Türkiye'de sosyalist hareketin en zengin kadrolarını bağrında taşıyoruz. ÖDP'nin o konuda büyük ölçüde deney fazlası ve hatta kadro fazlası söz konusu. Ama bize sunulan çerçeveye girmemiz doğru olmaz. ÖDP'nin perspektifi, ufku bunların ötesindedir.

Birbirine bağlı iki soru soracağım: İP'nin Susurluk süreci ile ilgili izlediği bir politika var. Bu politika, büyük ölçüde medya tarafından da özellikle olumlandı ve İP için, bu konuda ilk uyaran, önemli ölçüde araştırmalar yapan parti imajı oluştu. Sen bu süreçte "Genelkurmay Kuryeleri" diye bir ibare kullandın ve dolayısıyla da İP buna çok sert tepki gösterdi. Hatta sana yönelik birtakım iddialar ortaya atıldı. MİT ajanı olduğun şeklinde vs. Gerçekten de bu,

irlikte dibe vuracak

İP'nin bu araştırmacı olarak nitelenen tavrını "Genelkurmay Kuryeliği" olarak mı değerlendiriyorsun?

❒ Partimizin bu deklarasyonunun İP ile uzaktan yakından ilgisi yoktur. Bizim söylediğimiz şu; toplumun en temel haklarından bir tanesi bilgilenme hakkı. Zaten Ankara'ya yaptığımız yürüyüş ve TBMM'ne verdiğimiz dilekçede bunu ifade ettik ve şunu söyledik: Türk Gladyosu içersindeki iç çatışma nedeniyle kamuoyuna sızdırılan bilgiler vasıtasıyla biz tesadüfen bazı şeyleri öğrenmiş bulunuyoruz. Esas olan bilgilenme hakkıdır, MİT'in, örtülü ödeneğin meclisin denetimine açılmasından tutun da, bir dizi öneride bulunduk. Dolayısıyla bizim burada itiraz ettiğimiz bilginin kendisi değil, önemli olan mekanizmanın kendisi. İtirazımız büyük ölçüde buydu, bunu da açıkça deklare ettik. Şimdi şöyle bir politik yanlışa düşmemek gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'de rejimin bir açmazıyla karşı karşıya kalındı. Rejim ikili kavga halinde ortaya çıktı, denetleyemediği birtakım çeteleri ya da Frankeştaynları denetleme mücadelesini yürütüyor. Burada bu iç yarılmanın içerisinde taraf olunamaz. Bunların bir bölümüne dayanıp diğerine tavır alınamaz. Bir bölümünü "gayrimilli", bir bölümünü Türkiye'nin "milli güçleri" içerisinde değerlendirmenin doğru tahlil olmadığını düşünüyoruz. Susurluk sonrası yapılacak iş, demokrasiyi, özgürlükleri daha da genişletecek bir kurucu iradeyi ortaya çıkarmaktır. Yoksa istibdatçı, tek parti döneminin yasaları ile daha da daraltıcı bir perspektif sağlıklı bir politik tahlile dayanmıyor diye düşünüyorum.

Sizin de söylediğiniz gibi bu MİT kuryeliği sözünü doğrudan kendi üstlerine aldıkları için, "siz bize böyle derseniz biz de size şöyle deriz" gibi çocukça bir tepki gösterdiler. O yüzden biz de üstünde durmadık ve ciddiye almadık. Böyle bir politika tarzını zaten anlamlı bulmuyoruz. Zaten bizim yaptığımız basın toplantısını Çankaya televizyonu açıkça yayınladı. Orada bana gelen "Doğu Perinçek'e niçin bu bilgiler geliyor" şeklindeki soruyu ben, "bilemiyorum gidin onu kendisine sorun" şeklinde yanıtladım. Doğu Perinçek adı sadece burada geçmiştir.

ÖDP'nin eylemlerinde dikkat çeken bir nokta var. ÖDP, siyasetin içine espriyi koydu. İşte kamyon şoförüne plaket verilmesi ve süpürge eylemi gibi... Geçmişte solun son derece kasamsar ve asık suratlı politik tarzını değiştirdi. Bu kimi zaman oldukça ciddi ve kayda değer olayların hafife alınması gibi bir sonuca yol açabilir mi? Bu siyaset tarzının geleneksel-leştirilmesi, bir süre sonra objenin kendisini önemsiz kılıp, tarzın öne çıkmasına yol açıyor. Böylesi bir şeyin tehlike olduğunu düşünüyor musunuz?

❒ Zannetmiyorum. "Postacı" filmini izlediyseniz, Neruda orada, "metaforlar son derece önemlidir, metafor olmadan insanlık olmaz" gibi bir şey söyler. Birtakım siyasi metaforlar kullanıyoruz. Onların da büyük ölçüde yerine ulaştığını düşünüyorum. Örneğin, süpürgeyi eylemlerde halkın teptkisini ete kemiğe büründürecek bir metafor olarak kullandık. Sifon eylemi bizzatihi liderlik mekanizmasının kendisini eleştiren, aşağıdan yukarı denetimin söz konusu olmadığını içeren bir metafordu. Buradaki siyasi mesajların çok daha tayin edici olduğunu düşünüyoruz. Bir de bunlar parti içinde bir kolektif irade ile ortaya çıkıyor. Bizim bir iki heyetimiz oturdukları yerden bu tür öneriler getiriyor değiller. Hayatın sahiciliği ile ilgili şeyler. Zaten hayatla ilgili ve sahici olmasaydı bu kadar tutmazdı diye düşünüyorum.

ÖDP medyatik bir parti mi?

❒ Zannetmiyorum. Medyatik değil. Medya bize sanıldığı kadar çok da ilgi göstermiyor. ÖDP'nin yaptığı bir dizi etkinlik ve eylem ağırlıklı olarak taşrada gözle görülmeyen bir şekilde sessiz ve derinden gidiyor. Ama bazı eylemler konjonktür açısından son derece önemli olduğu için önplana çıkıyor olabilir. Sınır kapısı ve mum yakma gibi. Önemli olan abdestinden şüphe etmemektir. Yaptığımız iş üzerinden medyada haber olmamızı doğal karşılıyorum. Medya alerjimiz de yok.

> "Biz Türkiye'deki nisbi refomların dahi kapitalizmi aşma perspektifleri olmaksızın gerçekleşemeyeceğini düşünüyoruz. Yeni Dünya Düzeni savunuculuğu gibi iddialara cevap vermemiz bile gereksiz. Çünkü bu bir teorik–politik iddia bile olamaz, bu siyasi ahlaksızlıktır. ÖDP'nin programına, tüzüğüne ve icraatına bakıp, böyle bir iddiada bulunmak etik bir problemdir. Bazen söylenen sözleri, söyleyenlerle baş başa bırakmak kadar iyi bir ceza olamaz."

Toplumsal konularda yeterince reflekslere sahip misiniz, istenen noktada mı ÖDP?

❒ Çoğulcu parti olmamız nedeniyle reflekslerimizin zayıf olabileceğini düşünüyorduk ama, süpürge eylemlerinde gördük ki, çok hızlı refleks gösterebiliyoruz. Önemli olan bu refleksLerin alanlarını çoğaltmak. Yürürken sakız çiğnemek deriz ya. Eşzamanlı olarak birden çok ilgili, ilgisiz konuda refleks gösterdiğimizde biz büyük ölçüde bu işi kotarmışız demektir.

Bir yıl oldu; neden ÖDP'nin bir gazete, dergi, radyo, yani hem parti içerisinde iletişim hatlarını sağlayabileceği, hem de kendini kitlelere anlatabileceği kanalları, araçları yok?

❒ Başlıyoruz. "Özgürlük ve Dayanışma" adı altında parti bültenimiz bir gazete formu içinde gündeme gelecek. Tahmin ediyorum 1997 yılı içerisinde Türkiye solunun tümünü kuşatabilecek, onlara seslenebilecek, o seslerin kendini ifade edebileceği, ÖDP esprisine uygun bir çoğulcu yayın politikasını muhtemelen önümüze koyacağız.

Günlük gazete mi olacak?

❒ Günlük gazete olacağını zannetmiyorum. Çünkü var olan gazetelerde haberimizi çoğaltmamız bizim açımızdan daha anlamlı. Bu, haftalık, aylık periyodik bir yayın olabilir...

Senin Fethullah Gülen'le ilgili, eleştirilen bir benzetmen vardı. Partinin kendi yaşam alanlarını yaratmasıyla ilgili benzetmeydi galiba. Şu anda neler oldu. Ne tür projeler geliştirildi partinin kendi yaşam alanlarını oluşturması için?

❒ O işte bir problem oldu. Tekzip ettik. Ben bir okulda bizim varoş politikalarını anlatırken, dayanışma temasının önplana çıkarılması gerektiğine işaret ederken, bir arkadaşımız, "bir tür 'Sol Fethullahçılık' denebilir mi?" dedi. Ben de "bilemem, ama herhalde Türkiye solu sağından değil, sağı Türkiye solundan bu bilgiyi edinmiştir" dedim. Ertesi gün bu, "Biz sol Fethullahçılık yapacağız" diye çıktı. Burada murat ettiğimiz husus özellikle varoşlarda ve taşrada, "herkes kendi başının çaresine baksın" denilen yeni liberal politikalar karşısında kendi dayanışma alanımızı kurmaktır. Örgütlü bulunduğumuz İstanbul'daki yirmi sekiz ilçede –önemli bölümü gecekondu ilçesidir– bunun nüveleri oluşturulmaya başlandı, ama yeterli kıvama geldiğini söyleyemem. Fakat, bizim açımızdan tayin edici önemi vardır. Örneğin; kadın arkadaşlar kadın hareketinin sorunlarını ve Türkiye'deki bunun karşılığını tartışırken, belki bir yandan da üniversiteye gelen kız öğrenciler için, kadın yurtları, kadın evleri açmaktan tutun da, sağlıkçıların, öğretmenlerin bu konuda birtakım beceri geliştirme atölyeleri, merkezleri oluşturmasına değin bir dizi projeler yeni yeni geliştiriliyor. 1997 yılı bu açıdan da bizim için önemli bir deneyim yılı olacaktır. Bize geçecek bazı yerel yönetimlerde yapacağımız pilot çalışmalar yine bu çerçevede yerel yönetimler ekseninde kendi perspektifimizi ortaya koymamız açısından önemli bir vesile yaratacaktır.

Hazırlanmış, çok detaylandırılmış yerel yönetim politikanız var mı?

❒ Var. Biz büyük ölçüde zaten 2 Haziran seçimlerine girmeden önce de, yurttaşların yerel yönetimlerde söz, yetki ve karar sahibi olacakları bir mekanizma önerisinde bulunmuştuk.

Bunun derinleştirilmesi son derece önemli. Çünkü, şu aralar çok bilinen ve gözükmese bile kısa sürede gelecek olan yeni yerel yönetimlere ilişkin hukuki düzenlemede, merkezi dükalık karşısında yerel dükalıkların güçlendirildiği, ama onun bir hiyerarşik düzenleme içerisinde bu sefer yerel düzenleme ile egemenlik alanları yaratarak, diyelim ki anakent belediyesinin ilçe yönetimlerine müdahale etmesi ve tayin etmesi gibi son derece anti–demokratik bir tasarımın şu anda tezgahta olduğunu bildiğimiz için, bunun bir karşı görüş olarak bir an önce kamuoyuna sunulması bizim açımızdan son derece önemli.

ÖDP'nin oy oranı şu anda sence nedir?

❒ Minimumunu kestirebilirim. O da, barajın yüzde beşe düşeceği varsayımıyla, önümüzdeki seçimlerde oyumuz minimum yüzde beştir.

ÖDP'ye olan yoğun ilgi nedeniyle maksimumu kestiremiyorum...

ÖZELLEŞTİRME / Vallahi jest oldu, burjuvazi mest oldu

Anayasa Mahkemesi'nden Refahyol'a vize

Hakan MAHMUTOĞLU

Anayasa Mahkemesi, daha önce iki kere iptal ettiği, Türk TELEKOM'un satışını öngören yasanın iptali istemiyle açılan davayı bu kez esastan reddetti. Yüksek Mahkeme, bu kararla, Refahyol hükümetinin özelleştirme programına vize verdi.

Anayasa Mahkemesi'nin TELEKOM'un satışına verdiği bu onay birkaç açıdan son derece önemli.

İlk olarak, TELEKOM tüm özelleştirme programının en canalıcı noktası damgasını vuracak ana konunun özelleştirme olduğu" vurgulanıyordu. Örneğin, İngiliz rating (derecelendirme) kuruluşu IBCA, özelleştirmenin türkiye için çok önemli olduğunu belirterek, özellikle "Türk TELEKOM'un satılmasının Türkiye'ye daha çok sermaye çekeceği gibi, uluslararası rezervlerinin istikrara kavuşmasını da sağlayacağını" öne sürüyordu. Bu da, "sıcak para" çarkının dönmesi için olmazsa olmaz koşuldu.

İçeride de, ekonomi ve siyasi çevreler, DSP'li ve CHP'li milletvekillerinin öncülük ettiği iptal davasının sonucuna büyük önem veriyordu. Refahyasa Mahkemesi üyeleri, bizzat Başkan Yardımcısı, TELEKOM'un hisselerinin bu yasaya göre, yabancı kuruluşlar tarafından da satın alınabileceği, bunun ise "stratejik bakımdan sakıncalar taşıdığını" söylüyorlardı. Dahası, Anayasa Mahkemesi'nin kendisi de bir anayasa profesörü olan Mümtaz Soysal'ın neredeyse sözünden dışarı çıkmadığı da biliniyordu. Siyasi yaklaşımlar itibariyle de Anayasa Mahkemesi üyeleri Çiller'le, hele hele Erbakan'la frekans tutturabilecek kişiler olarak görülmüyordu. Bütün bunlara karşın, karar, iptal istemini reddetmek yönünde oldu, hemen herkesi ters köşeye yatırdı.

Anayasa Mahkemesi'nin Türk Telekom'un satışını öngören yasanın iptali istemiyle açılan davayı reddetmesi özelleştirme cephesine büyük moral oldu. Ancak özelleştirmeden mağdur olacak milyonlar sekiz yıl önce Zonguldak'ta olduğu gibi yine bu dayatmaların önüne dikilebilir. Sonucu mahkeme kararları değil, yaşam belirleyecek.

olarak görülüyor. "Özelleştirme tacının en değerli taşı" olarak niteleniyor. TELEKOM'un özelleştirilmesine verilen onay, bir anlamda tüm özelleştirme programına verilmiş, özelleştirme uygulamalarının önü açılmış oluyor. Anayasa Mahkemesi bunu özellikle kastetmese de, hem iç hem de dış piyasada olayın algılanması böyle olacak.

Buna bağlı olarak, TELEKOM'un satışına verilen iznin kısa vadedeki en önemli sonucu ise, Refahyol'un bundan sonraki adımlarına büyük bir rahatlama sağlamış olması. Anayasa Mahkemesi, şimdiye kadar hiç kimseye tanımadığı avansı, "Kemalist" Yekta Güngör Özden başkanlığında, Refah Partisi'ne tanımış oldu.

Davanın önemi

Bu yıla ilişkin içte ve dışta iş ve sermaye çevrelerince yapılan tüm değerlendirmelerde, hükümetin geleceği, ekonomik ve hatta siyasi başarısı tek bir noktaya; özelleştirmede elde edilecek mesafeye bağlanmıştı. Dahası, bir şart olarak koşulmuştu.

Uluslararası finans kuruluşlarının raporlarında, "Türkiye'de 1997 yılına yol hükümeti, PTT'nin "T" hizmetlerinin özelleştirilmesinden 450 trilyon gelir bekliyor, bu beklenti 1997 yılı bütçesinin özelleştirmeden beklenen gelirler bölümünde rakam olarak yer alıyordu. Refahyol, "denk" bütçesini özelleştirmeden elde edilecek gelire dayandırmıştı.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi, bir süre önce, kamuoyunda "lojman satışı" diye bilinen, kamu taşınmaz mallarının satılması konusunda Bakanlar Kurulu'nu yetkili kılan 4182 sayılı yasayı iptal etmiş, bu kararıyla da hükümetin kaynak paketinde trilyonluk gedik açmıştı.

TELEKOM Yasası'nı da daha önce iki kez iptal eden Anayasa Mahkemesi'nin bu seferki kararı son derece kritikti. Ekonomide konjonktürel olarak yaratılan "olumlu" havayı bir anda tersine döndürübilecek dönüm noktasıydı; "özelleştirme için kader günü"ydü.

Anayasa Mahkemesi ters köşeye yatırdı

Bugüne kadarki gelişmelere bakıldığında, beklenen, Yüksek Mahkeme'nin Türk TELEKOM'un satışını öngören yasayı iptal etmesiydi. Ana-

Bu nedenle de, karar, sadece özelleştirme cephesini rahatlatmakla kalmadı. Kararla, Refahyol'un eli güçlenmiş, Erbakan'a politikalarını sürdürmede büyük destek verilmiş oldu.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı vermesindeki neden neydi? Sadece hukuksal çerçeveye ilişkin tartışmalar mı kararda rol oynadı? Yoksa üyeler üzerinde kurulduğu sık sık dile getirilen baskılar mı? Üyeler, medyanın da katkılarıyla, "ekonominin iyiye gitmesini, Türkiye'nin Batı'ya ayak uydurmasını istemeyen dinazorlar" olarak gösterilmeye mi dayanamadılar? Şimdilik bu soruların yanıtını üyeler biliyor.

Özelleştirme tamgaz mı?

Ama bu mahkemenin üyelerinin verdiği karar, sonuçları itibariyle Türkiye'nin bundan sonrasını etkileyecek önemde. Artık, özelleştirmede son 10 yıldır yaşananlar göz önüne alındığında, taşların oynadığını, kartaların yeniden karılacağını söylemek mümkün. Özelleştirme cephesinin kısmi de olsa bir zafer kazandığı, büyük moral bulduğu açık.

Öte yandan, önemli bir yol ayrımı oluşturmasına rağmen, kararın, büyük KİT'lerin (Erdemir, Tüpraş, Petrol Ofisi, THY vb.) hemen özelleştirilebileceği anlamına gelmiyor. 1997 için belirlenen 5 milyar dolarlık özelleştirme gelirinin elde edilmesi hala çok güç.

Bunun iki nedeni var; Birincisi, özelleştirme diğer başka ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de, sadece hukuksal bir işleyiş değil. Sosyal ve politik pek çok yönü var. Özelleştirmeden çıkarı olmayan kesimler, bu politikalara direnmeye devam edecek, yeni davalar ve iptaller gündeme gelecektir.

İkincisi ise, Erbakan özelleştirme davasına, ortağı Çiller kadar, bağlı değil. Muhalefette iken özelleştirme politikalarına şiddetle karşı çıkan Refah'ın şimdi iktidarda iki yüzlü davrandığı açık. Refah'ın çevresinde palazlanan İslamcı sermayenin, özelleştirme furyasından pay istediği ve Erbakan'ın da bunları gözettiği de ortada. Bunun son örneği, Petlas'ın satışının Refah'a yakınlığı ile tanınan Kombassan'a yapılması.

Ancak öte yandan, Erbakan, ekonomiyi yönetebilmenin büyük kurumları kontrol etmekle mümkün olduğunu da biliyor. Erbakan'ın temsil ettiği güçlerin elinde ise henüz ağırlık oluşturacak ölçüde büyük şirketler, tekeller yok. O nedenle, Erbakan, özelleştirmeye muhalefette olduğu gibi karşı çıkmasa da, kendisi iktidardayken de, büyük KİT'lerin hemen özelleştirilmesinden yana olmayacaktır.

Zonguldak 1991'den Ereğli 1997'ye

Şimdiye kadar varmış gibi görünen, özelleştirmeye karşı "hukuki" direnç önemli ölçüde kırıldığına göre, çıkarları özelleştirmeden yana olmayan, başta işçiler olmak üzere çeşitli kesimlerin işinin daha da zorlaştığı görülüyor. Bir somut örnekle; Ereğli Demir Çelik işçileri ve Ereğli halkının özelleştirmeye karşı mitinglerine rağmen, şimdi Erdemir'in özelleştirilmesi dünden daha kolay.

Bütün bunların ötesinde, unutmamak gerekir ki, özelleştirmeyi toplumа dayatanlar, bu işte hukuki dayanağa ne kadar önem veriyosa, özelleştirmeye karşı olanlar da, Anayasa Mahkemesi'nin bu kararına o kadar önem veriyor.

Zira, Anayasa Mahkemesi'nin bu kararına rağmen özelleştirme dayatmasından mağdur olacak milyonlar, bu dayatmanın önüne dikilebilir. İşte o zaman sonucu belirleyen, Anayasa Mahkemesi'nin kararı değil, yaşamın kendisi olacak.

Bunun örneklerine, bütün sosyal ve siyasal mücadele tarihinde tanık olunduğu gibi, bizzat Türkiye'de, bundan 8 yıl önce Zonguldak işçilerinin başlattığı eylemlerde de tanık olundu. O günleri şöyle bir anımsadığımızda, kendilerini en güçlü siyasal odak sayanların, "hiç olmaz-hiç olmayacak" dedikleri çok şeyin nasıl onlara rağmen olduğunu gördük.

Dolayısıyla, Türkiye'de özelleştirmeyi Anayasa Mahkemesi'nin aldığı bu karardan çok, sosyal ve siyasal alanda yaşanacak olayların seyri belirleyecek demek abartı olmayacak.

İş dünyasının yeni isimleri ve TÜSİAD

Kerim KARACAN

Geçen hafta özelleştirilen Etibank'ı klasik anlamda adı sanı bilinmeyen bir işadamının alması bir gerçeği ortaya çıkardı. Klasik anlamda Türkiye'nin işadamı tipi değişiyor. Bu değişiklik zihniyette değil. Ama kişi adlarında görülen bu değişiklik kaçınılmaz olarak ekonomi ile siyaset arasındaki ilişkileri de etkiliyor.

Bu noktada denilebilir ki, sistem kapitalist sistem, amaç artı değere el konulması olduktan sonra bu eylemi gerçekleştiren kişilerin adları veya firmaları değişse ne olur?

Bu bir yana, Etibank'ı 20 trilyon TL'dan fazla bir değere karşılık gelen 185 milyon doları "Trink bastırıp alan" Doğan Kumaşçılık firmasının sahibi Sabri Doğan ve Sümerbank'ı satın alan Hayyam Garipoğlu gibi adlar HAVAŞ'ı satın alan Turgay Ciner, PETLAS'ı satın alan Kombassan Holding'in sahibi Haşim Bayram gibi tiplerden farklıdır. Üzerinde durulması gereken de bu farktır. Yani Türkiye'de artık, bilinen kişiler dışında ve tarikat bağlantıları ya da yeraltı ilişkileri olmaksızın, kapitalist sistemin kendi yöntemleriyle büyüyüp gelişen, hatta bir anlamda devleşen kişiler var.

Türkiye'de ekonomi alanında bakıldığında, tekstil denince akla gelen, Halit Narin, Bozkurt Mensucat, Teksa, Zeki Triko vb. gibi isimler ya da ticaret alanındaki firmalardan söz edildiğinde ilk akla gelen benzer birkaç kişi ve firmadan başkası görünmüyor.

Oysa Türkiye'de son 5 yılda yeni isimler türedi. İşte bu isimleri tanımak ve bunların nasıl büyüyüp, bugünkü düzeye geldiklerine bakmak gerekir. Bu, hem ekonomi alanında faaliyet gösteren firmaların ülke bütününde nasıl bir rol oynadığını, dolayısıyla TÜSİAD gibi kuruluşların kimi ne kadar temsil ettiğini anlamak açısından önemli olduğu gibi, ekonomi ile siyaset arasındaki ilişkilerin bilinenin dışında nasıl evrildiğini anlamak açısından da gereklidir.

Bu çerçevede, TÜSİAD'ın neden son yıllarda geçmişe göre ülke genelinde ve hükümetler üzerinde eskiden olduğu kadar etkili olmadığını anlamak biraz daha kolaylaşabilir. Çünkü TÜSİAD'ı oluşturan yapı 70'li yıllarda oluşan yapıdır. Turgut Özal her ne kadar bu yapıyı yıkıp, dağıttığını iddia ettiyse de, gerçekte 70'lerde siyasette egemen olanlar ile 80'lerin sonlarına kadar siyaseti etkileyenler ciddi bir farklılık göstermemiştir. Bu dönemde olsa olsa Koç, Sabancı, Eczacıbaşı, Narin vs'den oluşan "kast" yalnızca kendini yeni yapıya uydurma şeklinde bir değişim göstermiştir. Kişiler ve roller aynı, yalnızca araçlar değişmiştir.

Ancak, şimdi yaşanan bundan daha farklı bir gelişmedir. Etibank ve Sümerbank gibi olaylarda görüldüğü gibi kamuoyu daha önce bir anlamda adını, sanını hiç bilmediği, duymadığı bazı kişileri çok büyük işler yapan firmaların sahipleri olarak görülebiliyor.

Bu noktada denebilir ki, Özal döneminde ortaya çıkan Mehmet Okumuş, Halis Toprak vb. gibi adları da daha önce kimse bilmiyordu. Ama bu adamlar kısa sürede birer büyük işadamı olarak ekonomi alanında yer aldı. Bu doğru olsa da, arada önemli bir fark var. Her şeyden önce adı geçen bu iki grubun sermaye oluşum ve kaynakları arasında ciddi farklılıklar var. Bir kesim varlığını esas olarak yeraltı ilişkileri ve tarikat gibi kaynaklardan sağlarken, bir diğer kesim gerçek anlamda kapitalist bir işadamı olarak büyüyüp gelişmiş.

Üzerinde durulması gereken de budur. Klasik kapitalist yollardan büyüyüp gelişenler ile yine kapitalist sistemin türevi olan, ama en azından görünüm itibariyle sisteme aykırı olan yeraltı dünyası, kara para ve tarikat zemininde büyüyenler. TÜSİAD'ın nasıl bir örgüt olduğu ya da iş dünyası ile siyasal iktidarlar arasındaki ilişkileri incelerken olayın bir de bu açıdan incelenmesi gerekir.

'Şeffaf' özelleştirmenin diğer yüzü

Söz /Ankara- Turgut Özal'ın 1984 yılında tartışmaya açtığı, 1986 yılından bu yana da Türkiye' nin gündeminde ağırlık kazanan ve son birkaç yıldır "şeffaf" yapılmaya başlanan özelleştirmenin "diğer yüzü", bu uygulamaların bir başka boyutuyla daha tartışılması gerektiğini ortaya çıkardı.

KİT'lerin özellikle 1996 yılında kâr etmesinden sonra öncelikle kar eden kuruluşların satışa çıkarılması uygulamalarından sonra işsizliğin artması gibi birçok nedenle eleştirilen özelleştirmede, şimdi de, "Satılan kuruluşları kimler, nasıl alıyor?" sorusu gündeme geldi.

Özelleştirme İdaresi'nin 19 - 20 Aralık 1996 tarihleri arasında Türkiye Denizcilik İşletmeleri'ne ait 8 liman için yaptığı ihalelerde, limanların öncelikle alanlar tarafından ne amaçla kullanılacağı soru işaretleri yarattı. Hopa Limanı ihalesine iki katılımcıdan biri olarak giren, daha önce HAVAŞ'ın yüzde 60 hissesini YAZEKS İç ve Dış Ticaret A.Ş. ile alan Park Holding'in sahibi Turgay Ciner'in, limanı "Kara para aklamak" için kullanacağı iddiaları gündeme geldi. İhale salonundaki umursamaz tavırları ile dikkatleri üzerine çeken Ciner'in iddiaları yalanlamaması da, Hopa Limanı'nın, özelleştirmenin propagandası yapılan amacı dışında kullanılacağı düşüncesini güçlendirdi.

Öte yandan, Rize Limanı için yapılan ihalede, şu anda özel bir şirkette üst düzey bir görev sürdüren Özelleştirme İdaresi eski başkanlarından birinin korumalarının, Özelleştirme İdaresi binası önünde "iki tetikçi"nin bulunduğu öne sürüldü. Tetikçi olduğu iddia edilen iki kişinin Rize Limanı ihalesini kazanan Asım Çillioğlu ile birlikte idareden ayrılması, ihaleye katılanların kısa sürede artırmaktan vazgeçme nedenleri üzerinde soru işaretleri oluşmasına neden oldu.

Bucaklar özelleştirmede de var...

Ağırlıklı olarak 1995 yılı temmuz ayında yapılan SEK özelleştirmesinde satışların "Nasıl ve Kime" yapıldığı konusu tartışmalara neden olmuştu. SEK'e ait işletme, süt toplama merkezi ve arsaların satışına ilişkin ihalelerde Özelleştirme İdaresi girişinde yapılan arama sonucunda "vestiyerde yığılan" silahlar her şeyden önce ihaleye gelenler konusunda bir fikir veriyordu. SEK'in Şanlıurfa, Siverek Süt İşletmesi ihalesine katılan DYP Şanlıurfa milletvekili Sedat Edip Bucak'ın kardeşi Ali Murat Bucak'ın aynı işletmeye teklif vermeye niyetlenen yatırımcıları nasıl "ikna ettiği" hala hafızalardan silinmedi. Siverek ihalesine girmeye hazırlanan ve talimatını masaya bırakan yatırımcı, ihaleye "adamları" ile gelen Bucak'ı gördükten ve kendisine yapılan işaretten sonra teminatını alarak komisyon başkanına ihaleden çekildiğini söylemişti. İhaleye katılmayan yatırımcı sorumuz üzerine, "Biz bu ihaleyi kazansak orayı başımıza yıkarlar. Beni daha önce de korkuttular" demişti. Daha sonra, Bucak'ın adamları yatırımcının gazetecilerle konuşmasını engellemiş, gazetecileri, "Bir şey yazmaması" için uyarmış ve yatırımcıyı İdare'den çıkarmıştı.

SEK'in Erzurum İşletmesi için yapılan ihalede de benzeri olaylar yaşanmıştı. Erzurum İşletmesi'ne teklif veren sekiz yatırımcıdan beşi ihalenin ilk turunda çekilmiş, yatırımcılardan biri ısrarla artırmayı sürdürmüştü. Yatırımcının, fiyatı 17.5 milyar liraya yükseltmesi üzerine, salondan sesler yükselmiş, salondaki iki kişi fiyatı artıran yatırımcıyla görüşmek üzere komisyondan izin almış, salon dışında yapılan görüşmeden sonra gelen yatırımcı ihaleden çekilmişti. Daha sonra diğer katılımcılar, yatırımcıların 16 milyar lirada anlaştığını, fiyatın 17.5 milyar liraya kadar çıkmasının tepkiye neden olduğunu iddia etmişlerdi.

Yine SEK'in süt toplama merkezi ihalesinde açık artırmada iki yatırımcının kaldığı aşamada, ihale salonundan bir izleyicinin el işareti yaptıktan sonra sert bir şekilde "Hayırlı olsun" demesi ve yatırımcılardan birinin "İstemeye istemeye" ihaleden çekilmesi de dikkat çekmişti.

Son zamanlarda ihalelerin basın huzurunda ve TV'den naklen yapılmasının şeffaflığı sağlamak konusunda hiç de yeterli olmadığını SEK ve liman ihalelerinde yaşananlar gösterdi. İhalelerde yaşananlar, özelleştirmenin kamu mallarının özel sektöre "Peşkeş çekilmesi"nden de öteye, kamu mallarına zorla el konulduğunu gösteriyor. 10 yılda yapılan tüm özelleştirmelerde elde edilen 4.3 milyar doların 3.9 milyarını "özelleştirmeyi sevdirmek" adına çarçur edenler, kamu malına satarken bile sahip çıkamıyor. Sözüm ona yatırımcılara açılan özelleştirme ihalelerinin sonucunu mafyöz ilişkiler belirliyor. Silahlı adamlar ve "tetikçi"lerle ihale salonlarında iş bitiriliyor.

Bu noktada, özelleştirmenin yararının ya da zararının tartışılması bile neredeyse abes kalıyor. Ortaya konulan iddialar, son derece şaibeli yürütülen özelleştirmelerin hemen durdurulması ve bugüne kadar yapılanların iptal edilerek araştırılmasını zorunlu kılıyor.

Son on yılda özelleştirmeler ve iptaller

Özelleştirmede 1986-94 yılları arasında 2.251 milyon dolarlık, 95 yılında 515.4 milyon dolarlık ve 96 yılında da 290.8 milyon dolarlık olmak üzere, toplam 3.057 milyon dolarlık uygulama yapıldı.

Bugüne kadar yüzde 100 hissesi satılan kamu kuruluşları şunlar:

- Adıyaman Çimento
- Aşkale Çimento
- Denizli Çimento
- İskenderun Çimento
- Karabük Demir Çelik
- Kars Çimento
- Ladik Çimento
- Van Çimento
- Lalapaşa Çimento
- Ordu Soya Sanayii
- Sivas Çimento
- Sümerbank
- Şanlıurfa Çimento
- Trabzon Çimento
- Usaş Uçak Sanayii

Kamu payı yüzde 50'nin üzerinde olan ve özelleştirilen önemli kuruluşlar:

- Kümaş Kütahya Manyezit Sanayii
- Çinkur Çinko Kurşun Metal Sanayii
- İpragaz A.Ş.
- Gümüşhane Çimento
- GİMA
- Gaziantep Çimento
- Afyon Çimento
- Elazığ Çimento
- Bartın Çimento
- Çorum Çimento
- Niğde Çimento
- Trakya Çimento
- Söke Çimento
- Ankara Çimento

Özelleştirme ihaleleri halen devam eden kuruluşlar:

- Erdemir
- Anadolubank
- Turban
- Etibank
- Denizbank

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun gündeminde olan ve ihalesi tamamlanan kuruluşlar:

- Petlas Lastik Sanayii
- Ergani Çimento
- TDİ'nın 8 limanı
- Filyos Ateş Tuğlası
- Bozüyük Seramik
- Kurtalan Çimento
- Konya Krom Manyezit
- Deniz Nakliyatı
- Cemaş ve Çimhol

İhale hazırlıkları devam eden kuruluşlar:

- Petrol Ofisi A.Ş.
- HAVAŞ
- EBK ve SEK
- Sivas Demir ve Çelik İşletmeleri
- Elektrik santralleri
- Tüpraş
- Petkim
- Sümer Holding
- Türkiye Gemi Sanayii
- ORÜS

Bugüne kadar özelleştirme uygulamaları için açılan davalar şunlar:

- Erdemir
- Adıyaman Çimento
- Karabük Demir Çelik
- Metaş
- Sümerbank
- Kümas
- Havaş
- Türkiye Gemi Sanayii
- Petlas
- Türkiye Elektrik Üretim-İletim A.Ş.
- Testaş
- Türkiye Denizcilik İşletmeleri

Şeriatçı başkan el-Beşir muhalefete 'cihad' açtı

Sudan'da iç savaş kızışıyor

El-Beşir

Hartum - Sudan'da hafta boyunca yoğunlaşan silahlı çatışma ülkedeki dinsel ve toplumsal kutuplaşmayı artırırken, telaşa kapılan Hartum'daki islamcı hükümet komşuları Etiyopya ve Eritre ile Uganda'yı savaş açmakla tehdit ediyor.

Öğrenciler hafta içinde, Etiyopya sınırında iki kasabayla üç askeri karakolu ele geçiren Ulusal Demokratik İttifak (NDA) yanlısı gösterilerde Hartum yönetiminin herkesi silahlı muhalefete karşı cihada çağırmasına meydan okudular.

Başkan Ömer Hasan el-Beşir Sudan Halk Kurtuluş Cephesi (SPLA) ile sürgündeki altı muhalif grubun oluşturduğu NDA'nın Etiyopya ve Eritre ile Hıristiyan Kilisesi ve İsrail tarafından desteklendiğini ileri sürüyor.

Geçtiğimiz cumartesi bin kişinin katıldığı bir ayinde konuşan Katolik piskopos Cebrail Zübeyr Vako gerçek Hıristiyanlar'ın cihada katılmayacaklarını dile getirerek, ''hükümete savaş değil, barış istediğimizi ve bunda da ısrarlı olacağımızı bildirdik" dedi.

Müslüman Kuzey, Hıristiyan Güney'i eziyor

NDA'nın başlattığı saldırı, SPLA'nın Güney Sudan'a daha geniş özerklik ve islami yönetime son verilmesi talebiyle 1983'te başlattığı savaşta yeni bir aşamaya gelindiğini gösteriyor.

Sudan'ın kuzeyinde nüfusun çoğunluğunu, aralarında Arap kökenlilerin de bulunduğu Müslümanlar oluştururken, SPLA'nın savaşçılarının büyük bölümünü topladığı güneyde nüfusun çoğunluğu Hıristiyanlarla geleneksel Afrika inanışlarının mensuplarından oluşuyor.

Sudanlı gayrimüslimler Ramazan boyunca Hartum'daki bütün lokantaların hükümet kararıyla kapatılmasının islami şeriat hükümlerine itaate zorlanmalarının belirgin örneklerinden biri olduğuna işaret ediyor. Önde gelen güneyli politikacılardan Dr. Tobi Maduot Hartum valisine yazdığı mektupta ''milyonlarca Hıristiyan ve geleneksel inanç sahibi için Ramazan'ın bir mutsuzluk kaynağı haline geldiğini" belirtiyor.

İç Savaşlar bölgeye taşabilir

El-Beşir hükümeti ''cihad" adı altında muhalefete karşı toplu tutuklamaya girişirken Etiyopya, Eritre ve Uganda'yı da NDA'nın harekatına destek vermek ve Sudan sınırlarını ihlal etmekle suçluyor. Hartum yönetimi bu ülkeleri, Sudan'daki siyasi mültecileri silahlandırmakla da tehdit ediyor. Sudan'da çoğunluğu Oromo Kurtuluş Cephesi yandaşı 200 bin Etiyopyalı, Eritre Cihad Hareketi yanlısı 600 bin Eritreli ve Kuzey Ugandalı Allah'ın Direniş Ordusu mensubu siyasal sığınmacı olarak barınıyor.

Sudan'a dışarıdan müdahaleye son verilmezse, savaşın bölgeye yayılacağı tehdidinde bulunan Sudan'ın başbakan yardımcısı El-Zubeyr Muhammed Salih Mısır ve Suudi Arabistan'ı ziyaretlerinde umduğunu bulamadı. Mısırlı yetkililer, Haziran'da Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da, Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'e suikast girişiminde bulunan Mısırlı şeriatçıların hala Hartum'da siyasal mülteci olarak barındırıldıklarını hatırlatmaktan geri durmadılar. Muhammed Salih Riyad'dan da eli boş döndü.

Hartum yönetiminin yüz bulamadığı Arap ülkelerinin yollarını bu kez NDA tutuyor. 1989'daki darbeyle iktidardan devrilen eski başbakan Sadık el-Mehdi, Kahire'de NDA adına başkan Hüsnü Mübarek'le görüştükten sonra Suudi Arabistan, Kuveyt, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri ve Libya'yı da ziyaret edecek. Diplomatik girişimlerin hangi yana yarar sağlayacağı henüz belirsiz olsa da ''Allah adına artık silahlar konuşacak" diyen Hartum'daki şeriat yönetiminin kanlı bir ''cihad"a hazırlandığı kesin. (IPS)

General Lyebed Yeltsin'in tacını istiyor

Moskova'da iktidar kavgası

Rusya'da, kapitalizme geçiş sürecinin koçbaşı Boris Yeltsin'in bozulan sağlığı ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi krizi vahimleştirirken emekli general Lyebed yönetime el koymak için ataklarını hızlandırıyor.

1992'den bu yana ekonomik krizlerle sarsılan, mafyanın günlük yaşamın her alanına hakim olmaya başladığı, toplumsal ve ahlaki değerlerin Yeltsin'in iyileşme umutları ile birlikte kaybolduğu Rusya'da başkanın kalp atışlarındaki düzensizlik istikrarsızlığı artıran bir rol oynuyor.

Hakim sınıf: Mafya

Rusya'da onbinlerce devlet kuruluşunun özelleştirme adına yok pahasına satılmasıyla başgösteren işsizlik ve yoksulluk, insanları adaleti kendi başlarına gerçekleştirmeye itince ülke Yeltsin'in ifadesiyle "büyük bir mafya gücü"nün egemenliği altına girdi.

Yeltsin'in Rusyası'nda 1300'ün üzerinde suç örgütü var. Bu örgütler ülke ekonomisinin yüzde 40'ına yakın bir bölümünü kontrol ediyor. Rus mafyası, Moskova Ticari Gayrimenkul Piyasası'nın yarısının ve toplam 35 bin ticari kuruluş, 400 banka ve 150 devlet kuruluşunun bulunduğu tüm ticari kuruluşların üçte ikisinin sahibi.

1992'den bu yana nüfusun yüzde 80'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Hemen tüm sektörlerde işçiler aylardır ücretlerini alamıyor. Ülke uzun zamandır –dünya kamuoyunda fazla yankı bulmasa da– grevlerle sarsılıyor, kayıtdışı ekonomiyi besleyen yabancı ürünlerinin ithalatı trilyonlarla ölçülüyor. Ülkedeki istikrarsızlık, Rusya'nın dünya siyasetindeki etkisini de azaltmış durumda.

Boris Yeltsin by–pass ameliyatının ardından iç ve dış politikadaki kritik gelişmelere gebe yeni yıla rahatsızlanarak girdi. NATO'nun genişlemesi, Rusya–Çin yakınlaşması ekonomik ve sosyal kaosu önleyeceği ileri sürülen yeni ceza yasası gibi önemli adımların atılacağı bir dönemde; yürütme Yeltsin'in hastalığı yüzünden durma noktasında.

1987'den bu yana rahatsızlığı kısa aralıklarla tekrar eden Yeltsin, 8 Ocak'ta zatürree teşhisiyle hastaneye kaldırılmıştı. Boris Yeltsin geçtiğimiz günlerde taburcu edildi ama doktorların iyimser açıklamalarına rağmen rakipleri görevden alınması için Temsilciler Meclisi Duma'ya yasa tasarısı sundular. Ancak tasarı anayasaya aykırılığı gerekçesiyle kabul edilmedi.

Lyebed

Gerçi Yeltsin, geçtiğimiz hafta ani bir kararla Kremlin'e gelerek Başbakan Çernomırdin'den ücretler, vergi reformu ve diğer ekonomik konularda bilgi ve Ruslara "turp gibiyim" mesajı verdi, ama muhtemel haleflerinin soluğunu ensesinde her zamankinden daha güçlü hissettiğine kuşku yok.

Rusya "erken başkanlık seçimi" havasına girerken Afganistan savaşının ve Çeçenya barışının kahramanı emekli general Aleksandr Lyebed, Yeltsin'in tacını istediğini saklamıyor.

Kasım 1996'da Güvenlik Konseyi Sekreterliği görevinden uzaklaştırılan Lyebed, bu ay başlarında Boris Yeltsin'in fiziksel durumunun devleti yönetmek için yeterli olmadığını, bu durumun iki ay içinde herkes tarafından anlaşılacağını söyleyerek yaz sonunda başkanlık seçimine gidilmesinin zorunlu olduğunu öne sürüyor.

Olası bir başkanlık seçiminde Yeltsin'in öteki rakipleri arasında yerel seçimlerde Moskovalılar'ın yüzde 90'ının oyunu toplayan Moskova Belediye Başkanı Yuriy Lujkov, başbakan Viktor Çernomırdin ve Rusya Komünist Partisi lideri Gennadiy Züyganov var. Lyebed'in seçimlerde yapacağı ittifaklar göz önüne alındığında General'in diğer adaylara göre daha şanslı olduğunu söylemek mümkün.

Geçen seçimlerde oyların yüzde 15'ine yakınını alan Lyebed'in sloganı "gerçek ve düzen". "Sivil" generalin derin bir bunalım içinde bulunan Rusya'da düzeni nasıl sağlayacağı meçhul ama, kamuoyu yoklamaları Rus halkının buna inandığını gösteriyor.

Kamuoyu yoklamaları Ruslar'ın yüzde 58.4'ünün Lyebed'i "en güvenilir lider" olarak gördüğünü, Yeltsin'i ise yüzde 22.6 güven oranıyla liderler arasında 6. sıraya yerleştirdiğini gösteriyor. Rus halkının güven duyduğu liderler sıralamasında ikinciliği Moskova Belediye Başkanı Yuriy Luykov, üçüncülüğü liberal ekonomist Grigoriy Yavlinski, dördüncülüğü politikacı Boris Nemtsov, beşinciliği ise Gennadiy Züyganov alıyor.

ABD'ye imaj ihracı

Lyebed, Ruslar'ın "kuvvetli adam" beklentilerine omuzlarındaki apolet izlerini işaret ederek cevap verse de Washington'daki imajının başkanlığı devralmak için gereğinden daha "milliyetçi" olduğunun farkında. ABD Moskova'da "önce Rusya" diyen bir başkan istemiyor.

Yahudiler'i ve Mormonlar'ı aşağılayan demeçleriyle kendisini Şili diktatörü Pinochet'ye benzetmesinin oldukça pahalıya mal olduğunu gören Lyebed'in "otoriter köylü" görüntüsünü gidermek için son ABD gezisinde epeyce çaba gösterdiği söyleniyor.

Lyebed, kendi iktidarında "yabancı sermaye girişlerinin önündeki aptalca engelleri kaldırmaya kararlı" olduğunu ifade eden demeçler vermekle yetinmemiş NATO'nun doğuya doğru genişleme kararlarına da ses çıkartmayacağı sinyalleri vermişti. Lyebed Washington'a yapacağı ikinci gezide imajını daha da cilalamayı hedefliyor.

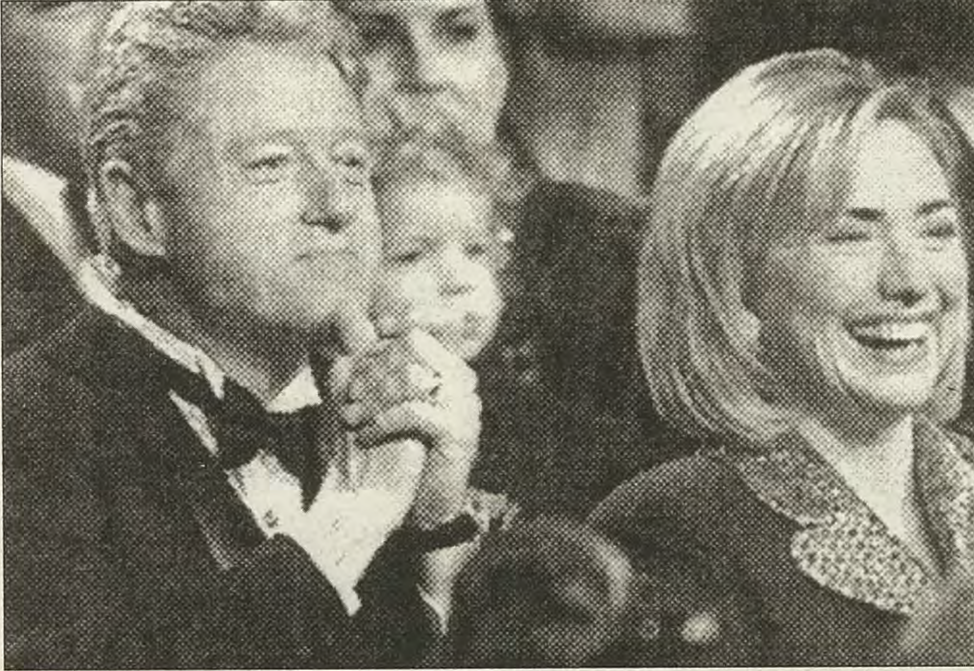
Rusların çoğunun Yeltsin'den ümidini kesmesinin tek nedeni sağlığının bozulması ve kocaması değil. Yolsuzluklar ve yakın yardımcılarına yönelik cinayet suçlamaları da Yeltsin'in yolunu kapıyor.

Rusya'nın yitirmiş olduğu ekonomik ve sosyal istikrara yeni bir başkan seçerek yeniden ulaşabileceği yalnızca bir yanılsama elbette. Lyebed'in "demir yumruk" vaadi Rus halkının toplumu içten içe kemiren mafyadan ve suç örgütlerinden kurtulma umudunu beslese de, General'in iktidarı Ruslar'ın kapitalizmin Mafya'dan değil, Mafya'nın kapitalizmden doğduğunu öğrenmeleri için uygulamalı bir tarih dersi olmaktan ileri gidemeyecek.

Neşe SÖNMEZ - Seyhan ŞAHİN

Clinton, ikinci kez yemin etti..

Amerika Ortadoğu'ya yöneliyor

Washington - Bill Clinton son 50 yılda ikinci kez başkanlığı kazanan ilk "Demokrat" olarak görkemli kutlamalarla yönetimi resmen ele alırken, dış politikada "Amerika'nın dünyanın vazgeçemeyeceği biricik ülke" olduğunu kanıtlamaya girişeceğinin işaretlerini verdi.

Clinton ezbere bilinen "demokrasi ve eşitlik" vaatlerini yinelediği yemin töreni konuşmasında "çalışabilen herkese iş, bugün geçim sıkıntısı çekenlere yarının dünyasında orta sınıfa katılma olanağı" vaadetse de ABD halkının önemli bir bölümü için bunun bir değeri olduğu kuşkulu.

Kamuoyu yoklamaları, Amerikalılar'ın siyasete olan ilgisindeki düşme eğiliminin artarak sürdüğünü gösteriyor. Seçmenlerin yüzde 50'lik büyük bir bölümü, Kasım'daki başkanlık seçimlerinde de oy kullanmamıştı.

Gözlemciler, bu ilgi düşüklüğünü bir önceki dönemde Clinton'dan yüksek beklentileri olan Amerikalılar'ın uğradıkları hayal kırıklığına bağlıyor. Clinton'ın vaatlerini ciddiye almış olanlardan çevreci Debbie Sease, "Boş lafa karnımız tok artık" diyor. İspanyol kökenliler de hayal kırıklığına uğrayanlar arasında. 200'ü aşkın İspanyol kökenli örgütün şemsiye kuruluşu La Raza yetkilisi Lisa Navarette de "bugün 1993'teki beklentilerimizin çok azını sürdürüyoruz" diyor. "Başkan iktidarının pek azını bizim için kullandı. Önümüzdeki dönemde, halkın beklediğini sandığı şeylere yarım yamalak yanıtlar vermekten çok öncülük yapması gerekecek."

Ancak siyasal gözlemciler, Clinton'ın ikinci döneminde havanın yemin törenindeki gibi bulutlu ve soğuk olacağı kanısında. Clinton'un önünde, geçen başkanlık döneminden kalma iki skandal dosyası var. Birincisi, Arkansas Valisi olduğu dönemde eşi Hillary Clinton'un adının karıştığı ve kamuoyunda "Whitewater skandalı" olarak bilinen ve kongre tarafından soruşturulmakta olan emlak yolsuzluğu. İkincisiyse, başkana yönelik cinsel taciz suçlaması... Ancak, tüm bu olumsuzlukların ve cinsel taciz suçlamalarının Amerikan halkını ilgilendirdiğini söylemek çok zor.

Dışarıda etkinlik arayışı

Clinton iktidarda bulunduğu dört yıl boyunca ekonomik dengeleri korumayı başardıysa da dış politikada kayda değer bir gelişme sağlayamamış, başarısızlıkları ve yanlış kararları yüzünden sık sık eleştirilmişti. ABD Dışişleri eski Bakanı Warren Christopher veda konuşmasında bütçeden dış yardımlara ayrılan payın, son 50 yılın en düşük seviyesine çekilmesinin, ABD'nin liderlik konumunu tehlikeye soktuğunu belirtti ve ABD'nin,"önderliğine ihtiyaç duyan, ama onu önderlik yeteneğinden yoksun bırakan yeni bir tür izolasyonizm"le yüz yüze kaldığını ileri sürdü.

BM gibi uluslararası kuruluşlara yaptığı yardımları da önemli ölçüde azaltan ABD'nin bu yıl borçlarını ödemesi bekleniyor. ABD'nin BM'den maddi desteğini çekmesi kuruluşu çalışamaz hale getirmiş, BM'nin uluslararası alanda prestiji sarsılırken, ABD'nin de etkinliği azalmaya başlamıştı.

Washington'ın gözü Ortadoğu'da

ABD Kongresi, "1997 Dış Yardım Bütçesi"ni üçte ikisi karşılıklı yardımlar ve uluslararası kuruluşlara ödenecek aidatlar olmak üzere, 18.1 milyar dolar olarak belirledi. Bütçenin üçte ikilik bölümünden Mısır, İsrail, Ürdün, Filistin gibi ülkelere yardım yapılırken Ortadoğu'da barış görüşmeleri için önemli bir pay ayrılmış durumda. Geçen yıl yardım miktarları büyük oranda azalan Latin Amerika, Karayipler, Asya ve bazı Afrika ülkeleri bu yıl da Amerika'dan fazla bir yardım alamayacak. Dolayısıyla bu ülkelerde zaten aksamaya başlayan sağlık, çevre ve diğer altyapı çalışmaları iyice sekteye uğrayacak.

Bütçe paylarından da anlaşıldığı gibi, ABD yönünü Ortadoğu'ya çeviriyor. Bu ülkelere yapacağı yardımlarla bölgede ağırlığını hissettirmeyi hedefleyen ABD, zengin petrol yataklarının bulunduğu Ortadoğu'da dengeleri etkileme peşinde.

Siyasi gözlemciler Clinton'un ikinci başkanlık döneminde dış yardımların artırılması için kişisel olarak daha fazla çaba harcayacağını, yeni dışişleri bakanı Madeleine Albright'ın Hillary Clinton'a yakınlığının Bill Clinton'un bu yönde verdiği sözleri tutması konusunda teşvik edici bir güç olacağı belirtiliyor.

ABD'nin dış yardımları artırması için lobi faaliyetleri de hızlanmış durumda. Merkezi Washington'da bulunan Brookings Enstitüsü ve merkezi Newyork'ta bulunan Dış İlişkiler Konseyi, yönetim üzerindeki ağırlıklarını artırarak, 1998'de yardımların yüzde 16 oranında büyüyerek 21 milyar dolara yükseltilmesini isteyecekler.

Ancak ABD'nin bütçe açığı dikkate alındığında yardımların kongrede ateşli tartışmalara neden olacağı söylenebilir. Yine de Clinton yönetimi gelecek yıl yardımları yüzde 7 artırarak 12 milyar dolara yükseltmeyi hedefliyor. Cumhuriyetçiler'in çoğunlukta bulunduğu kongrede bunu nasıl başaracağı belirsiz. Fakat ABD'nin bu yıl daha etkin bir dış politika izlemek istediği bunu da yardımlarla başarmayı hedeflediği açık. (IPS)

Anlaşma Batı Şeria'da çatışmalara çare olmadı....

El-Halil: Amerikan Barışı'na makyaj

El-Halil - İsrail ile Filistin yönetimi arasında üç ayı aşkın süredir devam eden El Halil anlaşmazlığının çözümüne ilişkin anlaşma 15 Ocak'ta imzalandı ama İsrail askerleri ile Filistin halkı arasında süregiden gerginlik 30 yıllık savaşın kısa sürede sona ermeyeceğini gösteriyor.

İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ile Filistin lideri Yaser Arafat tarafından parafe edilen anlaşma, İsrail'in El-Halil'in beşte dördünden askerlerini çekmesini ve kentin Filistin özerk yönetimine bırakılmasını öngörüyor. İsrail 1988 ortasına kadar Batı Şeria'nın kırsal kesiminden de aşamalı olarak çekilecek.

Sevinç kısa sürdü

Anlaşmanın zafer çığlıkları ile karşılandığı batı Şeria'da sevinç, İsrail askerlerinin saldırgan davranışları nedeniyle kısa sürdü. Filistinliler'in, İsrail askerlerini protesto etmek için yaptığı gösteriler çekilme işleminin başlamasına rağmen büyük bir sertlikle bastırılıyor. "Barış"ın ilk gününde yaşanan gerginlikler sonraki görüşmelerin önünde de engel.

El-Halil'de katliama protesto

Bu arada 500 yahudi ve 20 bin Filistinli'nin yaşadığı Batı Şeria'nın yüzde 20'lik bir bölümü İsrail askerlerinin kontrolü altında. İsrail askerlerinin aslında bölgeden ayrılmadığına sadece kent içinde bir noktadan başka bir noktaya geçtiğine dikkat çeken Filistinliler, kentin ikiye bölünmesine karşı çıkıyor ve İsrail askerleri tamamen çekilmeden huzurun sağlanamayacağını söylüyor.

İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu olası bir Filistin Devleti'nin ilanına kesinlikle izin vermeyeceklerini açıkladı. Filistin ÷zerk Yönetimi'nin statüsü sorununa ilişkin görüşmelerin ancak Mart'ta başlayacağını ve 1999'da sonuçlanması beklenen nihai statü konulu görüşmelerde çözümlenebileceğini ifade eden Netahyahu, Filistin Devleti'nin İsrail'in güvenliği açısından tehlike oluşturabileceğini savunuyor.

Benjamin Netanyahu, Filistinliler'in ileride, hava sahasını, su kaynaklarını kontrol etmelerini ya da İran veya Irak gibi bir ülkeyle askeri anlaşma imzalamalarını kabul edemeyeceklerini söyleyerek, Filistinliler'e önemli yönetim imkanları bulunan, ancak İsrail'i tehdit etmeyecek, genişletilmiş bir özerklik verilmesinden yana olduğunu dile getiriyor.

El-Halil anlaşması, İsrail-Filistin arasındaki temel sorunları gizleyen kötü bir makyajdan öte bir şey değil, bu anlaşmanın iki taraf arasında barışı sağlaması neredeyse imkansız. 30 yılda büyütülen düşmanlığın izlerini silmek ve yaralarını sarmak oldukça zor. Bunun için her iki tarafın eşit şartlarda görüşme masasına oturması, gerçekten köklü bir çözüm için İsrail'in daha samimi olması ve diyalog yollarını açık tutması gerekiyor. (IPS)

Patronlar faturayı grevcilere uzatıyor

Kore'de ilk raund işçilerin

Seul - Güney Kore'de dört haftadır süren grevler işçilere tartışılmaz kazanımlar getirdi. Grevler 26 Aralık'ta başlarken, devlet başkanı Kim Young Sam, yeni çalışma yasasının yeniden ele alınmasının mümkün olmadığını, global pazarlarda rekabet için bedel ödenmesi gerektiğini söylemişti. Oysa, uluslararası kamuoyundaki imajı zedelenen hükümet, muhalefetin katılmadığı bir oturumda geçirdiği baskın yasanın yeniden ele alınabileceğini açıklamak zorunda kaldı.

Fatura kime çıkacak?

Grevlerin Seul hükümetine faturasının 3 milyar doları aşacağı tahmin ediliyor. Ancak büyük sermayenin zararı küçük ölçekli işletmelerle grevci işçilere ciro etme olasılığı da gündemde.

Dev şirketlerin ahtapotu andıran kollarından korunma şansı yok denecek kadar az olan küçük işletmeciler için grevler, sanayi devlerine karşı verilen hayatta kalma mücadelesinin sonu demek. Bir çok küçük işletme şimdiden işten çıkarma ve şirket kapatma hesapları yapmaya başladı. Bu işletmelerde çalışan işçiler ise işsizlikle yüzyüze. Küçük ölçekli işletmelerde çalışan işçi sayısının 4 milyon 650 bin olduğu gözönüne alınınca bu sektörde işinden olacak işçi sayısının büyük olacağını tahmin etmek zor değil.

Sermayenin planları

Başlangıçta üretimin ve satışların düşmesi sonucu ortaya çıkabilecek 3.1 miyar dolarlık zararın göğüslenebileceği düşünülüyordu. Şimdiyse, ilk darbeyi otomotiv sanayiine vuran grevlerin, sayıları bini aşan oto yedek parça işletmelerinde büyük çaplı işten çıkarmalara, hatta bir çok işletmenin kapanmasına yol açacağından sözediliyor. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın tahminlerine göre otomotiv sanayii 2.7 milyar dolar civarında zarar edecek.

Şu günlerde Daweoo, Hyundai ve Samsung gibi şirketler üretimlerini Güney Doğu Asya, Doğu Avrupa ve Latin Amerika'ya kaydırma planları üzerinde çalışıyorlar. Çalışma Bakanlığı'nın grevlerden önce yaptığı bir çalışmaya göre, 20 bini beyaz yakalı, 120 bin işçi bu yıl işlerini kaybedecek ve böylece toplam işsiz sayısı 532 bine, işsizlik oranı da yüzde 2.5'a ulaşacaktı.

İşçiler boyun eğmeyecek

Hükümetin bu sanayii devlerinin istediklerini yerine getirmekten başka bir şey yapmadığını söyleyen sendika önderleri, ''Kore'yi 1950-53 döneminde yaşanan savaşın yıkımlarından OECD'nin büyükler ligine taşıyan Kore işçisi bunu hak etmiyor,'' diyor.

Her yıl iş kazalarına 100 bin yaralı, 2 bin kurban veren işçilerin haklı olduğunu sayılar da kanıtlıyor. OECD'ye üye 29 ülke arasında Japonya'dan sonra ikinci Doğu Asya ülkesi olan Kore 1995'de yüzde 9'luk büyüme hızı yakalamışken, işçilerin saat ücreti 7.45 dolardı. Aynı yıl ekonomik sarsıntı geçiren Japonya'da ise işçilerin saat ücreti 23.66 dolar düzeyindeydi.

Kaplan olmanın bedeli

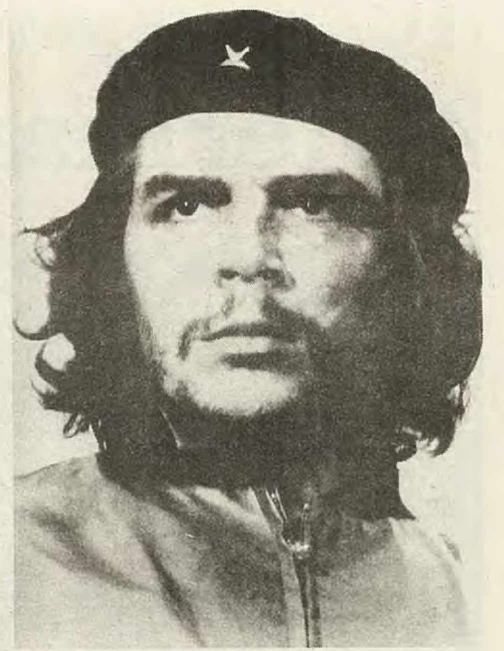
Yıllardır "Asya kaplanı" olmanın bedelini ödeyen Kore, globalleşmenin yol açtığı yıkımların yeniden masaya yatırılmasını gündeme getirse de serbest piyasa iktisatçılarının gözüne girmeyi yine de başaramadı. Batılılara göre, Asya kaplanlarının en parlak örneklerinden olan Kore'nin "oyunu kurallarına göre oynamadığı" için bu bedeli ödemek zorunda kaldığı ileri sürülüyor.

Fransız Le Monde gazetesinin Güney Kore'deki duruma ilişkin yorumunda "Globalizasyonun siyasi faturası tek başına piyasaları açmak ve yeni düzenlemeler yapmakla bitmiyor. Hükümetler demokrasi ilkelerinin gereğini de yerine getirmekle yükümlüler. Oyunu kurallarına göre oynamayan Güney Kore şimdi bedel ödüyor ve belli ki bedel ağır olacak" diyor.

Sonuçları "Asya kaplanı olmak için otoriter bir yönetim gerekliydi" savunmasıyla açıklanmaya çalışşalar da Koreli yorumcular "kalkınma diktatörlüğü" adını verdikleri yönetim biçiminin temellerinin 1960'larda "önce büyüme" parolasıyla atıldığını söylüyorlar. Holdinglere "Ne yaparsanız yapın ama büyüyelim" fikriyle her türlü devlet desteğinin sağlandığını, buna karşılık tüm kolektif etkinliklerin ve işçi hareketlerinin büyümenin önünde engel olacağı gerekçesiyle yasaklandığını hatırlatıyorlar.

Uzmanlara göre, Asya ülkelerinin karşısında iki seçenek var: "Ya büyüme adına demokrasiyi rafa kaldırmak, ki bunun bedeli bir gün mutlaka ödeniyor. Ya da demokrasiye evet deyip, dünya ligine girme yarışından çekilmek." (IPS)

Banderas ile Madonna'nın son tangosu etkileyici. Che Evita'yı halkın hayallerini satmakla suçluyor, o da ben onlara umut verdim diyerek kendini savunuyor

Madonna'nın 'Evita'sı

New York-Yıllar süren tartışmaların ardından Andrew Lloyd Weber'in Arjantin'in siyasal tanrıçası Evita Peron'un yaşamını konu alan müzikali ABD'nin bütün kentlerinde büyük bir izleyici kitlesinin önüne çıkarken eleştirmenleri de çağdaş müzikalin yeniden doğduğu yorumlarına yöneltiyor.

Eğer yorumlar yerindeyse, bu, doğrusu biraz tuhaf bir yeniden doğuş. Çünkü "Evita" bir müzikalden çok bugüne değin çekilmiş en uzun rock video klibine benziyor ve klip de Evita'dan çok rock tanrıçası Madonna'yı anlatıyor.

Ancak izleyicilerin beyazperdede gördükleriyle 1930'lar ve 1940'larda General Juan Domingo Peron'un başkanlığındaki askeri korporatist rejimin simgesi haline gelen radyo sanatçısı ve popülist siyasetçi Evita Peron'un yaşamı arasında pek ilinti olduğu söylenemez.

Filmde Eva Duarte adıyla dünyaya gelen kadın, sanki politikacı değil de pop yıldızı. Büyük kente geliyor, bir sürü erkekle düşüp kalkıyor, yükselmek için olmadık entrikalar çeviriyor ve sonunda halkın sevgilisi oluyor. Bu kurgu daha çok Madonna'nın yaşam öyküsüne denk, o yüzden Madonna da rolünü şevkle oynuyor.

Evita'nın yaşamının yorumlanmasıyla ilgili sorunların bir bölümü filmin on yılı bulan yapım hikayesinde yatıyor. Senaryoyu Alan Parker'le birlikte kaleme alan Oliver Stone Evita'nın aslında bir faşistten başka bir şey olmadığı kanısındaydı. Şarkı sözü yazarı Tim Rice'ın Evita'ya ve Arjantin'in siyasal yaşamına bakışı için de bir bakıma sinsice denebilirdi.

Alan Parker'in kamerası muazzam köylü kalabalıkları, askerler ve örgütlenmiş hayran kitlelerinin resmi geçitlerini Stone'un eleştirmek istediği faşizm manzaraları halinde beyazperdeye getiriyor.

Bu boşluk içinde Madonna genç kız safiyeti, soğukluk ve kendine düşkünlük arasında gidip gelerek star niteliklerini sergiliyor. Evita terzilerine "Beni Christian Dior-layın" diye şarkı söyler ya da ölüm döşeğinde "Beni sevin" diye kendisine ağıt yakarken gördüğümüz, tamı tamına Madonna'nın kendi imajı aslında.

Peki, bu film bir rock yıldızının hayatını değilse kimin hayatını anlatıyor? İşte İspanyol oyuncu Antonio Banderas karşımızda. Olan bitenler konusunda kenardan "Che" adında bir koro figürü olarak rol çalıyor. Eğer bu da bizim bildiğimiz devrimci Che Guevara'ysa pes doğrusu.

Banderas bir kasaba hatibiyle arzuhalci arasında gidip gelerek, Neil Diamond'u andıran sesiyle inleye inleye 1930'lar Arjantini'nin "yaşanacak bir yer olmadığını" söylüyor.

Rock gitarlarının tangırtıları, bağır bağır bağıran türküler ve Lloyd Weber üslubunda korkunç melodiler arasında Che'nin Evita'yla Arjantin halkının sorunları konusunda yaptığı kavga artık sonunda filme bir odak noktası sağlıyor gibi. Gene de Banderas ile Madonna'nın son tangosu etkileyici. Che Evita'yı halkın hayallerini satmakla suçluyor, o da ben onlara umut verdim diyerek kendini savunuyor, fakat neyin ne için söylendiğini bir türlü anlayamıyoruz.

Bu arada, Evita'nın İspanyol diktatör Benito Mussolini'ye iyiniyet ziyareti ve Juan Peron'un faşit lider Benito Mussolini'ye hayranlığı gibi sahneler geçiştiriliveriyor.

Ancak Evita çılgınlığı dineceğe pek benzemiyor. Film Madonna'ya en iyi kadın oyuncu Altın Küre ödülünün yanı sıra, aynı yarışmada yapımcısına en iyi müzikal ve bestecisine en iyi film müziği ödüllerini kazandırdı. "Macarena" ile adlarını duyuran İspanyol topluluğu Los del Rio yeni albümlerini "Viva Evita" adıyla piyasaya sürdüler. Tomas Eloy Martinez'in büyüleyici romanı "Santa Evita"nın İngilizce çevirisi tam bu sıralarda yayımlandı.

Evita Peron, bu binbir çeşit tasvirin arasında bir yerde kendini gösterecek.

Farhan Haq

Sinemaya yolu düşmüş Kıbrıslı

Panikos Hrisantou

Homeros

Sezai SARIOĞLU

Panikos'un kahramanları da birer Homeros... Panikos, barışa ve insana inanıyor. Tanımadığı firari Yılmaz Güney'i Kıbrıs sahillerinde günlerce bekleyen, Güney'i Kıbrıs'ta karşılayacak, Avrupa'ya ulaştıracak organizasyonda yer alan muhalif bir Rum. Firar bir başka yoldan gerçekleştirilince, Güney'le Cannes Film Festivali'nde bu kez sahiden tanışan, kadim arkadaş olan bir yönetmen. Şimdiye kadar, "Kıbrıs'ta Bir Detay" ve "Duvarımız" (ZDF'de "Aşkımız Kıbrıs" adıyla oynadı) adlı iki film çeken Panikos, yeni belgesellerini de bitirmiş durumda. Belgesellerdeki kahramanlar ve temalar üzerine Nicosia'da Niyazi'nin (Kızılyürek) evinde Panikos'la konuşuyoruz...

● Üç filmdeki, üç portrenin özelliği Kıbrıslı kimlik taşımalarıdır. Onlardaki Kıbrıslılık havası giderek yok olmaktadır; cinslerinin son örnekleri... Filmi yapmamdaki amaçlardan biri, geçmişe ve geleneğe saygı göstermektir. Yardım alabilmek için, devlete verdiğim senaryolarda "göçmenliği" öne çıkardım. "Kıbrıslı olduklarından ilgi duyuyorum" dersem, "bu filmler Helenizme karşıdır" diyerek güçlük çıkarabilirlerdi. Onları, geleneklere özel anlam yüklemek için değil, tarihimizin bir parçası olduğu için ele alıyorum. Çünkü Kıbrıslılık da iyilikleri ve kötülükleri barındırıyor.

'Afrodit'in Ayak İzleri'

"Afrodit'in Ayak İzleri"nin kahramanı Haralambos'u, "Duvarımız" filminden tanıyorum. 1974'te savaşta kaybolan oğlu için deniz kenarına tek bir ağaç diken, her gün bisikletiyle köyden gelip ağacı sulayan, denizle, insana ve barışa dair erotik sohbetler yapan ve oğlunu bekleyen Haralambos...

● Haralombos, halk geleneğinin parçası, yalın, ama insanı etkileyen bir çiftçi, halk ozanı. İşgal bölgesinde geniş bir halk kültür geleneği olan Kondea'da doğdu. Bu köyde tiyatrolar oynanırdı, şiirler yazan insanlara rastlayabilirdiniz. Köyde çocuklara müzik aleti çalmayı öğreten müzisyenler vardı. Bir ozandan müzik öğrendi. Kendi başına kitap okumaya alıştı. En iyi dostu, Kıbrıs ağzıyla en iyi şiirleri yazan komşu köyün ozanı Bavlos İlyasidis'ti. Göçmen olunca Baf'taki Modrea adlı bir Türk köyünde, kimsenin beğenmediği taştan yapılmış eski bir Türk evi seçti, "bu evi verirseniz yerleşirim" diyerek yerleşti. Ev ona babasının evini anımsatıyordu.Çok rahat, son derece sakin, kendisiyle, çevreyle uyumludur. Kıbrıs'ta göçmenlerden çok az işitilen bir sözü ondan işitirim; "Tanrıya şükür, kaldığım ev de güzeldir, Allah bunu yapan Türk'e de mutluluk versin..."

Şiiri son derece erotik, aşksaldır. Şiirde erotizm sadece kadınlarla ilgili değildir. Denizi yazdığında da bir erotizm görebiliyorsunuz, seksen yaşındaki bu kahramanda. Onun dünyayla ilişkisi erotiktir. Hâlâ aşık olmaktadır. Afrodit'in doğduğu köyde yaşamaktadır. Yürüdüğü bahçede eskiden Afrodit yürümüştü. Denizde yıkandığı yer Afrodit'in karaya çıktığı yalıdır. Savaşta ölen oğlunun anısına bir ağaç dikti. Bende uyandırdığı duygu şudur; kendisini Afrodit'in çocuklarından biri olarak görüyor. Filmin adı "Afrodit'in Ayak İzleri" de bir şiirinden alınmıştır: "Sen Baf'tan geçeli çok oldu/ Ayak izlerin hâlâ burada/ Ve adını hâlâ yazıyorlar/ Senin basıp geçtiğin o yerlerde/ Toprak hâlâ senin kokunu taşıyor."

Bana, "bu şiiri Afrodit için değil, beğendiğim bir genç kız için yazdım" diye itirafta bulundu. Aslında şiir bütün Afrodit'lere yazılmıştır.

'Aykuruş Köyünün Kaysıları'

Panikos anlatırken, sürekli Kıbrıs bulaşıyor. Dahası Kıbrıs haritasını önüne açmış mistik bir "insan okuması" yapıyor Panikos.

● Bu kahramanın, Girne'nin doğusunda, üstte tepe, altta deniz olan köyünde çok güzel kayısı yetişirdi. O çiftçi ve ozandır. Şarkı yazıp besteliyor, panayırlarda şarkılarını çalıp söylüyor. Göçmen olduğunda yeryüzünün ayaklarının altından kaydığını hissettiğini söylüyor. Sıkça, "beni bu hayata bağlayan kayısı bahçesi olmuştur" der. Kayısı bahçesi için şarkı da yazmıştır. Ud çalıyor, düğünlere, panayırlara, kutlama günlerine müzisyen olarak katılıyor. Son zamanlarda sadece göçmenlik türküleri okuyor. Köylerde arabasıyla kayısı satıyor. Girneli göçmenlerin kutlamalarına katılıp Girne'ye dair türküler söylüyor. Filmde onun yaşlandığını izliyor, giderek yaşamı nasıl yitirdiğini gürüyorum. AKEL üyesidir ve darbecilere karşıdır. Şiirlerinde darbecilere bir sürü beddua vardır. Kıbrıslı Rumların ve Türklerin kendi evlerine dönmesini savunuyor. Ozan olduğu için, kendisi de geleneğinin otantik bir parçasıdır. Filmin adı, "Aykuruş Köyünün Kaysıları"...

'Dipkarpazlı Göçmen'

Bu figür tipik bir Kıbrıslı "Zorba". Kıbrıs'ın parmak ucunda, Dipkarpaz'dan kovulmuş, kendi ülkesinde göçmen olmuş "ısrar ve inat imgesi" bir kahraman.

● O da çiftçi, hayvan besleyicisi, halk sanatları ile ilgisi yok. Kıbrıslı bir yaşam tarzı var. Göçmenlik onda bir hüzne, depresyona yol açmadı, eski çalışkanlığını sürdürdü. Son derece yoksul, çulsuz, beş parasız geldiği kasabadan uzak, çok güzel bir doğada kendini var etti. Oraya su taşımayı başardı ve karpuz ekti. Zamanla küçük bir kebap fırını açtı ve serüven kısa zamanda müthiş bir restorana dönüştü. Kıbrıs turistik olarak gelişince, birtakım çevreler mülkünün ilginç bir yerde ve cazip olduğunu düşünerek göz koydular, onu mahkemelere taşıdılar. Son derece inatçı ve kavgacı bir Kıbrıslı olan kahramanımız, iki yüz otuz defa mahkemeye götürüldü, ama vazgeçmedi. Zor kullanarak onu kovamıyorlar. Çünkü, bir göçmeni mülkünden atmak zordur ve hassas konudur. Tavernasını büyütmek için de izin vermiyorlar, orada elektrik yok, jeneratörle idare ediyor. Çok orijinal biridir, Helen kültüründeki eğlenceyi, içkiyi seven, kadınlara düşkün zorba'dır o. Gününü, insanlarla, turistlerle oturup, sohbet etmekle geçiren bir zorba. Kadın turistlere kur yapar, fırsat bulunca bir köşede sevişip gelir.

Savaşta çoğu insan gibi asker olmak zorunda kaldı. 1974 işgalinde Güney'e kaçtı. Ama sonra bir kayık çalıp, on dört saat kürek çekerek Karpaz burnuna çıkmayı başardı. Evine girer girmez, traş olmaya koyuldu, ikinci yanağını traş ederken, kahvenin yarısını içtiği sırada Türkler onu esir aldı. Adana'ya savaş tutsağı olarak sevk edildi. Çok acı çekti. Cımbızla bıyıkları söküldü. Orada siyasi tutuklu bir Türk'le tanıştı. Kıbrıs'a döndüğünde "ben tekrar Karpaz'daki köyüme dönmek istiyorum" dedi, bir yıl kadar Karpaz'da kaldı. Sonra zorla kovuldu.

Şimdi sabahtan akşama kadar Karpaz'ı anlatıyor.

Panikos'tan, "bir arkadaşım daha var, beraber yapacak çok işimiz var" diyerek ayrılıyorum...

Bir ömre alt yazılar

■ Kıbrıs sorunu ile birlikte büyüdüm.1955'te EOKA'nın İngilizlere karşı mücadelesi vardı. Yollara kurulan barikatları, babamın kahveden gelip, "kapıları, ışıkları kapatın" dediğini hatırlıyorum. Dışardan bir bomba sesi gelir, bir İngiliz arabası bombalanır, sokağa çıkma yasağı ilan edilirdi. Kahvemiz boşaltılır, İngiliz polisinde çalışan Türkler tarafından soyulurdu. Annem, onlarla tartışır, "yine bizi soydunuz" derdi. Kıbrıslı Türk polis kırık bir Rumcayla; "bayan bir kağıda şikayetin olmadığına dair bir şikayet yaz" derdi. Annem ısrarla, "şikayetim var, siz çaldınız" deyince annemi ve beni İngilizlerin kullandığı Land Rover'e koyar, askeri kampa götürürlerdi. Babam da orada olurdu.

■ 1963'te Türklerle Rumların çatışmaları olduğu zaman 12 yaşındaydım. Tepelerde erkekler, "Türkler köyü basmasın diye" nöbet beklerdi. Bir gün köyümüzde bir Türkün öldürüldüğünü duydum. Okulumun kapandığını hatırlıyorum.

■ 1974'te darbeyi doğrudan yaşadım, darbecilerin Lefkoşa'yı işgalini gördüm. Beni de askere aldılar ve Girne'ye gönderdiler. Türk askerleri kaldığım köye girerken son anda kaçtığımı hatırlarım. Gittiğim bir başka köyde biraz direndik. Türk askerleri köye girdi, ayrım gözetmeden ateş açmaya başladı. Kaçmayı başarabildim. Güney'de göçmen olarak yaşadım. Tarih benim için de zor geçti. Savaştan sonra da, Kıbrıslı Türklerle birlikte yaşanması gereğine inanmayı sürdürdüm.

■ Birlikte yola çıktığım dostlarım, milliyetçi bir noktaya vardılar. Onları görüyorum ve üzülüyorum. Kendime yönelik dileğim, insanlığımı yitirmemek, insanlığımı yitirip milliyetçi olmamak, insana ve barışa olan inancımı yitirmemek.

■ Annemin köyü, Rumlarla Türklerin birlikte yaşadığı bir köydü. Karmaşa döneminde Türkler köyden ayrıldılar ve Mağosa'ya gittiler. Türklerin evleri Rum komşuları tarafından yağmalandı, yakıldı. Biz o yıkık evlerde oyun oynamaya başladık. Beni Aysozomono'da çektiğim "Kıbrıs'ta Bir Detay" filmine yönelten o oyunlardır. Sadece bir kez, "Türkler niye ayrıldı, evleri neden yıkıldı" diye sordum, "öyle... hiç" dediler. Eleştirisel bir bakış açısını yakalamam için büyümem gerekiyordu. Onların da bir sorumluluğu olduğunu düşünmeye başladım.

■ Filmlerimin şiirsel belgesel olduğunu söyleyebilirim. Hatta yaratıcı belgesel de diyebiliriz.

Müzik

Politik hayata sokakta müdahale...

Orhan KAHYAOĞLU

Skunk Anansie, Britanya'nın son yıllarda yetiştirdiği en iyi grup. Onları politik duruşundan hareketle, 'Rage Against The Machine'e benzetenler var. Politik tavır açısından belki ama, müzikal açıdan kesiştiği kolayca söylenemez.

Skunk Anansie adlı rock grubu kurulalı üç yıl bile olmadı. İngiltere'de sokakta yetişen bu grup, özellikle iki yıldır devamlı rock gündeminde. Geliştirdikleri müzikal duyarlılık, endüstrinin rock duyarlılığına pek denk gelmiyor. Daha çok, '60'ların sonlarında yeşeren underground rock tavrının ipuçlarına rastlıyoruz. Skunk Anansie'nin en ayırıcı yanı ise, müziğinde açık ve radikal bir politik tutumun var olması. 90'lı yıllarda yetişen yeni grupların çoğunda, bu düzeyde bir politik tavır söz konusu değil. Anansie'de bu tutum çok net.

Ancak, grubun yaptığı müziği bir tanım olarak 'politik rock' kategorisi içinde düşünmek yanlış olur. En azından, Anansie'nin 'önce politika' diyerek müziğe adım attığını söyleyemem.

Daha çok, grup, gündelik hayatın politikasıyla içli dışlı. Politik hayata sokakta müdahale etmenin peşindeler. Rock'ın politikası da bu eğilime denk geldiğinden, Skunk Anansie'nin yaptığı müziği 'politik' olarak özetliyorlar.

Anansie'nin ilk albümü 'Paranoid e Suuburat', yeni albüm 'Stoosh'a oranla, biraz daha içine kapalı bir albümdü. Havalarında yine radikal bir tavır sezinleniyordu. Ancak, bu tavrın çizgileri belirgin değildi. Yeni albüm 'Stoosh'da çizgiler çok belirginleşmiş. Çizilen bu müzikal portre, grubun müziğini bir kat daha rafine kılmış. Başta politika olmak üzere, hayatın her alanında nasıl bir müzikal mücadele vereceklerini netleştirmişler. Özet olarak, artık bu grubun söyleyecek çokça lafı var.

Grubun müziğinde, punk duyarlılığı hemen hissediliyor. Siyah Müzik'in farklı kanalları –özellikle de spul müzik- bu grubun sounduna sinmiş. Ama, güzel olan şu ki; tüm bu etkilenimlere rağmen, Anansie'nin kendine özgü bir rock duygusu ve rock tınısı var. Özellikle grubun şarkıcısı Skin'in bu biçimlenişte önemli payı var. Şarkıların sözlerinden çok, Skin'in söyleyiş tarzıyla yakalanıyor gruba, dinleyiciler. Söyleyiş tarzı ne epik, ne dramatik. Tamamen ruhani ve içten geldiği gibi söylenmekte. Skin'in sesindeki renklilik, sokağın kokusunu da, insanın varoluşsal sorunlarını da içinde barındırıyor.

Yeni albüm 'Stoosh'da duygular daha derinlikli. Cümleler daha keskin. Nitekim, özellikle giriş parçası 'Yes It's Fucking Political'da hayatın bir bütün olarak politikayla nasıl iç içe biçimlendiğini söylüyorlar. Bu parça, neredeyse bir 'manifesto' niteliğinde. Ama, parçaların tümünde aynı direkt tavır yok. Hayatın çeşitli kesitlerinin duygusal boyutta eleştirileriyle dolu. Önemli olan bir nokta da, sözler konusunda, müzisyenlerin kendilerini de bu eleştirilerin çoğu kez içinde görebilmeleri.

Parçalarda, güçlülük ve ayakta durma dürtüleri önplanda. Onları en güçlü kılanın da, duygularındaki derinlikler olduğu kesin. İşte tam bu noktada, Anansie müziğinde humor duygusunun belirgin biçimde dikkat çektiği söylenebilir. Onların ajitatif bir politik tavrı sergiledikleri parçalarda bile humor duygusunun altını çizmek gerekir.

Skunk Anansie, Britanya'nın son yıllarda yetiştirdiği en iyi grup. Onları politik duruşundan hareketle, 'Rage Against The Machine'e benzetenler var. Politik tavır noktasında buna katılmak mümkün. Ama, müzikal yönelimlerinin, bu kült grupla pek kesişmediğini kolayca söyleyebiliriz. O 'aptal' hümanizme karşı çıkışları noktasında bu grubun kardeş bir yanı olduğu vurgulanmalı. Müzikte her zaman iyi duygular yansıtmanın, ne denli saçma olduğunu en iyi de bu tür müzik yapan gruplarla sezinliyoruz.

Parçaların çoğunda, müzikal çizgi yoğun iniş çıkışlarla dolu. Skin, bir parçada agresif bir tablo çizerken - örneğin 'Yes It's Fucking Political- bir başka bestede -örneğin 'Pickin On Me' depresif bir tutumu yansıtabiliyor. Hayatın çizgileri nasıl düz değilse; grubun müzik duygusu da aynı güdülerle dolu.

Albümde, biraz marazi duygular önplana çıksa da, beni en çok etkileyen şarkılardan biri 'She's My Heroine'. Özellikle Skin'in şarkıcı kişiliği en çok bu şarkıda göze çarpıyor. 'We Love Your Apathy' ise ayrı bir ruh halini yansıttığı için etkileyici. Bu parçalarda düz bir politik tavır hissedilmiyor. Ama, dikkatle dinleyip, duygular eşelendiğinde, günümüz duyarlılığının oldukça dışından bir sesi yansıttıkları açık. Albümde daha spesifik ve radikal parçalar da var. Örneğin 'Milk Is My Sugar' seksin bir tür yansıtılması ve yüceltilmesiyle ilgili. 'Hedonism' adlı şarkı ise, adından da anlaşıldığı gibi, zevk ve haz almaların insan hayatındaki kaçınılmaz varlığını yansıtmakta. İşte, Skunk Anansie, tam bu noktada reel bir politik tutumu simgelemiyor. Hayatın her kesitinin kendiliğinden bir politikayı beraberinde getireceğini ima ediyor.

Skunk Anansie, tabii ki yalnız Skin demek değil. Diğer üyelerin de şarkıcının duygudaşı olduğunu vurgulamalı. Özellikle basçı Cass'ın grubun ruhunu çok iyi yansıttığını söylemek gerekir. Gitarcı Ace ve davulcu Marc abartısız teknikleriyle parçaları ve grup duygusunu bütünlüyorlar. Üyelerin hayat tarzlarının da bu müzikle örtüştüğü söylenebilir. En başta sıkı birer 'rocker' hepsi. Ama cici rocker'ler değiller. Açık veya kapalı; bir manifestoları ve politik bir radikaliteleri olmadan bu sanata nüfuz edemeyeceklerinden eminler. Şarkılarını çok boyutlu ve hakiki de kılan bu. Yeni albümlerinin adının da çağrıştırdığı gibi; kabalığa, yontulmamışlığa karşı insani tepkileriyle var oluyorlar. Ben, bu duyarlılığı Guns N Roses türü ünlü rock gruplarında pek bulamıyorum. Rock'ın kendine özgü bir politika geliştirmesinde, Skunk Anansie'nin gelecek yıllarda önemli bir öncü olacağı düşüncesindeyim. Böyle gruplar çoğalmalı. Dinleyicilerin huzurunu bozmalı. Hayatın gözardı edilen kesitleri su yüzüne çıkmalı. Bir de, endüstrinin müzik kurallarını gerektiğinde hiçe sayarak.

Sinema

Bir kadın ütopyası

filiz özdem

Thomas Morus "Utopia" adlı romanında, Tommaso Campanella da "Güneş Devleti" adlı yapıtında özel mülkiyetin kaldırıldığı, üretilenin ortaklaşa paylaşıldığı, bütün yurttaşların eşit olduğu, sanat, bilim–felsefenin egemen olduğu özgür ve yaratıcı bir toplumun, ideal bir yaşama biçiminin tablosunu çizerler.

Hollandalı kadın yönetmen Marieen Gorris'in senaryosunu yazıp yönettiği Antonia adlı (her ne hikmetse bu film Antonia'nın Yazgısı olarak gösterime girdi. Sinemadaki gösterimde "Antonia" olarak adı geçen film, tanıtım yazılarında Antonia's Line (yol, düşünce biçimi, soy, çizgi anlamına gelen) diye geçiyordu. Yazgı dendiğinde insanın aklına ilk gelen olumsuz bir anlam... Çünkü günlük kullanımında yazgıyı ölüm, felaket, mutsuzluk, vb. kötü olaylarla bitiştirerek kullanırız. Oysa olumlu anlamlar içeren bir olayda talihten, şanstan söz ederiz. Bu anlamıyla filmde aslolan bir yazgı değil, acısıyla sevinciyle seçilmiş, kurulmuş bir yol, bir tutum, bir tavır olarak anlaşılabilecek ve kadının "özne" olduğu bir öykü. Filmde de BAŞROLLERİ kadınların oynadığı, tarihi ve talihi kadınların yazdığı, erkeklerin ve erkek dünyası değerlerinin parantez içine alındığı bir kadın ütopyası işlenir.

Bütün oyuncuların çok başarılı, abartısız kompozisyonlar çizdiği bu filmde, ölmekte olduğunu hisseden Antonia'nın gözlerinden, annesinin ölümünden başlayarak, kızına ve kızının torununa dek ulaşan 50 yıllık bir zaman kesitinin öyküsü işlenir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından doğduğu kasabaya kızıyla birlikte dönen Antonia mağrur ve aykırı bir kadındır. Kasabasında kısa sürede kurallarını ve ilkelerini kendi belirlediği bir atmosferle dolu olan evini, yeni ve alışılmadık da bir yaşam biçimini, hem de hiç ödün vermeden kurarken, çevresinde onay görmeyen, aşağılanan, dışlanan bütün insanlar ışığa koşar gibi tek tek evine doluşur. Bu ev kimsenin aşağılanmadığı bir mutluluk cennetidir

Bu ev, çıkar ilişkilerinin değil, paylaşımın evidir. Film boyunca ardı arkası gelmeyen bir iş, çalışma, üretme temposu gözlenir. Herkes eşit oranda çalışmakta ve bu işin karşılığında elde edilen refahtan eşit olarak pay almaktadır. Cinsellik, aşk, ölüm, acı, varoluş, emek, sevgi, inanç gibi evrensel değerlerin incelikli ve abartısız bir doğallık içinde, duyarlıkla işlendiği filmde Marieen Gorris, özellikle kadınların var olma mücadelesini anlatır. Kadın ve erkek bütün kahramanların marjinalliğini seyircilerin gözüne gözüne sokmayan naif, ama çarpıcı ayrıntı zenginliğiyle anlatan üslubunu sergilediği üçüncü filmi olan Antonia'nın Yazgısı'yla, Gorris yüzüncü yılında Oscar ödülünü almış. Oscar ödülünü alan ilk kadın yönetmen olmasının yanı sıra pek çok ülkedeki sinema ödüllerini de almış.

Anne – çocuk, kadın – erkek, kadın ve cinsellik, kadın – toplum, kadın – kültür gibi ilişkileri ters yüz ederek yeniden yazan yönetmen, Antonia'nın evini bir emek, sevgi ve dayanışma cennetine dönüştürmüş. Entelektüel lafazanlıklara düşmeden, pastoral bir yaşam içinde, doğasından kopan insanın bir anlamda doğasına dönmeye davet edildiği, ot derdikten sonra heykel yapılan, çamurlu botlar bir kenara bırakılıp felsefe yapılan, yemek pişirilen, sevişilen, düş gücüne – yaratıcılığa ve el emeğine eşit oranda saygı gösterilen bir ev Antonia'nın evi.

Çocukların Schopenhauer, Platon, Nietzsche üstüne tartıştıkları, bilim, sanat ve felsefenin gündelik hayatla iç içe geçtiği, hayatın kıyısında duran insanların hayatın içine çekildiği bu damıtılmış filmin yönetmeni Gorris'in "ben feministim, ama bu yalnızca bir kadın filmi, feminist bir film değil" demesi ise çok ilginç. Oysa bal gibi feminist bir ütopyacılığın yapıldığı olağanüstü bir film bu...

HAZIM RUHİ

Ağır Aksak Öyküler

Bir daha zikre düşmem

O sabah Süleyman Bey'e özenip ben de avokado, kivi, ananas gibi dış mihraklı meyveleri koydum sofraya. Bedenimin her tarafına vitamin doldu, birdenbire gürbüzleştiğimi hissettim. Artık rahatlıkla memleketteki tüm mitinglere, tüm yürüyüşlere katılıp, "vur vur inlesin, Arnold Schwarzenegger dinlesin" diye slogan atabilirdim. İstedikleri kadar coplasınlar, gıkım çıkmazdı. Demir gibiyim vallahi! Allah Sayın Cumhurreisimden bir kere daha razı olsun! Tarhana çorbası yerine ananas suyu, çökelek yerine kiviyle kahvaltı yapan bir nesil, memleketi hop diye muasır medeniyet seviyesine zıplatabilir. Size de tavsiye ederim. İlle de Halk Ekmek büfelerinden aldığınız hayat ekmekle beslenmek zorunda mısın ey halkım? Niçin Süleyman Bey'in izinden gitmiyorsun?

Neyse konuyu fazla dağıtmadan kahvaltıdan sonra neler yaptığımı anlatayım. Türkiye'de iyi şeylerin de olduğu bir dönemden geçtiğimiz için huzurlu bir şekilde radyoyu açtım. Odaya aniden Mustafa Sandal'dan alınan bir Jamaika türküsü yayıldı: "Kız seni alan yaşadı / Derdini merdini boşadı / Jest oldu / Vallahi mest oldu." Bir an bu sözlerin "Temiz toplum kampanyası" için kullanılıp kullanılamayacağını düşündüm. Bu düşüncemi Ufuk Uras Bey'e mutlaka açmalıydım. Sonra saçmaladığımın farkına vardım. Gerçi jest oldu – mest oldu lafında bir kafiye var, ama içerik sıfır. Bu sözlerle, bu sloganlarla mafyaya nasıl kafa tutulur, ülkedeki pislikler nasıl süpürülebilir ki, benimkisi de manyaklık be! Neyse!

Salonun ortasında zikre düşmüş gibi bir o yana, bir bu yana sallana sallana yürümeye başladım. Ne güzel, kendimden geçiyorum be! Dergah mı açsam, n'apsam! Tekke ve zaviyeler kanuna karate yapıp, malı mı götürsem, muta nikahı hadisesine giriş mi yapsam!

Kafamı sağa sola sallaya sallaya midem bulanmaya başladı. Salonun ortasına yığıldım kaldım. Müslümanları şimdi daha iyi anlıyorum. Bu ibadet çok zor bi şeymiş abi! İnsanın organları yer değiştiriyor zikir esnasında. Her şey birbirine karışıyor, gittikçe bir birey olarak memleketine benzemeye başlıyorsun; başın nerde, kıçın nerde anlayamıyorsun. Bir daha tövbe, zikre filan düşmem. Zekat veririm, hacca giderim, namaz kılarım, oruç tutarım, kelime-i şahadet getiririm, ama zinhar zikre düşmem.

Bir süre yığılıp kaldığım yerde bir – iki kıvrandım, sonra yavaş yavaş kendime geldim ve masaya doğru ilerledim. Gözüm dünkü gazetelerden birine takıldı. Lice'deki baskı ve zulmü haber veriyordu. Milletin zorla korucu yapıldığını esefle öğrendim. Memlekette huzur ve barışı tesis etmek gerektiğine inandığımdan hemen Süleyman Bey'e telefon açtım.

– Aloo, Sayın Cumhurreisim!

– Yine mi sen! Bu memlekette çeteleri bir bir ortaya dökmedim mi, nereye gidileceksе oraya gitmedik mi, arada Bolu – Gerede mevkiinde çay molası vermedik mi, devlet adam öldürmez demedik mi, bayrakları bayrak yapan kan değil midir, toprağı sıksak şuheda fışkırmaz mı, saza niye gelmedin, söze niye gelmedin?

– Ay, bir dakika Sayın Cumhurbaşkanım. Beynim döndü yahu! Artık seçilme gibi, vatandaşa nutuk atma gibi bi derdiniz yok ki! Ne diye kafamı karıştırıyorsunuz, ne diye demagoji yapıyorsunuz ki!

– Kendine gel, haddini bil, seni lapacı, seni yıkamacı, yağlamacı.

– Ay ne diyeceğimi unuttum vallahi!

– Dur gündemi hatırlatayım sana. Yeşilim yeşilim yeşilim aman, yeşil yaprak altında üşüdüm aman!

– Ha, JİTEM'in katliamcısını diyorsunuz. Onu ben iki – üç yıl öncesinden biliyordum. Hem sonra şimdi sapla saman birbirine karıştı. Artık üç beş tane yeşil var. Açık yeşil, koyu yeşil, zeytuni yeşil, fıstık yeşili! Hangisinin işkenceci, hangisinin çek senet tahsilatçısı, hangisinin tetikçi olduğu bilinmiyor ki!

– Yavrum, evladım bu yeşil işine fazla takma. Bu gidişle sen de "mosmor" olacaksın.

– Tamam efendim. Ben şeyi soracaktım asıl. Lice'deki korucu hadisesini.

– N'olmuş! Yine bir sürü laf var ortada. Sözde zorla korucu yapıyorlarmış vatandaşı. Şimdi bir düşün bakalım. O yöreden doktor, mühendis, avukat, ekonomist çıkıyor mu? Hayır, bu meslekleri de istemiyorlar, korucu olmak da istemiyorlar. Kısacası bi meslek sahibi olmaktan yana değiller. Hadise bundan ibarettir.

– Vallahi yüreğim ferahladı. Allah sizi başımızdan eksik etmesin sayın büyüğüm.

İhsan HACIMURATOĞLU (1959 – 1980)

Ey ömrünü destan gibi yürüyenler
Yaşayan kimdir gerçekte, ölen kim?
Yaşarken bile tükenenler mi?
Yılgın yılgın düşenler mi?
Yoksa çekilip tarihin burçlarına
Bayrak bayrak ölümsüzleşenler mi?

UNUTMADIK
ANISI MÜCADELEMİZDE YAŞAYACAK

29 Ocak 1997 Çarşamba günü mezarı başında anılacak.

Arkadaşları ve ailesi adına Berziya Hacımuratoğlu

Dayanışmaya çağrı

Halen Çapa Tıp Fakültesi'nde tedavisi sürmekte olan sevgili Arda'yı lösemi illetinden kurtarmak için katkıda bulunarak dayanışmamızı sürdürelim.

Banka Hesap No:
Arda Özmen
Vakıflar Bankası
Nuruosmaniye Şb.
2009482

BİR MEDYA ELEŞTİRİSİ

Haberin hem anası, hem satıcısı, hem kurbanı olmak...

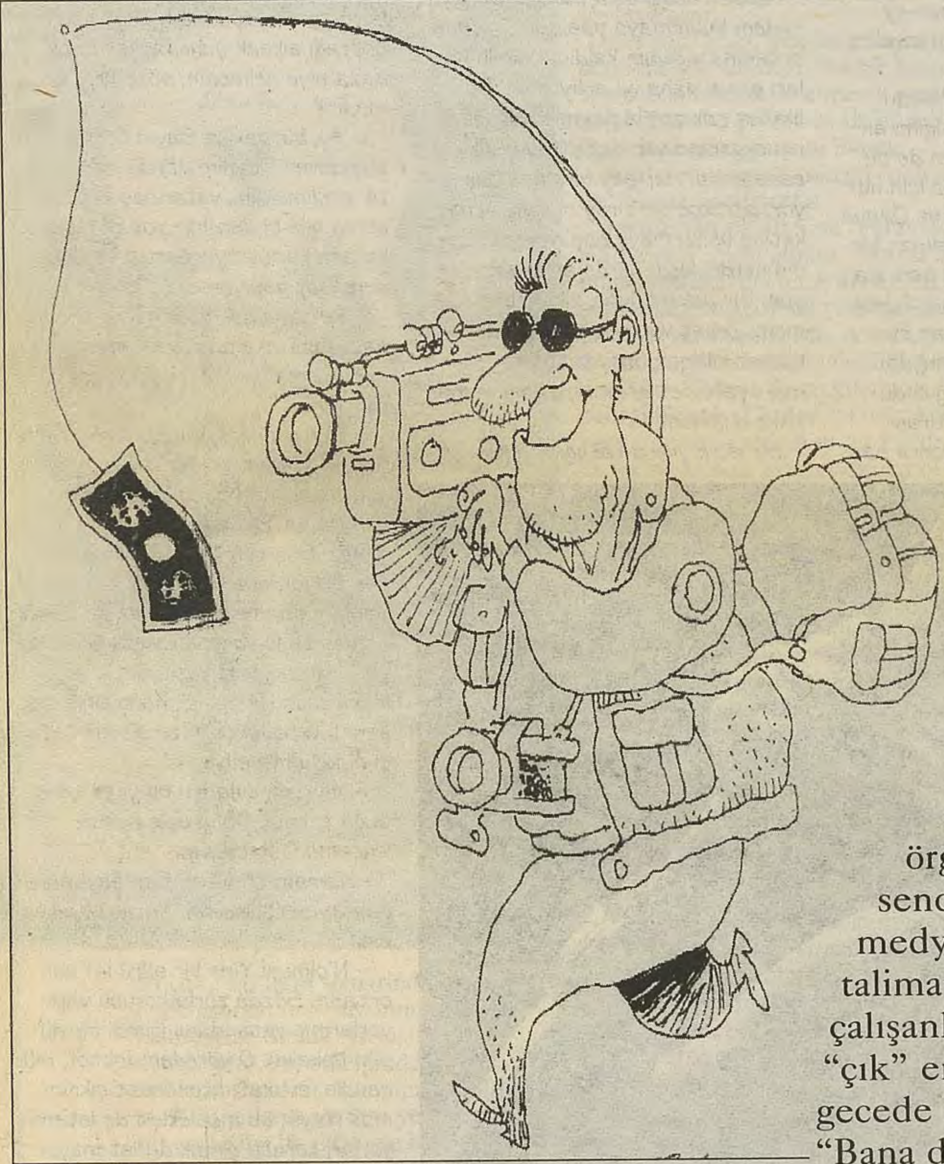
Şükür bugünleri gösterene... Haberin "mal", okurun "müşteri", gazetelerin "süpermarket" olduğu günlerden haber kaynaklarının paraya boğulduğu günlere vardık.

Bundan doğal bir şey olamazdı. "Babıtelli"ye dönüşen medya plazalarımızda paradan bol bir şey yoktu. Öyleyse "Al parayı konuş" dönemine girmemiz doğal değil de neydi? Susurluk'un kamyoncusunu bir televizyon, Müslüm Efendi'nin "Muta" nikahlısını başka televizyon, "küçük İbo"yu bir diğeri ekranlara taşımak için başka ne yapacaktı? Avukatlar aracı olacak, pazarlıklar yapılacak, helikopterler tutulacak, sonra gelsin "rating"ler.

Prof. Dr. Ünsal Oskay "Şimdi her şey kardeşçe bir fuhuşa dönüştü. Her şey paraya dönüşürse hayat buluyor. Ve her şey bir fahişe gibi paraya dönüşürse hayat buluyor. Ve her şey bir fahişe gibi aşkın hem annesi, hem satıcısı, hem kurbanı olarak yaşanıyor" diye istediği kadar yakınıp dursun.

Can Dündar istediği kadar parayla haberciliğin ahlaki bir sorun olduğuna dair "ahkam" kessin, bir kez habere para virüsü bulaştı.

Müşteri, pardon okur yıllardır gazeteyle birlikte bir şeyler de almaya alıştırılmıştı. Gazeteler "ne ararsanız bizde" sloganıyla süpermarkete dönüşmüştü. Süpermarkette ne olur? Mal olur. Eee haber de mal olunca parayı sayıp alacaksın. Başka yolu yoktu.

Aslında başka yolu vardı da artık kimselerin gücünün yetmeyeceği günlere varılmıştı. Gazeteler medya plazalara dönüşürken, insanlar sendikasız köleler haline getirilmiş, parayı alanın susması "işin raconu" olmuştu.

Gazeteci yazar Cezmi Ersöz, bir medya röportajında "Gazeteciler zaten 'aç bir yerden' gelmişler. Birdenbire çok miktarda para kazanma olasılığı ortaya çıkınca iştahlar kabardı, güdüler ayaklandı, tüketim toplumunun verdiği bütün nimetler bu güdüleri kamçılıyor" diyordu. Gazetecinin güdüleri kamçılanır da okurun, seyircinin kamçılanmaz mıydı? İşte onlar da paranın kokusunu almışlardı.

Şaka bir yana "daha çok", "daha çok" dönemi bizi ezdikçe eziyordu. Açgözlü bedenler tıka basa doyduktan sonra "ben ne yaptım" dönemine, "ruhsal sakatlıklar" dönemine varılacaktı. Bu açık seçik görülüyordu. Geriye kullanılmış, yıpranmış, kendine saygısı olmayan, kendinden nefret eden insanlar topluluğu oluşacaktı. Gidiş orayaydı.

O insan sıcaklığı, duyarlılıklar, sevgiler, dostluklar, sevdalar hepsi çok uzaklarda kalmıştı. Bütün güzellikler bizi terk etmişti.

Biz ne yapıyorduk?

Fransız Gazetecileri Ulusal Sendikası'nın yıllarca önce 1919'da kaleme aldığı "Fransız Gazetecilerin Mesleki Görev Şartnamesi"nden bazı başlıklar okuyunca insanın yüzü kızarıyordu, bir yerlere kaçmak istiyordu.

"Bir gazeteci" diye başlayan metin şöyle sürüyordu: (EP)

- Yazdığı her metin sorumluluğunu üzerine alır.
- Her türlü iftirayı ve delili olmayan suçlamayı, belgelerde tahrifat yapmayı, olayları değiştirerek sunmayı ve yalanı mesleki hataların en büyüğü olarak algılar.
- Yalnızca mesleğine yaraşır görevleri kabul eder.
- Kendisini farklı bir kimlikle göstererek veya yasal olmayan yollara başvurarak bilgi edinmeyi ve kişilerin iyi niyetinden yararlanmayı kendisine yasaklar.
- Kendi gazeteci kimliğini, bu kimliğin yaratacağı etkiyi ve ilişkilerini kullanabilecek hiçbir resmi ya da özel kuruluştan para almaz.
- Ticarete ya da paraya değin hiçbir reklam metnine imza atmaz.
- Edindiği haberi aslına sadık, dürüst biçimde yayınlama özgürlüğüne sahip çıkar.
- Kendi konumunu polisin konumuyla karıştırmaz.

Ne tuhaf, bu şartnameyi "tersyüz" yaptığımızda kendimizi görüyorduk. Bu, insanı bunaltıyordu.

> En önemli örgütümüz sendikamızdan, medya patronlarının talimatı ve bazı üst düzey çalışanların desteğiyle "çık" emrini alınca bir gecede boşalttık odaları. "Bana dokunmayan yılan bir yaşasın"ı oynadık. En yakınımızdaki sokağa atılırken masaların altına saklandık, görmezden geldik. "Hiçbir şey olmuyormuş"u oynadık. Geldik bugüne.

Çalıştıkları gazetelerde sendika bir gecede kovulurken, en sevdikleri arkadaşları elektronik kartları iptal edilerek sokakta bırakılırken "gıkları" çıkmayan ağabeylerimiz bugünlerde "haber kaynağına para verilir mi verilmez mi"yi tartışıyorlardı. Her iki taraf haklı olduklarını ispatlamak için ellerinden ne gelirse yapıyor, bir zamanlar "parayla haber yayınlanırsa gazetecilik biter, fahişelik başlar" diye yazan ağabeyimiz, Can Dündar'ın "haber etiğine" yönelik yaklaşımlarından gocunuyor ve bazı durumlarda parayla haber alınabileceğini ima ediyordu.

Zaten ne zaman işin içine "bazı durumlar" girse işler çatallaşıyor, herkes eski hesapları kurcalama, birbirlerinin açığını ortaya çıkarma ve mahkum etme yarışına giriyordu. Asıl tartışılması gereken insana saygıya, sevgiye, emeğe dair ne varsa bir kenara itiliyor, tartışılan konu da bir süre sonra unutulup gidiyordu.

Peki suçlu kimdi?

Bizdik. Suçlu biz çalışanlardık. Emeğiyle gazetecilik yapmaya çalışıp, onuruyla ekmek parasını kazanmak isteyen bizlerdik suçlu.

En önemli örgütümüz sendikamızdan, medya patronlarının talimatı ve bazı üst düzey çalışanların desteğiyle "çık" emrini alınca bir gecede boşalttık odaları. "Bana dokunmayan yılan bir yaşasın"ı oynadık. En yakınımızdaki sokağa atılırken masaların altına saklandık, görmezden geldik. "Hiçbir şey olmuyormuş"u oynadık.

Geldik bugüne.

Dostlar, önce bize bulaşan para virüsü şimdilerde habere bulaştı. Üstelik çok bulaşıcı bir virüs bu. Yayıldıkça yayılıyor.

Bu virüsten kurtulmanın yolu aslında o kadar zor değil. Erich Fromm, "Sahip Olmak Ya Da Olmak" yapıtında "kurtuluşu" bakın nasıl yalın anlatıyor:

"Yeni bir insan ve yeni bir topluma geçişin tek yolu, her şeyi elde etmek, onlara egemen olmak biçiminde beliren ve kâr tutkusu, açgözlülük, bir de ihtiras demek olan 'sahip olmak' karakterini terk etmekten geçer. İnsanlar, onları huzura, mutluluğa ve diğer insan kardeşlerini sevmeye yöneltecek olan 'olmak' biçimli bir dünya görüşüne geçemedikleri sürece, kurtulmaları olanaksızdır..."

'Olmak' yerine hep 'sahip olmak'ı seçenler, bırakın bu tartışmaları. Karar verin, 'olmak'tan yana mısınız, 'sahip olmak'tan yana mı?

'Olmak'tan başka çare yok. 'Sahip olmak'ın sonu yok, vazgeçin, henüz geç değil...

Her an, her gün yok olduğumuzu hissetmiyor musunuz?

Bu size acı vermiyor mu?

Gelin içinizden gelen sese kulak verin, 'olmak'ı seçin. Göreceksiniz bu yaptığınız tartışmalara hiç gerek kalmayacak...

Gelin terk edelim şu "sahip olmak" karakterini...

Ozan UMUT

SÖZ
Haftalık Haber Yorum Dergisi

- **Sahibi:** Olgu Ltş. adına Ali KÜÇÜK
- **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
- **Yazışleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Veysi SARISÖZEN
- **İdare:** Muzaffer TUTKAN
- **Sorumlu Müdür:** B.Aytaç YOLDAŞ

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya: A. Vehbi PAKSOY **Tel:** 0049 306183742 **Fax:** 0049 302755143
Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN **Tel:** 0033 148572114 **Fax:** 0033 148571691
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR **Tel:** 0041 3415213
İngiltere: Ahmet SAYER **Tel:** 0044 1814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. **No:** 3/8 Taksim/İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** Biryay